

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τμήμα Γεωγραφίας

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

'Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου'

Κατεύθυνση Β΄ «Ευρωπαϊκές Πολιτικές, Σχεδιασμός & Ανάπτυξη του Χώρου»

«Τα Νομοθετήματα για το *«Μεταναστευτικό»* στην Ελληνική Βουλή: *Νομοθετικό Έργο και Κοινοβουλευτικές Συζητήσεις (2004 -2014)»*

Διπλωματική εργασία της Λουκίας Χ. Πέππα

Αθήνα, Μάρτιος 2015

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τμήμα Γεωγραφίας

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ **Μ**ΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ **Σ**ΠΟΥΔΩΝ

'Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου'

Κατεύθυνση Β΄ «Ευρωπαϊκές Πολιτικές, Σχεδιασμός & Ανάπτυξη του Χώρου»

«Τα Νομοθετήματα για το *«Μεταναστευτικό»* στην Ελληνική Βουλή: *Νομοθετικό Έργο και Κοινοβουλευτικές Συζητήσεις (2004 -2014)»*

Διπλωματική εργασία της **Λουκίας Χ. Πέππα**

Επιβλέπουσα: **Επ. Καθηγήτρια κ.Χρύσα Σοφιανοπούλου**

Αθήνα, Μάρτιος 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευρετήρια : α)Πινάκων και β) Εικόνων Σελ 5,6
Πρόλογος – Ευχαριστίες Σελ 7
Περίληψη - Abstract Σελ 8

Εισαγωγή Σελ 9

I. Κεφάλαιο : Μετανάστευση: ένα δυναμικό Οικονομικό και Κοινωνικό φαινόμενο Σελ 11

1. Εισαγωγή Σελ 11

1.1 Μετανάστευση: ορισμός και διαχρονική εξέλιξη του φαινομένου Σελ 11

1.2 Θεωρίες μεταναστευτικών ροών Σελ 14

1.3 Κίνητρα και μορφές μετανάστευσης Σελ 18

1.4 Συνέπειες του μεταναστευτικού φαινομένου Σελ 23

1.5 Οικονομική και Κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών Σελ 25

1.6 Συμπεράσματα Σελ 27

II. Κεφάλαιο : Η μετανάστευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Θεσμικό Πλαίσιο και Πολιτικές Σελ 29

2. Εισαγωγή Σελ 29

2.1 Μεταναστευτικές ροές στην Ευρώπη Σελ. 30

2.2 Μετανάστευση στην Ευρώπη: Πολιτικές ελέγχου των μεταναστευτικών ροών και Πολιτικές ένταξης των μεταναστών Σελ 35

2.2.1 Πολιτικές ελέγχου των μεταναστευτικών ροών Σελ. 35

2.2.2 Πολιτικές Κοινωνικής ένταξης των μεταναστών στην Ευρώπη Σελ. 45

2.3 Συμπεράσματα Σελ. 50

III. Κεφάλαιο : Η μετανάστευση στην Ελλάδα: Θεσμικό Πλαίσιο και Πολιτικές Σελ 53

3. Εισαγωγή Σελ. 53

3.1 Η μετανάστευση στην Ελλάδα Σελ. 54

3.2 Ο μεταναστευτικός πληθυσμός στην Ελλάδα σήμερα Σελ. 56

3.3 Το νομικό πλαίσιο της διαμονής των μεταναστών στην Ελλάδα Σελ. 63

3.4 Οικονομικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα **Σελ. 67**

3.5 Συμπεράσματα **Σελ. 69**

IV. Κεφάλαιο : Νομοθετήματα και Κοινοβουλευτικές συζητήσεις στο Ελληνικό Κοινοβούλιο (2004-2014) **Σελ. 71**

4.1 Η ιστορία του κοινοβουλευτισμού στην Ελλάδα **Σελ. 71**

4.2 Η Βουλή των Ελλήνων **Σελ. 73**

4.2.1 Η ολομέλεια και το τμήμα* της Βουλής **Σελ. 73**

4.2.2 Η κατάθεση των νομοσχεδίων και των προτάσεων νόμων στη Βουλή **Σελ. 74**

4.2.3 Νομοσχέδια: συζήτηση και ψήφιση **Σελ. 75**

4.2.4 Κοινοβουλευτικός Έλεγχος **Σελ. 75**

4.3 Κοινοβουλευτικός έλεγχος 2004-2014 **Σελ. 78**

4.3.1 ΙΑ΄ Κοινοβουλευτική Περίοδος **Σελ. 78**

4.3.2 ΙΒ΄ Κοινοβουλευτική Περίοδος **Σελ 85**

4.3.3 ΙΓ΄ Κοινοβουλευτική Περίοδος **Σελ 90**

4.3.4 ΙΕ΄ Κοινοβουλευτική Περίοδος **Σελ 99**

V. Συμπεράσματα **Σελ. 107**

VI. Βιβλιογραφία **Σελ. 112**

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 2.1 «Τυπολογία των χωρών βάσει Μεταναστευτικής Πολιτικής» **Σελ 49**

Πίνακας 4.1 «Επίκαιρες ερωτήσεις ως προς τη μετανάστευση και συζητήσεις προ ημερησίας διατάξεως (Βουλευτική Περίοδος ΙΑ')» **Σελ 83**

Πίνακας 4.2 «Επίκαιρες ερωτήσεις ως προς τη μετανάστευση και συζητήσεις προ ημερησίας διατάξεως (Βουλευτική Περίοδος ΙΒ')» **Σελ 86**

Πίνακας 4.3 «Επίκαιρες ερωτήσεις ως προς τη μετανάστευση και συζητήσεις προ ημερησίας διατάξεως (Βουλευτική Περίοδος ΙΓ')» **Σελ 92**

Πίνακας 4.4 «Επίκαιρες ερωτήσεις ως προς τη μετανάστευση και συζητήσεις προ ημερησίας διατάξεως (Βουλευτική Περίοδος ΙΕ')» **Σελ. 102**

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ

Σχήμα 1.1 «Τριαδικό Τυπολόγιο Μετανάστευσης»	**Σελ**	**20**
Εικόνα 2.1 «Μεταναστευτικές ροές στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27, το (2012)»	**Σελ**	**32**
Εικόνα 2.2 «Μετανάστες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά φύλο (2012)»	**Σελ**	**32**
Εικόνα 2.3 «Μεταναστευτικές ροές στα Ευρωπαϊκά Κράτη (2003-2012)»	**Σελ**	**33**
Εικόνα 2.4 «Άσυλο και νέες αιτήσεις ασύλου 2014»	**Σελ.**	**33**
Εικόνα 2.5 «Μετανάστες στην Ε.Ε. κατά χώρα προέλευσης (2009-2012)»	**Σελ.**	**34**
Εικόνα 2.6 «Μετανάστευση στην Ευρώπη: πολιτικές ελέγχου των μεταναστευτικών ροών και πολιτικές κοινωνικής ένταξης των μεταναστών»	**Σελ.**	**34**
Εικόνα 3.1 «Αλλοδαποί κάτοικοι στην Ελλάδα (2001 και 2011)»	**Σελ.**	**57**
Εικόνα 3.2 «Συμμετοχή της κάθε εθνικότητας στο συνολικό πληθυσμό των μεταναστών»	**Σελ.**	**58**
Εικόνα 3.3 «Μετανάστες στην Ελλάδα το (2011): φύλο και γεωγραφική περιοχή προέλευσης»	**Σελ.**	**59**
Εικόνα: 3.4 «Μετανάστες στην Ελλάδα το (2011): ηλικιακή κατανομή»	**Σελ.**	**60**
Εικόνα 3.5 «Μετανάστες στην Ελλάδα το (2011): κατά φύλο και ηλικία»	**Σελ.**	**61**
Εικόνα 3.6 «Χωρική κατανομή των μεταναστών στην Ελληνική επικράτεια (2011)»	**Σελ.**	**62**
Εικόνα 3.7 «Συμμετοχή Ελλήνων και μεταναστών, στο πληθυσμό των περιφερειών (2011)»	**Σελ.**	**62**
Εικόνα 5.1 «Επίκαιρες ερωτήσεις ως προς τη Μετανάστευση, ανά Πολιτική παράταξη και Βουλευτική περίοδο»	**Σελ.**	**110**

Πρόλογος - Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά, την επιβλέπουσα Επίκουρη Καθηγήτρια,
Κα Χρύσα Σοφιανοπούλου, για την αρωγή και αμέριστη συμπαράστασή της, κατά την εκπόνηση αυτής της εργασίας.

Επιθυμώ επίσης να ευχαριστήσω, τον Αντιπρύτανη του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου Καθηγητή Κο Απόστολο Παπαδόπουλο, για την πολύτιμη υποστήριξή του και την παροχή επιστημονικού υλικού, που χωρίς αυτό, θα ήταν αδύνατη η ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

Ευχαριστώ ιδιαιτέρως τον Προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστηρίξεως της Βουλής των Ελλήνων, Δρ. Γεώργιο Π. Αγγελόπουλο, καθώς και την Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Πληροφορικής και Νέων Τεχνολογιών της Βουλής, Κα Αλεξάνδρα Κονίδα, για την κατανόηση που έδειξαν όλο αυτό το διάστημα και τη βοήθεια που μου προσέφεραν, είτε με τη συλλογή δυσεύρετων στοιχείων, είτε με την παροχή χρήσιμων πληροφοριών.

Λουκία Χρυσ. Πέππα

Μάρτιος 2015

Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Η

Η μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο διαχρονικό και δυναμικό, συνυφασμένο με την ιστορία της ανθρωπότητας. Τα αίτια, οι μορφές, καθώς και οι οικονομικές και κοινωνικές συνέπειές του, έχουν απασχολήσει την επιστημονική κοινότητα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως προς τη μετανάστευση, έχει δύο άξονες: α) τον έλεγχο των μεταναστευτικών εισροών στο εσωτερικό της κοινότητας και β) την κοινωνική ένταξη των μεταναστών, που έχουν ήδη εγκατασταθεί στα κράτη μέλη. Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική διαμορφώνεται μέσα σε αυτό το πλαίσιο, προσπαθώντας να ενσωματώσει τις κοινοτικές οδηγίες και κανονισμούς στην ελληνική νομοθεσία. Σκοπός της παρούσας εργασίας, είναι να παρουσιάσει τα νομοθετήματα και τις κοινοβουλευτικές συζητήσεις, αναφορικά με τη Μετανάστευση κατά την περίοδο (2004-2014).

A B S T R A C T

Migration is a dynamic phenomenon, binded with the history of mankind. The causes, forms, economic and social consequences of migration, have been object of thorough research of the scientific community. European Union's migration policy has two components: a) the control of migration flows within the community and b) the social integration of immigrants, already established in Member States. The Greek immigration policy, within this context, is trying to incorporate EU directives and regulations in the Greek legislation. The aim of this paper, is to present the legislation and parliament debates, regarding immigration during the period (2004-2014).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μετανάστευση είναι ένα σύνθετο, περίπλοκο και δυναμικό φαινόμενο. Οδηγούμενοι από πολλούς διαφορετικούς λόγους που ανάγονται στην ανάγκη της επιβίωσης, οι μετανάστες μετακινούνται προσωρινά ή μόνιμα, παράνομα ή νόμιμα, μεμονωμένα ή σε ομάδες, σε άλλα κράτη. Η κινητικότητα των πληθυσμών σε παγκόσμιο επίπεδο ήταν εκρηκτική, με τάσεις διπλασιασμού και για τα επόμενα εικοσιπέντε χρόνια.

Η αύξηση της κινητικότητας των μεταναστών, συνεπάγεται για τις χώρες σταθμούς και τις χώρες υποδοχής προκλήσεις και ευκαιρίες , καθιστώντας αναγκαία για τις τελευταίες, τη διαμόρφωση μεταναστευτικής πολιτικής που θα παρέχει το πλαίσιο για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων και την αντιμετώπιση των ζητημάτων.

Η σύγχρονη ιστορία της Ελλάδας, είναι συνυφασμένη με το φαινόμενο της μετανάστευσης, είτε ως σημείο εκκίνησης μεταναστευτικών ροών –στα μέσα του προηγούμενου αιώνα και τη τελευταία πενταετία–, είτε ως δημοφιλής τόπος υποδοχής και ενδιάμεσο σταθμός, τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Ωστόσο, απουσιάζει μία δομημένη και αποκρυσταλλωμένη ως προς τους στόχους, την ακολουθία και τις επιμέρους στρατηγικές της μεταναστευτικής πολιτικής.

Στο πλαίσιο αυτό, η εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας *με αντικείμενο αρχικώς τη παρουσίαση και κριτική αξιολόγηση της μεταναστευτικής πολιτικής της χώρας,* από τη μεταπολίτευση μέχρι και σήμερα, με ιδιαίτερη όμως αναφορά στη δεκαετία «2004-2014» και *δευτερευόντως* τη συνάφεια-σύνδεση, των εγχώριων πολιτικών, με τη Μεταναστευτική πολιτική σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρουσιάζει δε εξαιρετικό ενδιαφέρον, λόγω της έντασης και της έκτασης του φαινομένου και του αντίκτυπου που έχει σε οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό και πολιτιστικό επίπεδο.

Στο πρώτο κεφάλαιο, θα επιχειρηθεί αρχικά η διαχρονική περιγραφή του μεταναστευτικού φαινομένου, η σύντομη αναφορά των θεωριών που προσπαθούν να το ερμηνεύσουν, τα αίτια και οι συνέπειες του, καθώς και τα ζητήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν τόσο οι χώρες προέλευσης όσο και οι χώρες υποδοχής των μεταναστευτικών ροών. Στο δεύτερο κεφάλαιο, θα παρουσιαστούν τα βασικά χαρακτηριστικά των μεταναστευτικών ροών στην Ευρώπη, η πορεία προς τη διαμόρφωση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου και τα βασικά εργαλεία αυτού, καθώς και οι επιμέρους πολιτικές που ασκούνται ως προς την ένταξη των μεταναστών, στις κοινωνίες των κρατών μελών. Στο τρίτο κεφάλαιο, θα περιγραφεί το μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ελλάδα, θα

παρουσιαστούν βασικά δημογραφικά στοιχεία του μεταναστευτικού πληθυσμού της χώρας και θα αναδειχθούν οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες του φαινομένου, όπως επίσης και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες. Στο τέταρτο κεφάλαιο, θα γίνει μία σύντομη αναδρομή στην ιστορία του Κοινοβουλευτισμού στη χώρα, στη λειτουργία της Ελληνικής Βουλής, στον τρόπο που νομοθετεί και ελέγχει, έτσι ώστε να γίνει κατανοητή η διαδικασία του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Τέλος, θα παρουσιαστούν τα νομοσχέδια ως προς τη μετανάστευση, οι επίσημες θέσεις των κομμάτων απέναντι σε αυτά, καθώς και ο κοινοβουλευτικός έλεγχος, όπως αυτός ασκήθηκε κατά την περίοδο αυτή. Στο πέμπτο κεφάλαιο, θα παρουσιαστούν τα συμπεράσματα ως προς το Νομοθετικό έργο και τον Κοινοβουλευτικό έλεγχο που ασκήθηκε από τους Έλληνες βουλευτές, την περίοδο (2004-2014).-

I. Μετανάστευση: Ένα δυναμικό Οικονομικό και Κοινωνικό φαινόμενο.

1. Εισαγωγή

Η μετανάστευση έχει εξελιχθεί σε ρυθμιστικό παράγοντα του οικονομικού και κοινωνικού πεδίου σε παγκόσμιο επίπεδο, με τον αριθμό των μεταναστών να αυξάνεται συνεχώς. Στις χώρες του Οικονομικού Οργανισμού Συνεργασίας και Ανάπτυξης, ο αριθμός των μεταναστών ξεπερνά τα 115 εκατομμύρια και αποτελεί το 10% του πληθυσμού. Επιπλέον, το 5% των παιδιών που γεννιούνται έχει τουλάχιστον ένα μετανάστη γονέα και οι μεταναστευτικές ροές, ανέρχονται σε τέσσερα εκατομμύρια ετησίως.

Παράλληλα, το Οικονομικό, Κοινωνικό και Πολιτικό πλαίσιο στο οποίο πραγματοποιείται η μετανάστευση συνεχώς μεταβάλλεται. Οι μεταναστευτικές ροές γνωρίζουν διακυμάνσεις, το ίδιο το φαινόμενο της μετανάστευσης εξελίσσεται συνεχώς, με αποτέλεσμα οι πολιτικές που συνδέονται με το φαινόμενο, να προσαρμόζονται με τη σειρά τους στα νέα δεδομένα.

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού, είναι να ορίσει και να περιγράψει το φαινόμενο της μετανάστευσης διαχρονικά. Να παρουσιάσει τις θεωρίες που έχουν διατυπωθεί ως προς τις μεταναστευτικές ροές, ν΄ αναδείξει τα αίτια της μετανάστευσης, τους τύπους και τις μορφές της, να παρουσιάσει τις οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες του φαινομένου και να αναδείξει σημαντικά ζητήματα ως προς τις πολιτικές μετανάστευσης.

1.1 Μετανάστευση : Ορισμός και διαχρονική εξέλιξη του φαινομένου

Το καθοριστικό στοιχείο της μετανάστευσης, είναι η κινητικότητα του ατόμου. Οι μετανάστες επιθυμούν να μετακινηθούν από το τόπο καταγωγής τους και να κατευθυνθούν σε νέους προορισμούς, οδηγούμενοι από μία σειρά κινήτρων, όπως είναι η επιθυμία για οικονομική ευημερία. Οι πολιτικές διαφορές, συγκρούσεις-διώξεις, στο εσωτερικό της χώρας διαμονής, η οικογενειακή επανασύνδεση, οι φυσικές καταστροφές που καθιστούν αδύνατη την επιβίωση σε κάποιες περιοχές ή απλά η επιθυμία για αλλαγή τόπου διαμονής.

Πριν προχωρήσουμε στη συζήτηση αναφορικά με τις μορφές, τα αίτια και τους προβληματισμούς, αναφορικά με τις κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της μετανάστευσης, κρίνεται σκόπιμο να επιχειρηθεί ο ορισμός του φαινομένου και να παρουσιαστεί διαχρονικά η εξέλιξη του.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής (Migration Policy Institute), *«...μετανάστευση ονομάζεται η μετακίνηση πληθυσμών από έναν τόπο προς έναν άλλο με σκοπό τη μόνιμη ή ημιμόνιμη εγκατάσταση σε αυτόν»* (πηγή: http://www.migrationpolicy.org, πρόσβαση 29/12/2014). Εναλλακτικά ως μετανάστευση (immigration), θα μπορούσε να οριστεί η είσοδος ή εισροή μεταναστών σε μία χώρα, δηλαδή η άφιξη μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων από την αλλοδαπή, για εγκατάσταση στη χώρα υποδοχής (Εμκε-Πουλοπούλου, 2007). Στη περίπτωση όπου οι πληθυσμοί που μεταναστεύουν προς τη χώρα υποδοχής είναι υπήκοοι της χώρας ή ομογενείς, οι οποίοι επιστρέφουν στη χώρα καταγωγής τους, η μετακίνηση ονομάζεται παλλινόστηση και όταν η μετακίνηση πραγμαποιείται από τις κρατικές αρχές ονομάζεται επαναπατρισμός (Εμκε-Πουλοπούλου, 2007). Γίνεται ξεκάθαρο λοιπόν, ότι οι όροι αλλοδαπός και μετανάστης δεν ταυτίζονται σε όλες τις περιπτώσεις. Για παράδειγμα κάποιος μπορεί να είναι μετανάστης, χωρίς να είναι αλλοδαπός, με χαρακτηριστική τη περίπτωση αυτή των παλλινοστούντων που μπορεί κάποιος να είναι αλλοδαπός, χωρίς να είναι μετανάστης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της περίπτωσης αυτής, είναι τα παιδιά εκείνων των μεταναστών που έχουν γεννηθεί στη χώρα υποδοχής, χωρίς όμως να έχουν αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια.

Η μετακίνηση πληθυσμών από μία περιοχή ή χώρα προς κάποια άλλη, είναι ένα φαινόμενο συνυφασμένο με την ιστορία της ανθρωπότητας. Οι πρώτες μετακινήσεις πληθυσμών, πραγματοποιήθηκαν από τις πρώτες ανθρώπινες φυλές στην Ανατολική Αφρική προς την Ευρώπη και την Ασία αρχικά και στη συνέχεια στις υπόλοιπες περιοχές, οδηγώντας σταδιακά στην αποικιοποίηση του πλανήτη (πηγή: http://www.historyworld.net, πρόσβαση 20/12/2014). Μέχρι και τον Μεσαίωνα, οι μετακινήσεις πληθυσμών ήταν περιορισμένες και οφείλονταν, είτε σε φυσικές καταστροφές, είτε σε εισβολές «άγνωστων» φυλών στα όρια του «γνωστού» κόσμου (π.χ. μετακινήσεις των Βίκινγκς από τη Σκανδιναβία προς την Ευρώπη - κατά κύριο λόγο- και την Ασία), είτε με επεκτατικούς πολέμους (π.χ. επέκταση του Ισλάμ, Σταυροφορίες κ.ά), είτε σε πρακτικές αποικιοποίησης. Όπως αναφέρει και ο Park (1928: 886) *«… οι πρώτες μεταναστεύσεις, είναι οι μετακινήσεις ολόκληρων φυλών, μία διαδικασία πίεσης και συμπίεσης ομάδων, από την ανατολή προς τη δύση, η οποία διήρκησε αιώνες. Οι μεταναστεύσεις κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα, αφορούν μεμωνομένες κάστες, τους ιππότες στις Σταυροφορίες, τους μισθοφόρους, τους αγρότες που αναζητούσαν καταφύγιο εντός των τειχών μίας πόλης ...».*

Η ανακάλυψη της Αμερικανικής ηπείρου και στη συνέχεια της Ιαπωνίας και της Αυστραλίας, έδωσε νέα πνοή στις μετακινήσεις πληθυσμών. Στη περίπτωση της πρώτης, ξεκίνησε σταδιακά η αποικιοποίησή της με τη μετακίνηση αρχικά Ευρωπαίων προς αυτήν και στη συνέχεια, με την εξαναγκαστική μετακίνηση πληθυσμών από την Αφρική (δουλεμπόριο) (πηγή: http://www.historyworld.net, πρόσβαση 20/12/2014).

Ωστόσο, ο ρυθμός μετανάστευσης αυξήθηκε ραγδαία από τον 19ο αιώνα και μετά. Σ΄ αυτό, συνετέλεσαν δύο παράγοντες α) Η βιομηχανική επανάσταση και η πρόοδος που συντελέστηκε στις χερσαίες και θαλάσσιες μεταφορές και β) Η εκβιομηχάνιση της παραγωγής με τη παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, που οδήγησαν στη κατακόρυφη αύξηση των αναγκών των ανεπτυγμένων κρατών σε εργατικό δυναμικό, καθώς το δουλεμπόριο ως δεξαμενή εργατικού δυναμικού, σταδιακά εγκαταλείπονταν. Η εκβιομηχάνιση της παραγωγής και γενικότερα η ανάπτυξη του δευτερογενούς τομέα της οικονομίας, που πραγματοποιήθηκε κατά τη περίοδο αυτή, ενθάρρυνε τη μετανάστευση τόσο την εσωτερική -από τις αγροτικές περιοχές προς τα αστικά κέντρα-, όσο και την εξωτερική (από τις άλλες χώρες προς τη χώρα υποδοχής). Παράλληλα την ίδια περίοδο, σημειώθηκε αξιοσημείωτη πρόοδος στις μεταφορές. Αφενός, η επέκταση των σιδηροδρομικών δικτύων που επέφερε επανάσταση στις χερσαίες μεταφορές και αφετέρου, η χρήση των ατμόπλοιων που καθιστούσαν ασφαλείς και γρήγορες τις θαλάσσιες μεταφορές, διευκόλυναν σημαντικά τις μετακινήσεις πληθυσμών από μία περιοχή προς μία άλλη (Σημειώσεις παραδόσεων στο πλαίσιο του μαθήματος «Παγκοσμιοποίηση & Αναδιάρθρωση του Ευρωπαϊκού Χώρου» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»). Τη περίοδο αυτή, διακρίνονται (3) τρεις κύριοι τύποι μετανάστευσης: α) μετανάστευση εργατών απο τις «φτωχότερες» χώρες προς τις αναπτυγμένες, β) μετανάστευση προσφύγων και γ) εσωτερική μετανάστευση από τις αγροτικές περιοχές προς τις πόλεις (αστικοποίηση) (πηγή: http://www.historyworld.net, πρόσβαση 20/12/2014). Σύμφωνα με τον Park (1928: 886) *«…Οι σύγχρονες μεταναστεύσεις αντίθετα, κινητοποιούνται από τις προσωπικές επιθυμίες και έγνοιες των ανθρώπων … η διαδικασία επαναλαμβάνεται καθημερινά και το μόνο κοινό σημείο σε όλες τις περιπτώσεις, είναι η αλλαγή της τοπικότητας από ανθρώπους που αναζητούν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης»*

Στις αρχές του 20ου αιώνα, το φαινόμενο της μετανάστευσης, σημείωσε σταδιακή μείωση. Οι μεταναστευτικές ροές προς τις «δημοφιλείς» χώρες υποδοχής του προηγούμενου αιώνα, εξακολούθησαν. Ωστόσο το μέγεθος τους, ακολουθούσε φθίνουσα πορεία. Αυτό οφείλονταν σε δύο παράγοντες. Αφενός στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και αφετέρου στους περιορισμούς στη μετανάστευση, που άρχισαν να εφαρμόζονται, στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, κατά κύριο λόγο στις αρχές του 1920 (Goldin & Libecap, 1994). Ο βασικός παράγοντας που ώθησε τους μετανάστες στην εγκατάλειψη της πατρίδας τους, εξακολουθούσε να είναι και για αυτή τη περίοδο, η αναζήτηση οικονομικής ευημερίας, χωρίς να λείπουν και οι περιπτώσεις αποφυγής πολιτικών διώξεων, καθώς και φυλετικών και θρησκευτικών διακρίσεων (πηγή: http://www.migrationpolicy.org, πρόσβαση 29/12/2014).

Στις πρώτες δεκαετίες μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, οι μετακινήσεις μεταναστών, εντάθηκαν ξανά. Ωστόσο η πορεία που ακολούθησαν, παρέκλινε σε σημαντικό βαθμό ως

προς το τελικό προορισμό της. Η οικονομική ανασυγκρότηση των πληγέντων, από το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο Ευρωπαϊκών κρατών[1], αποτελούσε πόλο έλξης για τους μετανάστες, οδηγώντας στην αποαποικιοποίηση (Κασίμης & Παπαδόπουλος, 2012). Παρά τη μείωση που σημειώθηκε μεταξύ των ετών 1973-1974, οι μεταναστευτικές ροές προς την Ευρώπη, ήταν συνεχείς και αφορούσαν κυρίως μετανάστευση εργατικού δυναμικού, οικογενειακή επανένωση και πρόσφυγες (Boswell C., 2005), παρά το γεγονός ότι τα ευρωπαϊκά κράτη, μέχρι και τη πτώση της ΕΣΣΔ και των δορυφορικών καθεστώτων της στη Κεντρική Ευρώπη, ακολούθησαν περιοριστική μεταναστευτική πολιτική (Κασίμης & Παπαδόπουλος, 2012). Την ίδια περίοδο στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, ακολουθήθηκαν επίσης αυστηρές πολιτικές περιορισμού της μετανάστευσης, στηριζόμενες σε ένα σύστημα ποσοστόσαιων, υποκεινούμενες από τη συντηρητικότερη μερίδα του πολιτικού κόσμου (Goldin & Libecap, 1994). Ωστόσο, και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού, η εφαρμογή περιοριστικής πολιτικής μετανάστευσης, ενίσχυσε αφενός τη μετανάστευση πληθυσμών χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα (Κασίμης & Παπαδόπουλος, 2012 και https://www.americanprogress.org, πρόσβαση 22/12/2014) και αφετέρου, οδήγησε στην Ευρώπη την αύξηση των μεταναστών που κατέφυγαν στη λύση του πολιτικού ασύλου, προκειμένου να βρουν λύση στο πρόβλημά τους (Κασίμης & Παπαδόπουλος, 2012).

Τη τελευταία 20ετία, οι μεταναστευτικές ροές τόσο προς τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και προς τις Ηνωμένες Πολιτείες, έχουν αυξηθεί σημαντικά. Η Ευρώπη πλέον συναγωνίζεται τη Βόρεια Αμερική, ως προς το ποια από τις δύο υποδέχεται τους περισσότερους μετανάστες. Σύμφωνα με την Boswell (2005), η μετανάστευση στην Ευρώπη ανερχόταν σε 3.0 ανά 1000 κατοίκους, ενώ κατά την ίδια περίοδο στις Ηνωμένες Πολιτείες, το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 3.1 ανά 1000 κατοίκους, σε απόλυτα δε μεγέθη στην Ευρωπαϊκή Ένωση -στις αρχές του 2000 στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης-, φιλοξενούνταν 56,1 εκατομμύρια μετανάστες, ενώ στη Βόρεια Αμερική 40,8 εκατομμύρια!

1.2 Θεωρίες μεταναστευτικών ροών

Απάντηση στο ερώτημα, γιατί οι άνθρωποι μεταναστεύουν αρχικά και γιατί οι μεταναστευτικές ροές είναι συνεχείς, έχουν αποπειραθεί να δώσουν αρκετοί επιστημονικοί κλάδοι, αλλά η πολυπλοκότητα του φαινομένου, δεν έχει επιτρέψει τη διατύπωση μιας ενιαίας θεωρίας, ως προς τη μετανάστευση. Αντίθετα, υπάρχουν πολλές διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις, οι οποίες επιχειρούν να εξηγήσουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του φαινομένου. Κάθε επιστήμη διατυπώνει με

[1] κατά κύριο λόγο η αναφορά γίνεται στις : Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Βέλγιο, Λουξεμβούργο και Ολλανδία.

διαφορετικό τρόπο το τι αξίζει να μελετηθεί, σε σχέση με τη μετανάστευση. Ορισμένες επιστήμες, υιοθετούν τη προσέγγιση της μετανάστευσης στο μακρο-επίπεδο, καθώς εξετάζουν τις διαρθρωτικές συνθήκες -κυρίως πολιτικές, νομικές και οικονομικές-, που μορφοποιούν τις μεταναστευτικές ροές. Υπάρχουν άλλες επιστήμες, που προσεγγίζουν το μικρο-επίπεδο, καθώς εξετάζουν το τρόπο, με τον οποίο οι ευρύτερες δυνάμεις, επιδρούν στις αποφάσεις και τις δράσεις των ατόμων και των οικογενειών ή αλλάζουν τις κοινότητες. Υπάρχει όμως και το μέσο-επίπεδο, το οποίο επικεντρώνει τους κοινωνικούς ή άλλους δεσμούς μεταξύ των μεταναστών (Σημειώσεις παραδόσεων στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική Πολιτική και Μεταναστευτικές Ροές» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»).

Ειδικότερα, έχουν αναπτυχθεί οι ακόλουθες θεωρίες ως προς τα αίτια της μετανάτευσης: α) Νεοκλασικά Οικονομικά: μάκρο – θεωρία, β) Νεοκλασικά Οικονομικά: Μικροθεωρία, γ) Νέα – Οικονομικά της Μετανάστευσης δ) η θεωρία της δυαδικής ή τμηματικής αγοράς εργασίας, ε) η θεωρία του παγκόσμιου συστήματος, στ) η θεωρία των δικτύων, ζ) η θεσμική θεωρία & ι) η θεωρία της σωρευτικής αιτιότητας (Σημειώσεις Παραδόσεων στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική Πολιτική και Μεταναστευτικές Ροές» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»).

Ως προς τις δύο πρώτες θεωρίες μπορεί να ειπωθεί, ότι θεωρούν τους οικονομικούς παράγοντες τόσο σε μάκρο- επίπεδο -π.χ. ανεργία, απασχόληση, εθνικό επίπεδο μισθών – αμοιβών κλπ.-, όσο και σε μίκρο-επίπεδο (εξειδίκευση, μισθός, δυνατότητες εξέλιξης, κλπ), τα σημαντικότερα αίτια της μετανάστευσης, να χρησιμοποιούν ως εργαλείο ερμηνείας τους παράγοντες «ώθησης» και «έλξης» (push and pull factors) (Παραδόσεις στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική Πολιτική και Μεταναστευτικές Ροές» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»). Οι παράγοντες έλξης, συνδέονται με την περιοχή υποδοχής και εξηγούν, γιατί μία περιοχή επιλέγεται ως μεταναστευτικός προορισμός, ενώ οι παράγοντες ώθησης, είναι αυτοί που συνδέονται με τη περιοχή προέλευσης και εξηγούν με τη σερά τους, γιατί οι κάτοικοι της αποφασίζουν να την εγκαταλείψουν. Ως προς τους οικονομικούς παράγοντες, είναι δυνατόν να ειπωθεί ότι τα υψηλά ποσοστά ανεργίας -ανεξαρτήτου επιπέδου εξειδίκευσης του εργατικού δυναμικού-, η έλλειψη

προοπτικών απασχόλησης, οι χαμηλές αμοιβές, ο υπερπληθυσμός (ο οποίος συνδέεται με τα ποσοστά ανεργίας σε αρκετές περιπτώσεις) και γενικότερα το κλίμα αβεβαιότητας και αστάθειας στην οικονομία αποτελούν τους κυριότερους παράγοντες ώθησης της μεταναστών απο τις περιοχές προέλευσης (Parkins,2010). Εάν κάποιος αντιστρέψει τους οικονομικούς παράγοντες ώθησης των μεταναστών, από περιοχή προέλευσης θα εντοπίσει τους οικονομικούς παράγοντες έλξης, στη περιοχή υποδοχής. Οι ευκαιρίες απασχόλησης τόσο για τους ανειδίκευτους εργάτες, όσο και για τους «εγκεφάλους», οι προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης, οι υψηλότερες αμοιβές και γενικά το θετικό οικονομικό κλίμα, αποτελούν τους οικονομικούς παράγοντες έλξης.

Η θεωρία των νέων οικονομικών της μετανάστευσης, έρχεται να συμπληρώσει τα κενά που αφήνουν οι δύο προαναφερθείσες οικονομικές θεωρίες για τη μετανάστευση. Βασικό στοιχείο της θεωρίας αυτής, είναι ότι οι μεταναστευτικές αποφάσεις δεν γίνονται από απομονωμένα άτομα αλλά από ευρύτερες ομάδες συνδεόμενων ατόμων (οικογένειες, νοικοκυριά), όχι μόνο για να μεγιστοποιήσουν το εισόδημά τους, αλλά για να μειώσουν τους κινδύνους, να χαλαρώσουν τα εμπόδια που συνδέονται με τις ανεπάρκειες των αγορών γενικότερα (Παραδόσεις στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική πολιτική και Μεταναστευτικές ροές» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»).

Η θεωρία της δυαδικής ή τμηματικής αγοράς εργασίας, αποτελεί μία ακόμη προσέγγιση των οικονομικών επιστημών στο φαινόμενο της μετανάστευσης. Είναι αρκετά εξειδικευμένη και βασίζεται στη παραδοχή, ότι η διεθνής μετανάστευση, βασίζεται στη διαρθωτική ζήτηση των ανεπτυγμένων οικονομιών για εργατικό δυναμικό, ανεξαρτήτως επιπέδου ειδίκευσης, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες της αγοράς εργασίας, με τη τελευταία, να διακρίνεται σε πρωτεύουσα και δευτερεύουσα. Η διεθνής μετανάστευση εργατικού δυναμικού, καθορίζεται κυρίως από τη ζήτηση και εισάγεται μέσω της στρατολόγησης εργατικού δυναμικού, από τις ίδιες τις επιχειρήσεις ή τις κυβερνήσεις για λογαριασμό τους (Παραδόσεις στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική Πολιτική και Μεταναστευτικές Ροές» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»).

Η θεωρία του παγκόσμιου συστήματος, αντιμετωπίζει τη μετανάστευση ως έναν τρόπο φθηνής εργασίας για τις ανάγκες του κεφαλαίου. Εστιάζει δε, στο τρόπο με τον οποίο οι «περιφερειακές» περιοχές, ενσωματώνονταν στο παγκόσμιο σύστημα.

Η διεθνής μετανάστευση, είναι ένας από τους τρόπους κυριαρχίας του «κέντρου» στη «περιφέρεια». Βασίζεται στη θεωρία της εξάρτησης, η οποία ήταν ιδιαίτερα σημαντική στη Λατινική Αμερική, καθώς επισήμανε τις σχέσεις εξάρτησης του Τρίτου Κόσμου, από τον αναπτυγμένο και αφορούσε στην εκμετάλλευση της εργασίας μέσω της αποικιοκρατίας αρχικά και στη συνέχεια, μέσω άνισων ανταλλαγών (Παραδόσεις στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική Πολιτική και Μεταναστευτικές Ροές» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»).

Σε αντίθεση με τις προηγούμενες θεωρίες, που είναι επηρεασμένες σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό από την οικονομική σκέψη η θεωρία των Δικτύων, η Θεσμική θεωρία και η θεωρία της Σωρευτικής Αιτιότητας, συγκαταλέγονται στην απόπειρα θεωρητικής ερμηνείας της συνέχισης των μεταναστευτικών ροών. Οι μεταναστευτικές ροές, μπορεί να εκκινηθούν εξαιτίας διαφορετικών αιτιών (οικονομικών, κοινωνικοπολιτικών και περιβαλλοντικών), αλλά οι λόγοι που συντηρούν τις ροές αυτές, μπορεί να διαφοροποιούνται στο πλαίσιο του χρόνου και του χώρου. (Παραδόσεις στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική Πολιτική και Μεταναστευτικές Ροές» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»).

Σε αυτό πλαίσιο, η θεωρία των μεταναστευτικών δικτύων, αφορά στην ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των μεταναστών, των πρότερων μεταναστών και των μη μεταναστών στις κοινωνίες υποδοχής και προέλευσης. Τα μεταναστευτικά δίκτυα αυξάνουν την πιθανότητα των διεθνών μετακινήσεων, λόγω του ότι μειώνουν τα κόστη και τους κινδύνους της μετακίνησης, ενώ παράλληλα αυξάνονται τα προσδοκώμενα καθαρά οφέλη από τη μετανάστευση. Με τη πάροδο του χρόνου η μεταναστευτική συμπεριφορά, εκτείνεται και περιλαμβάνει ευρύτερα τμήματα της κοινωνίας προέλευσης (Παραδόσεις στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική Πολιτική και Μεταναστευτικές Ροές» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»).

Η Θεσμικής θεωρία υποστηρίζει, ότι με την έναρξη των μεταναστευτικών ροών, συστήνονται ιδιωτικοί θεσμοί και εθελοντικές οργανώσεις, προκειμένου να καλύψουν τη ζήτηση που δημιουργείται από την ανισορροπία, ανάμεσα στο μεγάλο αριθμό των ατόμων που συρρέουν στις χώρες υποδοχής και τον μικρό αριθμό αδειών, που είναι διαθέσιμες. Όσο αναπτύσσονται οργανώσεις που στηρίζουν και βοηθούν τη

διεθνή μετανάστευση, τόσο οι ροές θεσμοποιούνται και ανεξαρτητοποιούνται από τους παράγοντες που τις δημιούργησαν αρχικά (Παραδόσεις στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική Πολιτική και Μεταναστευτικές Ροές» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»).

Η θεωρία της σωρευτικής αιτιότητας υποστηρίζει επίσης, εκτός των δικτύων και των θεσμών υποστήριξης των μεταναστών, ότι η διεθνής μετανάστευση, συντηρείται με άλλους τρόπους σε βάθος χρόνου, που έχουν διατυπωθεί ως Σωρευτική Αιτιότητα Η Αιτιότητα, είναι Σωρευτική, με την έννοια ότι κάθε πράξη μετανάστευσης, αλλάζει το κοινωνικό πλαίσιο εντός του οποίου θα ληφθούν οι μελλοντικές αποφάσεις των μεταναστών, με τέτοιο τρόπο, ώστε ευνοούνται νέες μεταναστευτικές ροές. Στο πλαίσιο αυτό έχουν διατυπωθεί (6) έξι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες, που εν δυνάμει επηρεάζονται από τη μετανάστευση με Σωρευτικό τρόπο, α) η κατανομή του εισοδήματος, β) η κατανομή της γης, γ) η οργάνωση του αγροτικού τομέα, δ) ο πολιτισμός, ε) η περιφερειακή κατανομή του ανθρώπινου κεφαλαίου και στ) Η κοινωνική σημασία της εργασίας (Παραδόσεις στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική Πολιτική και Μεταναστευτικές Ροές» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»).

Σε κάθε μία από τις θεωρητικές προσεγγίσεις που παρουσιάστηκαν, μπορεί να ασκηθεί κριτική. Γι αυτό το λόγο και η σύνθεση διαφορετικών θεωριών είναι το ζητούμενο, αν και είναι δύσκολο να υλοποιηθεί, καθώς εμπλέκονται διαφορετικά επίπεδα ανάλυσης, διαφορετικές φάσεις του μεταναστευτικού φαινομένου και διαφορετικές μεθοδολογίες προσέγγισης.

1.3 Κίνητρα και μορφές της μετανάστευσης

Ο όρος «μετανάστευση», δεν αναφέρεται αποκλειστικά στην αλλαγή του τόπου εργασίας ή και κατοικίας κάποιων ομάδων του πληθυσμού. Αντίθετα, αποτελεί μία πολυσύνθετη διαδικασία, η οποία συνδέεται με σημαντικές κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές παραμέτρους, που επηρεάζουν τους ίδιους τους μετανάστες ως μονάδες, τις μεταναστευτικές ομάδες στις οποίες ανήκουν ως σύνολο, τις κοινωνικές ομάδες τις οποίες συναντούν και με τις οποίες συναναστρέφονται στις χώρες υποδοχής, καθώς επίσης, την οικονομική δραστηριότητα, τη κοινωνική συνοχή και δομές της χώρας υποδοχής.

Ως προς το ερώτημα όμως, που οφείλεται η μετανάστευση; η απάντηση μπορεί να αναζητηθεί σε μία σειρά από οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά αίτια, των οποίων ο

τρόπος επίδρασης είναι στην ίδια λογική με τους οικονομικούς παραγόντες έλξης και απώθησης -που παρουσιάστηκαν προηγουμένως[2]-. Ως προς τους κοινωνικούς παράγοντες ώθησης, οι πολιτικές συγκούσεις, οι φυλετικές διακρίσεις, οι θρησκευτικές εκδιώξεις, η υψηλή εγκληματικότητα, το αίσθημα ανασφάλειας, η έλλειψη κοινωνικών δομών (υγειονομική περίθαλψη, εκπαιδευση κλπ.), αποτελούν παράγοντες ώθησης των μεταναστών από μία περιοχή (Έμκε – Παυλοπούλου, 2007). Αντίστροφα, η ύπαρξη κοινωνικών υποδομών, η απουσία κάθε φύσεως διακρίσεων και διώξεων, η κοινωνική σταθερότητα και η περιορισμενη εγκληματικότητα, αποτελούν κοινωνικούς παράγοντες έλξης των μεταναστών. Ως προς τους περιβαλλοντικούς παράγοντες, τα ακραία φυσικά φαινόμενα που είναι αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγή, όπως ξηρασία, σεισμοί, τσουνάμι κλπ., καθιστούν δύσκολη έως και αδύνατη την επιβίωση σε κάποιες περιοχές του πλανήτη και αναπόφευκτα αποτελούν παράγοντες ώθησης των μεταναστών, από τη περιοχή καταγωγής τους. Αντίστοιχα, οι «ηπιότερες» περιβαλλοντικές συνθήκες που καθιστούν ευκολότερη την επιβίωση των ανθρώπων, αποτελούν παράγοντες έλξης σε μία περιοχή (Σημειώσεις Παραδόσεων στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική Πολιτική και Μεταναστευτικές Ροές» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»). Για παράδειγμα, η άνοδος της μέσης θερμοκρασίας, οδηγεί σε παρατεταμένη ανομβρία και ξηρασία, συνεπώς μείωση της αγροτικής παραγωγής και επισιτιστικό πρόβλημα σε περιοχές της Βορείου Αφρικής και της Ανατολικής Μεσογείου, ασκόντας μ΄αυτό τον τρόπο, μεταναστευτικές πιέσεις στους τοπικούς πληθυσμούς, οι οποίοι προσελκύονται από τις ευνοϊκότερες κλιματικές συνθήκες, που επικρατούν στην Ευρώπη (Σημειώσεις Παραδόσεων στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική Πολιτική και Μεταναστευτικές Ροές» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»).

Ως προς τις μορφές–τύπους της μετανάστευσης, εξαρτώνται από τα κριτήρια που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα «τυπολόγιο» και συνεπώς ποικίλουν ανάλογα με τη περίπτωση που διερευνάται κάθε φορά. Στο σημείο αυτό, πρέπει να σημειωθεί οτι οι τυπολογίες δεν είναι θεωρίες, διότι η κατηγοριοποίηση των μεταναστών (π.χ. ξένοι εργάτες, επαγγελματίες μετανάστες, επιχειρηματίες μετανάστες, πρόσφυγες), δεν συνιστά εξήγηση. Αποτελεί μόνο, ένα χρήσιμο εργαλείο για τη κατανόηση της πολυπλόκοτητας και πολυσυνθετότητας του φαινομένου.

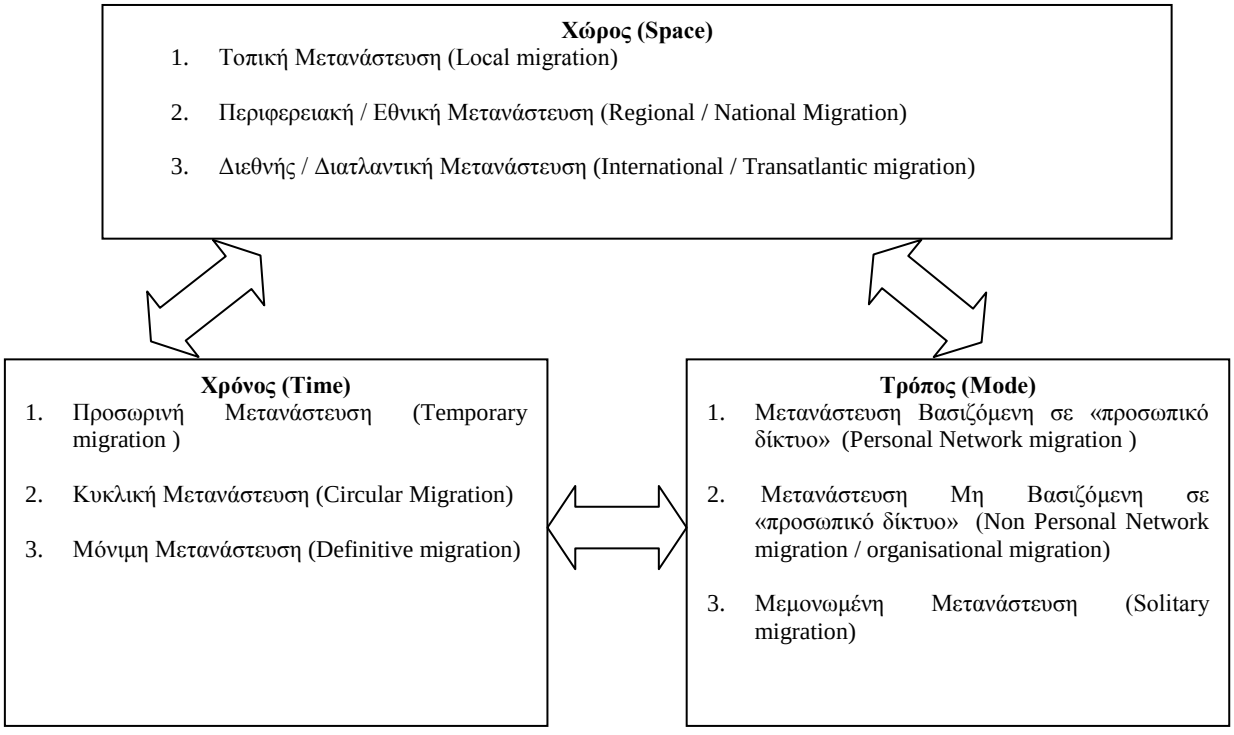
Μία γενική κατηγοριοποίηση της μετανάστευσης, είναι εφικτή σύμφωνα με τους Lesger et al (2002) χρησιμοποιώντας ως κριτήρια, το χώρο, το χρόνο και το τρόπο. Τα κριτήρια αυτά, αν και είναι διακριτά και ικανά να περιγράψουν από μόνα τους διαφορετικούς τύπους μετακινήσεων πληθυσμών, έχουν τη δυνατότητα να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους,

[2] Γι αυτό το λόγο και οι οικονομικοί παράγοντες έλξης και απώθησης δεν θ΄αναφερθούν πάλι.

δίνοντας μια πιο σφαιρική εικόνα ως προς το φαινόμενο (βλέπε σχήμα 1.1). Αν και οι μορφές της μετανάστευσης με κριτήριο το χρόνο και το χώρο είναι μάλλον κατανοητές, κρίνεται χρήσιμο να δοθούν κάποιες επεξηγήσεις ως προς το τρίτο κριτήριο (τρόπος) και τις κατηγορίες που προκύπτουν από αυτό.

Σύμφωνα με τους Lesger et al (2002), ο όρος Προσωπικό Δίκτυο Μετανάστευσης (Personal Network migration), αναφέρεται στις προσωπικές επαφές του μετανάστη στη χώρα υποδοχής, είτε αυτές έχουν δομηθεί σε επίπεδο οικογένειας, είτε σε επίπεδο κοινής καταγωγής προέλευσης (όπως επίσης, σε επίπεδο τοπικό είτε σε επίπεδο περιφερειακό). Σε όλες τις περιπτώσεις οι άνθρωποι μετακινούνται, επειδή ενημερώνονται ή και βοηθούνται απο ανθρωπούς που «γνωρίζουν». Ο όρος Μετανάστευση Μη Βασιζόμενη σε «προσωπικό δίκτυο» (Non Personal Network migration), περιλαμβάνει εκείνες τις περιπτώσεις μεταναστών, καθώς και τις οικογένειές τους, που βασίζονται σε μία γενική εικόνα ως προς τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα υποδοχής και τις δυνατότητες που ενδεχομένως υπάρχουν, προκειμένου να αποφασίσουν να μεταναστεύσουν, χωρίς να διαθέτουν άλλου είδους πληροφόρηση και στήριξη. Επίσης, ο όρος Organisational, αναφέρεται στους μετανάστες που επιλέγουν να μεταναστεύσουν στο πλαισιο αναζήτησης εργασίας, είτε είναι εξειδικευμένοι είτε είναι ανειδίκευτοι.

Σχήμα 1.1 «Τριαδικό Τυπολόγιο Μετανάστευσης»

Πηγή: Lesger et al (2002), http://www.cairn.info/zen.php?ID_ARTICLE=ADH_104_0029, πρόσβαση 19/12/2014, μετάφραση αγγλικών όρων Πέππα Λουκία.

Μία άλλη κατηγοριοποίηση της μετανάστευσης, σύμφωνα με την Εμκε – Πουλοπούλου (2007), μπορεί να γίνει με κριτήριο α) το νομικό καθεστώς, β) το χρόνο παραμονής στη χώρα υποδοχής, γ) την απόφαση για τη μετανάστευση, δ) το μέγεθος, ε) την απασχόληση και ειδίκευση των μεταναστών και στ) το σκοπό της μετανάστευσης (Εμκε-Πουλοπούλου, 2007).

Ως προς το νομικό καθιστώς, οι αλλοδαποί διακρίνονται σε: α) ομογενείς και αλλογενείς, β) πρόσφυγες και μετανάστες, γ) νόμιμους μετανάστες και μετανάστες χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα (undocumented unauthorized) (Εμκε-Πουλοπούλου, 2007). Στη περίπτωση των ομογενών και αλλογενών, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, οι πρώτοι κατάγονται από το ίδιο γένος με τον ημεδαπό στη χώρα υποδοχής και στην ελληνική τουλάχιστον περίπτωση τυγχάνουν σε αρκετές περιπτώσεις της ίδιας νομικής μεταχείρισης. Οι αλλογενείς αλλοδαποί ανήκουν σε άλλο γένος, σε άλλη φυλή και η νομική τους κατάσταση διέπεται από το Δίκαιο Καταστάσεως Αλλοδαπών. Ως προς τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, τονίζεται ότι πρόκειται για δύο διαφορετικές κατηγορίες πληθυσμών, σε πολιτικό και νομικό επίπεδο. Πρόσφυγας είναι αυτός που δεν είχε άλλη επιλογή, παρά να φύγει από τη πατρίδα του. Ο όρος πρόσφυγας, αναφέρεται σε άτομο το οποίο βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του και έχει *«δικαιολογημένο φόβο δίωξης εξαιτίας της φυλής, της θρησκείας, της εθνικότητας, της συμμετοχής του σε συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα ή των πολιτικών του πεποιθήσεων»* (ορισμός της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων) και γι' αυτό το λόγο, δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί να επιστρέψει στη χώρα του (πηγή: http://www.amnesty.org.gr/, 30/12/2015). Εξαιτίας της δίωξης που μπορεί να αντιμετωπίσει, ένας πρόσφυγας δικαιούται να προστατευθεί από μια εξαναγκαστική επιστροφή στη χώρα καταγωγής του *(αρχή της μη επαναπροώθησης)*. Εκτός από τα δικαιώματα που έχουν όλοι οι άνθρωποι, ο πρόσφυγας δικαιούται αυτή τη προστασία, όπως επίσης και προστασία από δίωξη για παράνομη είσοδο, έγγραφα ταυτότητας και ταξιδιωτικά έγγραφα και πρόσβαση σε μια μακροπρόθεσμη λύση (πηγή: http://www.amnesty.org.gr/, 30/12/2014). Αυτή μπορεί να είναι η ενσωμάτωση στη χώρα που του παρέχει άσυλο, η επανεγκατάσταση σε μια άλλη χώρα ή ο εθελούσιος επαναπατρισμός στη χώρα καταγωγής του, εφόσον αυτή γίνεται με ασφάλεια και αξιοπρέπεια. Μετανάστης, είναι σε γενικές γραμμές ένα άτομο που μετακινείται από περιοχή σε περιοχή οικειοθελώς. Ενώ πρόκειται για δύο διαφορετικές κατηγορίες, πρόσφυγες και μετανάστες αντιμετωπίζονται αρκετά συχνά, από τις κοινωνικές ομάδες της χώρας υποδοχής, ως μία κοινωνική ομάδα και αντιμετωπίζουν και οι δύο το ίδιο πρόβλημα, αυτό της ένταξης ή ενσωμάτωσης τους, στις υπάρχουσες στη

χώρα υποδοχής κοινωνικές δομές. Αναφορικά με τη διάκριση σε νόμιμους και σε μετανάστες χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα, μπορεί να ειπωθεί ότι αντικατοπτρίζουν, το «προνομιούχο» και το «μη προνομοιούχο» τμήμα της μετανάστευσης, αντίστοιχα. Η είσοδος των πρώτων στη χώρα είναι δηλωμένη και γνωστή στις αρμόδιες αρχές (π.χ. νόμιμοι αλλοδαποί μετανάστες με συμβόλαιο εργασίας), θεωρητικά έχουν εξασφαλισμένα ατομικά δικαιώματα και σε γενικές γραμμές είναι αποδεκτή από τις τοπικές κοινωνίες. Οι μετανάστες χωρίς τα απαιτούμενα έγγραφα είναι αυτοί που είτε εισήλθαν στη χωρά υποδοχής με παράνομο τρόπο είτε παραμένουν στη χώρα με παράνομο τρόπο (π.χ. εργάτες των οποίων έχουν λήξει τα συμβόλαια εργασίας)

Με κριτήριο το χρόνο παραμονής στη χώρα υποδοχής των μεταναστών, η μετανάστευση διακρίνεται σε: α) Μακράς διάρκειας, β) Μικρής διάρκειας, γ) Μόνιμη – Προσωρινή – Εποχική, δ) Κυκλική και ε) Ατελή μετανάστευση (Εμκε-Πουλοπούλου, 2007).

Στη μετανάστευση Μακράς Διάρκειας -σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών-, ο μετανάστης παραμένει στη χώρα υποδοχής για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους, έτσι ώστε η χώρα υποδοχής να θεωρηθεί χώρα διαμονής, ενώ σύμφωνα με σύσταση της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, το χρονικό διάστημα πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ πέντε και δέκα ετών (Εμκε-Πουλοπούλου, 2007). Στη περίπτωση της μετανάστευσης Μικρής διάρκειας, το χρονικό διάστημα παραμονής κυμαίνεται μεταξύ τριών και δώδεκα μηνών. Η Προσωρινή και η Εποχική μετανάστευση , αναφέρονται σε μικρά χρονικά διαστήματα και συνδέονται με την εκπλήρωση βραχυπρόσθεσμων στόχων (π.χ. σπουδές ή εργασία), αλλά μπορούν να εξελιχθούν σε Μόνιμη μετανάστευση, όταν ο μετανάστης εγκαθίσταται μόνιμα. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Κυκλική μετανάστευση μπορεί να οριστεί ως μία μορφή μετανάστευσης, η διαχείριση της οποίας γίνεται κατά τρόπο, που επιτρέπει σε κάποιο βαθμό, νόμιμης κινητικότητας μεμονωμένων ατόμων ή οικογενειών, ανάμεσα σε δύο χώρες (πηγή: http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ffa70eeca84e2ec9b9/COM%282007%29248.pdf, πρόσβαση 30/12/2014).

Τέλος, η ατελής μετανάστευση αναφέρεται σε *«..άτομα που μεταναστεύουν περιστασιακά και εργάζονται για μικρό διάστημα προκειμένου να συντηρήσουν την οικογένεια τους* . (Εμκε–Παυλοπούλου, 2007:56).

Με κριτήριο την απόφαση για μετανάστευση, οι μετανάστες διακρίνονται σε αυτόβουλους και αναγκαστικούς. Στη πρώτη περίπτωση, περιλαμβάνονται εκείνοι που μετακινούνται για λόγους εργασίας, σπουδές, οικογενειακή συνένωση ή αλλους προσωπικούς λόγους (πηγή: http://www.amnesty.org.gr/, 30/12/2014). Στη δεύτερη περίπτωση, εντάσσονται εκείνοι που *« ...αναγκάζονται να μετακινηθούν προκειμένουν να αποφύγουν καταστάσεις που θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή, την ελευθερία και το βιοπορισμό*

τους...» (Έμκε–Παυλοπούλου, 2007:57). Οι αιτούντες άσυλο, τα θύματα του human trafficking και οι επαναπατριζόμενοι.

Με κριτήριο την απασχόληση και την ειδίκευση των μεταναστών, η μετανάστευση διακρίνεται σε : α) μετανάστευση εργατών, β) μετανάστευση ατόμων χωρίς εξειδίκευση και γ) μετανάστευση εγκεφάλων (άτομα με υψηλή ειδίκευση). Στη πρώτη περίπτωση, εντάσσονται αυτοί που πρόκειται να προσφερούν επ' αμοιβή, συγκεκριμένη δραστηριότητα σε κράτος του οποίου δεν είναι πολίτες, στη δεύτερη, άτομα με περιορισμένη ή και μηδενικής εξείδικευσης, εργάζονται σε θέσεις εργασίας που συνήθως είναι ανεπιθύμητες από τους γηγενείς, ενώ η τρίτη μορφή, η μετανάστευση εγκαφάλων είναι ουσιαστικά μεταφορά ανθρώπινου κεφαλαίου από τις φτωχές, στις πλούσιες χώρες (Εμκε-Πουλοπούλου, 2007). Η Ευρωπαϊκή Ένωση, εξετάζει τρόπους για τη διευκόλυνση της κυκλικής μετανάστευσης, η οποία θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να καλύψουν τις ανάγκες τους σε εργατικό δυναμικό, αξιοποιώντας τις δυνητικές θετικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ανάπτυξη και ικανοποιώντας την ανάγκη των χωρών καταγωγής, να επωφεληθούν από τη μεταφορά δεξιοτήτων και να μετριάσουν τις επιπτώσεις της «διαρροής εγκεφάλων» (πηγή: http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/COM%282007%29248.pdf, πρόσβαση 30/12/2014).

Με κρτήριο το σκοπό της μετανάστευσης, οι μετανάστες διακρίνονται σε επιμέρους κατηγορίες αναλογα με το λόγο, για τον οποίο επιθυμούν να μεταναστεύσουν π.χ. λόγω σπουδών, λόγω εργασίας , κλπ., ενώ με κριτήριο το μέγεθος, η μετανάστευση διακρίνεται σε ατομική-μεμονωμένα άτομα, και οικογενειακή ή μαζική (΄Εμκε-Πουλοπούλου, 2007).

Η μετανάστευση με κριτήριο το «χώρο» και τη μονάδα μέτρησης αυτού, διακρίνεται σε Διηπειρωτική (μετακινήσεις πληθυσμών μεταξύ διαφορετικών ηπείρων), σε Ενδοηπειρωτική (μετακινήσεις πληθυσμών μεταξύ διαφορετικών περιοχών στην ίδια ήπειρο) και Ενδοπεριφερειακή (μετακινήσεις πληθυσμών στο εσωτερικό μίας χώρας).

1.4 Συνέπειες του Μεταναστευτικού φαινομένου

Οι μετακινήσεις πληθυσμών, συνεπάγονται μία σειρά από αρνητικές και θετικές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις, τόσο για τη χώρα προέλευσης, όσο και για τη χώρα υποδοχής. Το εύρος των επιπτώσεων, διαφέρει κατά περίπτωση ανάλογα με το μέγεθος των μεταναστευτικών ροών, το «τύπο» των μεταναστευτικών ροών, καθώς και τις επικρατούσες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες στις δύο περιοχές.

Ως προς τη χώρα προέλευσης, οι θετικές επιπτώσεις στο τομέα της οικονομίας από τη μετανάστευση, περιλαμβάνουν την μείωση σε βάθος χρόνου, την υποαπασχόληση και την ανεργία. Οι μειώσεις στη δεξαμενή εργατικού δυναμικού -ειδικά σε περιόδους οικονομικής κρίσης-, μειώνει τις πιέσεις που ασκούνται στην αγορά εργασίας (θέσεις εργασίας και

αμοιβές), εξαιτίας της υπερπροσφοράς. Επιπλέον, οι μετανάστες που επιστρέφουν στη χώρα προέλευσης (περιπτώσεις Κυκλικής – Εποχικής - Προσωρινής μετανάστευσης), έχουν αναπτύξει δεξιότητες και έχουν αποκτήσει εμπειρίες, οι οποίες ενδεχομένως να συμβάλλουν στην ανασυγκρότηση–ανανέωση της τοπικής οικονομίας. Επίσης, μέρος των αμοιβών των μεταναστών, αποστέλλεται με τη μορφή εμβασμάτων και επανεπενδύεται στην οικονομία της περιοχής προέλευσης, τονώνοντας κυρίως τους κλάδους των υπηρεσιών και των κατασκευών. Τέλος, μειώνονται βραχυπρόθεσμα οι κρατικές δαπάνες για κοινωνικές παροχές (πηγή: http://www.oecd.org/dev/38528396.pdf, πρόσβαση 17/12/2014). Οι άμεσες αρνητικές επιπτώσεις στο τομέα της οικονομίας, συμπεριλαμβάνουν την απωλεία του πιο παραγωγικού τμήματος του εργατικού δυναμικού και την απώλεια εξειδικευμένου -και με επιχειρηματικές ικανότητες-, ανθρώπινου κεφαλαίου. Στις έμμεσες, περιλαμβάνεται η οφειλόμενη στην απώλεια εργατικού δυναμικού, δημιουργία αρνητικού κλίματος για ιδιωτικές επενδύσεις, συνεπαγόμενη με τη σειρά της, αύξηση της εξάρτησης από κρατικές πρωτοβουλίες, καθώς και επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας (πηγή: http://www.oecd.org/dev/38528396.pdf, πρόσβαση 17/12/2014).

Για τη χώρα υποδοχής, τα οικονομικά οφέλη είναι ότι καταρχήν οι μετανάστες απασχολούνται στις λιγότερο επιθυμητές θέσεις εργασίας, τις οποίες οι «ντόπιοι» της αποφεύγουν αλλά είναι βασικές για την οικονομία π.χ. αγροτικές εργασίες. Δεύτερον, η χώρα υποδοχής «κερδίζει» εξειδικευμένο και εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό («εγκεφάλους») με χαμηλό κόστος. Τρίτον, η είσοδος μεταναστών στη χώρα ανανεώνει με τη σειρά της τις τοπικές οικονομίες, καθώς τονώνεται η κατανάλωση, ενισχύεται η επιχειρηματικότητα κλπ.(πηγή: http://www.oecd.org/dev/38528396.pdf, πρόσβαση 17/12/2014). Στις αρνητικές επιπτώσεις της μετανάστευσης συμπεριλαμβάνονται η υπερβολική εξάρτηση ορισμένων κλάδων της οικονομίας από το «ξένο» εργατικό δυναμικό, η αύξηση δαπανών σε κοινωνικές παροχές, η αύξηση των αναγκών σε κοινωνικές δομές, καθώς και το γεγονός οτι το μεγαλύτερο μέρος των αμοιβών των μεταναστών δεν παραμένει στη χώρα υποδοχής αλλά μεταφέρεται μέσω εμβασμάτων στη χώρα προέλευσης (πηγή: http://www.oecd.org/dev/38528396.pdf, πρόσβαση 17/12/2014).

Ως προς τις θετικές κοινωνικές επιπτώσεις για τη χώρα προέλευσης, αυτές είναι: α) οι μετανάστες που επιστρέφουν στη χώρα φέρνουν μαζί τους νέες αντιλήψεις, αποτέλεσμα της εμπειρίας τους στο εξωτερικό, είναι να συμβάλλουν στην ανανέωση των κοινωνικών αντιλήψεων και να ενισχύουν τις απαιτήσεις της κοινωνίας, για ευρύτερες και ποιοτικότερες κοινωνικές παροχές π.χ. ασφάλιση, περίθαλψη, εκπαίδευση κλπ. Επίσης, δημογραφικά ζητήματα, όπως αυτά του υπερπληθυσμού αμβλύνονται. Αναφορικά με τις αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις, η επιτυχημένη διαμονή των μεταναστών στο εξωτερικό, ενδεχομένως να ενθαρρύνει την αύξηση των μεταναστευτικών ροών της χώρας, διαρρηγνύωντας ακόμη

περισσότερο τον κοινωνικό ιστό. Επίσης, έχουμε μεταβολές στη σύνθεση των οικογενειών, δυσαναλογία μεταξύ ανδρών και γυναικών -συνήθως οι πρώτοι που μεταναστεύουν είναι οι νέοι σε ηλικία άνδρες- και γενικότερα αποδόμηση της πληθυσμιακής πυραμίδας, εγκατάλειψη ηλικιωμένων και άσκηση της πίεσης στις κοινωνικές δομές και παροχές στη περίπτωση, που δεν υπάρχουν τα απαραίτητα μέσα για την υποστήριξη των μεταναστών που επιστρέφουν (πηγή: http://www.oecd.org/dev/38528396.pdf, πρόσβαση 17/12/2014).

Για τη χώρα υποδοχής, η συνύπαρξη πληθυσμών διαφορετικών εθνικοτήτων, συντελεί στην κατανόηση των άλλων πολιτισμών και στη σύνθεση πολυ-πολιτισμικών κοινωνιών. Ωστόσο, αρκετά συχνά παρατηρείται το φαινόμενο των διακρίσεων, σε βάρος των μεταναστών, οι οποίες σε ακραίες περιπτώσεις, οδηγούν σε κοινωνικές αναταραχές και εξτρεμιστικές ενέργειες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελεί η δημιουργία περιοχών «διαχωρισμού», στις οποίες διαμένουν άτομα κοινής εθνικής καταγωγής. Αυτό συμβαίνει είτε επειδή οι τοπικές κοινωνίες δεν μπορούν να «κατανοήσουν» την διαφορετικότητα των μεταναστών, εξαιτίας ξενοφοβικών αντιλήψεων και αισθάνονται πιο ασφαλείς έχοντας τους απομονωμένους (παραδόσεις στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική Πολιτική και Μεταναστευτικές Ροές» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»), είτε επειδή οι ίδιοι οι μετανάστες αισθάνονται πιο ασφαλείς περιβαλλόμενοι από δικούς τους ανθρώπους. Δεν λείπουν βέβαια και οι περιπτώσεις, που οι ίδιοι οι μετανάστες αποφεύγουν να ενσωματωθούν στις κοινωνίες, φοβούμενοι μήπως χάσουν την ταυτότητά τους, καθώς δεν λείπει το φαινόμενο «απώλειας στοιχείων» της «πολιτιστικής ταυτότητας», κυρίως στους μετανάστες δεύτερης γενιάς, οι οποίοι αφομοιώνονται πλήρως, από τις κοινωνίες της χώρας υποδοχής (πηγή: http://www. oecd.org/dev/38528396.pdf, πρόσβαση 17/12/2014).

1.5 Οικονομική και Κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών

Οι κυβερνητικές αρχές των χωρών υποδοχής, έχουν δύο στόχους ως προς τους μετανάστες. Ο πρώτος αφορά στο περιορισμό των μεταναστευτικών ροών και ο δεύτερος αφορά στην ενσωμάτωση όσων ήδη έχουν εισχωρήσει. Ως προς τον πρώτο στόχο, εργαλείο άσκησης πολιτικής, αποτελεί η θέσπιση ολοένα και πιο αυστηρών κριτηρίων, τόσο για την έγκριση της είσοδου των μεταναστών στη χώρα, όσο και για τη παραμονή τους. Ωστόσο, η δημιουργία κρατών – φρουρίων, πολλές φορές έχει τα αντίθετα αποτελέσματα, καθώς αυξάνεται η «παράνομη» ή «μετανάστευση χωρίς έγγραφα», στο εσωτερικό των κρατών. Ως προς τις πολιτικές ενσωμάτωσης, αυτές στοχεύουν αφενός στην οικονομική ενσωμάτωση των μεταναστών, και αφετέρου στη κοινωνική ενσωμάτωση τους (OECD, 2014). Ωστόσο, οι δύο μορφές ενσωμάτωσης, είναι μάλλον αλληλένδετες και συνήθως απευθύνονται στους «νέους» μετανάστες.

Οι πολιτικές κοινωνικής ενσωμάτωσης, διακρίνονται σε αυτές που στοχεύουν κυρίως στη κοινωνική - πολιτισμική ενσωμάτωση των μεταναστών (π.χ. προγράμματα εκμάθησης της γλώσσας, εκπαιδευτικά επιμορφωτικά προγράμματα, workshops σε επίπεδο γειτονιάς με τη συμμετοχή «ντόπιων» και μεταναστών), έτσι ώστε να διευκολύνυνθεί όσο το δυνατό περισσότερο η αρμονική συνύπαρξη μεταξύ των ντόπιων πληθυσμών και τωνμεταναστών, καθώς και σε αυτές που έχουν ευρύτερο πεδίο δράσης και επεκτείνονται σε ζητήματα ρύθμισης διαμονής και χορήγησης ιθαγένειας (Escafre – Dublet, 2014). Αν και κάποιες χώρες, προχωρούν σχετικά «εύκολα» στη χορήγηση ιθαγένειας στους μετανάστες, ειδικά σε αυτούς που είναι παιδιά μεταναστών γεννημένα στη χώρα υποδοχής, η πρακτική αυτή αποτελεί για πολλές σύγχρονες κοινωνίες «ταμπού», καθώς η κοινή γνώμη, δεν έχει ξεπεράσει ουσιαστικά τις επιφυλάξεις της, απέναντι στους μετανάστες.

Οι πολιτικές οικονομικής ενσωμάτωσης των μεταναστών με τη σειρά τους, προσπαθούν να συμβάλλουν στην απορρόφηση των μεταναστών από την εγχώρια αγοράς εργασίας (παραδόσεις στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική Πολιτική και Μεταναστευτικές Ροές» του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»).

Τα τελευταία χρόνια, η αξιοποίηση των δυνατοτήτων και των ικανοτήτων των μεταναστών, αποτελεί τη νέα πρόκληση για τις πολιτικές οικονομικής ενσωμάτωσης. Αν και η εξεύρεση μίας «καλύτερης» θέσης εργασίας, δεν συνεπάγεται αυτόματα και κοινωνική ενσωμάτωση, αποτελεί ένα σημαντικό βήμα για οικονομική ανεξαρτησία, κοινωνική ένταξη και αποδοχή (OECD, 2014). Μεταξύ των πολιτικών οικονομικής ενσωμάτωσης, συμπεριλαμβάνονται η καταγραφή των δεξιοτήτων των μεταναστών απο αρμόδιους φορείς, επαγγελματική εκπαίδευση και επιμόρφωση των μεταναστών, ενημέρωση των εμπλεκόμενων στην αγορά εργασίας (εργοδότες–εργαζόμενοι), για τις διαθέσιμες θέσεις εργασίας, φοροαπαλλαγές για όσες επιχειρήσεις προσλαμβάνουν μετανάστες και επιδότηση των αμοιβών των μεταναστών από το κράτος (OECD, 2014). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το μοντέλο ενσωμάτωσης των μεταναστών, που έχει υιοθετηθεί στη Δανία και είναι γνωστό ώς "Step Model". Το "Step Model", εφαρμόζεται στη πράξη μέσω προγραμμάτων εκμάθησης της δανέζικης γλώσσας στους μετανάστες, τοποθέτηση των μεταναστών σε θέσεις εργασίας και επιδότηση ποσοστού της αμοιβής τους από το κράτος (πηγή: http://www.nyidanmark.dk, πρόσβαση 20/12/2014).

Οι εμπνευστές των πολιτικών μετανάστευσης, έχουν να αντιμετωπίσουν τρεις προκλήσεις. Η πρώτη απο αυτές, αφορά στη συμφιλίωση των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων της μεταναστευτικής πολιτικής (OECD, 2014). Οι σύντομες ως προς της διάρκεια εφαρμογής, κυβερνητικές πολιτικές, σε συνδυασμό με την επιφυλακτική, στη καλύτερη περίπτωση και εχθρική -στη χειρότερη-, κοινή γνώμη απέναντι στους μετανάστες, μπορεί να υποσκάψει τους μακροπρόθεσμους στόχους των εθνικών πολιτικών

μετανάστευσης (OECD, 2014). Για παράδειγμα, σε αρκετές πολιτικές ενσωμάτωσης προβλέπονται πρόγραμματα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των μεταναστών, ωστόσο το αποτέλεσμα αυτών των πρακτικών, μπορεί να γίνει ορατό μέσα σε βάθος χρόνου και όχι άμεσα.

Η δεύτερη πρόκληση, συνίσταται στη συμφιλίωση αντικρουόμενων στόχων των διαμορφούμενων, προκειμένου να περιορίζονται φαινόμενα ξενοφοβίας, στιγματισμού ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και διακρίσεων (OECD, 2014). Για παράδειγμα, η προσέλκυση αλλοδαπών εργατών για τη κάλυψη των αναγκών της εθνικής αγοράς εργασίας, πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα προστασίας τόσο των τοπικών εργατών, όσο και των αλλοαπών, έτσι ώστε, να μη πέφτουν οι τελευταίοι θύματα εκμετάλλευσης, αλλά και να αποφεύγονται τα φαινόμενα ξενοφοβίας και ρατσισμού.

Η τρίτη πρόκληση, συνίσταται στη πρόβλεψη για αντιμέτωπιση των αβεβαιοτήτων όπως αυτές διαμορφώνονται, στο παγκόσμιο γεωπολιτικό στερέωμα (OECD, 2014). Οι γεωπολιτικές εξελίξεις, επηρεάζουν τις παγκόσμιες μεταναστευτικές ροές, δημιουργώντας κατά κύριο λόγο κύματα προσφύγων και αιτούντων άσυλων, χωρίς ωστόσο να αφήνουν ανεπηρέαστη και την οικονομική μετανάστευση. Για παράδειγμα, στη πολιτική κρίση που έπληξε τη Συρία, αποδίδεται κατά κύριο λόγο η αύξηση των αιτούντων άσυλο κατά 20% το 2013.

Ένα επιτυχημένο μεταναστευτικό σύστημα, θα πρέπει να είναι ευέλικτο ώστε να ανταποκρίνεται άμεσα και να προσαρμόζεται στις διεθνείς προκλήσεις. Τέτοια συστήματα προϋποθέτουν όσο το δυνατόν ευρύτερη εθνική συνενοήση, ως προς τους στόχους και τα μέτρα μεταναστευτικής πολιτικής, που θα εφαρμοστούν βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, καθώς και τη διαρκή ενημέρωση της κοινής γνώμης, αναφορικά με τις μεταβολές, τις προσαρμογές και τα αποτελέσματα των μεταναστευτικών πολιτικών (OECD, 2014).

1.6 Συμπεράσματα

Η μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο καθημερινό και συνεχές, συνυφασμένο με την ανθρωπότητα. Άνθρωποι αποφάσιζαν και αποφασίζουν, να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους, τη κοινότητά τους και τη χώρα τους, είτε επειδή εξαναγκάστηκαν από την κοινωνική ή την οικονομική κατάσταση που επικρατούσε στο εσωτερικό της χώρας, είτε επειδή ήταν θύματα πολιτικών και θρησκευτικών συγκρούσεων και διώξεων, είτε επειδή ακραία φυσικά και καιρικά φαινόμενα καθιστούν αδύνατη την ασφαλή επιβίωσή τους.

Οι οικονομικές και κοινωνικές επιστήμες, έχουν αποπειραθεί να ερμηνεύσουν το φαινόμενο της μετανάστευσης, με τη διατύπωση διαφόρων θεωριών, χωρίς ωστόσο να έχει διατυπωθεί μέχρι και σήμερα, μία ολοκληρωμένη και σφαιρική ερμηνεία του. Οι παράγοντες

έλξης και απώθησης, καθώς και η κατηγοριοποίηση της μετανάστευσης, με τη χρήση κατάλληλων -κατά περίπτωση εργαλείων-, συμβάλλουν στη περιπτωσιολογική κατανόηση του φαινομένου.

Η ανάπτυξη ωστόσο θεωριών και «τυπολογίων», είναι ησσόνος σημασίας σε σχέση με το πραγματικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι κοινωνίες των χωρών υποδοχής σήμερα, των διακρίσεων και των ρατσιστικών εκδηλώσεων βίας σε βάρος των μεταναστών. Οι μετανάστες, εξακολουθούν να θεωρούνται από τις τοπικές κοινωνίες πηγή προβλημάτων, με αποτελέσμα να είναι συχνά θύματα κακομεταχείρισης και να έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε κοινωνικές παροχές και υποδομές (άθλιες συνθήκες διαβίωσης, αδυναμία πρόσβασης σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη κλπ) και να είναι απομονωμένοι από το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο.

Οι χώρες υποδοχής στο πλαίσο αυτό, καλούνται να αντιμετωπίσουν τις ακολουθες προκλήσεις ως προς τη μετανάστευση. Η πρώτη αφορά αφενός στην απεμπλοκή του σχεδιασμού πολιτικών μετανάστευσης από την ανάγκη ικανοποίησης της κοινής γνώμής, η οποία διακατέχεται ακόμη και σήμερα από αισθήματα φόβου και προκατάλειψης απέναντι στους μετανάστες, και αφετέρου, στο σχεδιασμό μακρόπνοων πρακτικών και προγραμμάτων, που θα δίνουν στους μετανάστες τη δυνατότητα να αποτελέσουν μέρος του συνόλου, χωρίς να «αναγκάζονται» να εγκαταλείψουν στοιχεία της εθνικής τους ταυτότητας. Η δεύτερη πρόκληση, αφορά στην εκ εκλογίκευση των κριτηρίων εισόδου των μεταναστών στη χώρα υποδοχής , έτσι ώστε να αποφεύγονται φαινόμενα «μετανάστευσης χωρίς έγγραφα», που συνεπάγεται οικονομικές απώλειες και κοινωνικές αναταραχές και συγκρούσεις.

ΙΙ. Η μετανάστευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση : Θεσμικό πλαίσιο και πολιτική

2. Εισαγωγή

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, σημειώνονται συνεχείς μετακινήσεις πληθυσμών εντός και πέραν των οριών της Ευρωπαϊκής ηπείρου. Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υποδέχονται ολοένα και περισσότερους μετανάστες από ολόκληρο το κόσμο, ενώ παράλληλα αυξάνεται με σταθερό ρυθμό ο αριθμός των Ευρωπαίων πολιτών, που μεταναστεύουν στο εσωτερικό της Κοινότητας. Η μετανάστευση είναι η κύρια παράμετρος της δημογραφικής ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και είναι δεδομένο, ότι θα έχει συνέπειες, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες, στη δομή της οικονομίας, την αγορά εργασίας και το κοινωνικό – πολιτισμικό τοπίο της Ευρώπης.

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Eurostat, το έτος 2010 ζούσαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση 47,3 εματομμύρια άνθρωποι, οι οποίοι είχαν γεννηθεί σε χώρα διαφορετική αυτής της διαμονής τους. Αυτό το νούμερο αντιστοιχεί, στο 9,4% του συνολικού πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξ αυτών τα 31,4 εκατομμύρια , γεννήθηκαν εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 16 εκατομμύρια γεννήθηκαν σε κάποιο άλλο κράτος. Σε απόλυτο μέγεθος οι περισσότεροι μετανάστες βρίσκονται στη Γερμανία (6,4 εκατομμύρια) και ακολουθούν η Γαλλία (5,1 εκατομμύρια), το Ηνωμένο Βασίλειο (4,7 εκατομμύρια), η Ισπανία (4,1 εκτατομμύρια), η Ιταλία (3,2 εκατομμύρια) και η Ολλανδία (1,4 εκατομμύρια). Τέλος, το 2012 οι εισροές μεταναστών, ανήλθαν σε 1,7 εκατομμύρια άτομα περίπου.

Σε επίπεδο κοινότητας από τις αρχές της δεκαετίας του ’70, εμφανίστηκαν οι πρώτοι περιορισμοί στην ελεύθερη είσοδο μεταναστών, οι οποίοι με τη πάροδο των ετών γίνονται ολοένα και πιο αυστηροί, έχουν δε ως αποτέλεσμα, αφενός τη πίεση που ασκούν οι μεταναστευτικές ροές σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο στις χώρες της περιφέρειας, να γίνεται ολοένα και πιο έντονη και αφετέρου, να ανθίζει η είσοδος μεταναστών χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα. Το Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για τη μετανάστευση, επηρεάζει το αντίστοιχο εθνικό, μέσα από την έκδοση και την υποχρεωτική ενσωμάτωση οδηγιών, αλλά και τη διατύπωση συστάσεων. Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, φαίνεται να συγκλίνουν σε δύο βασικές προτεραιότητες της μεταναστευτικής πολιτικής,, την είσοδο υπό όρους με

ταυτόχρονη καταπολέμηση της μη νόμιμης μετανάστευσης και την ένταξη των ήδη εγκατεστημένων μεταναστών, στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, κυρίως μέσα από τη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας.

Στο κεφάλαιο αυτό, θα παρουσιαστούν τα βασικά χαρακτηριστικά των μεταναστευτικών ροών στην Ευρώπη. Η πορεία προς τη διαμόρφωση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου και τα βασικά «Εργαλεία» αυτού, καθώς και τις επιμέρους πολιτικές που ασκούνται, ως προς την ένταξη των μεταναστών στις κοινωνίες των κρατών μελών.

2.1 Μεταναστευτικές ροές στην Ευρώπη

Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat που επικαιροποιήθηκαν το Μάιο του 2014, το 2012 εκτιμάται ότι εισήλθαν στην Ευρώπη των 27, περίπου 1,7 εκατόμμυρια μετανάστες. Επιπλέον, 1,7 εκατομμύρια κάτοικοι των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετακινήθηκαν σε άλλο κράτο – μέλος (πηγή: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics, πρόσβαση18/1/2015).

Στη Γερμανία καταγράφθηκε ο μεγαλύτερος αριθμός μεταναστών για το 2012, (592.200) και ακολουθούν το Ηνωμένο Βασίλειο (498.000), η Ιταλία (350.800), η Γαλλία (327.400) και η Ισπανία (304.100) (πηγή: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics, πρόσβαση18/1/2015). Διαχρονικά από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 έως και το 2012, η εξέλιξη των μεταναστευτικών ροών παρουσιάζεται στην εικόνα 2.3, με τη Γερμανία, την Γαλλία, την Ιταλία και την Ισπανία διαχρονικά, να αποτελούν τον τόπο προορισμού εκατοντάδων χιλιάδων μεταναστών. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat έτους 2014 -τα οποία παρουσιάζονται στην εικόνα 2.5-, την περίοδο 2009-2012 οι περισσότεροι μετανάστες προέρχονταν από την Ινδία, την Κίνα, το Πακιστάν και το Μαρόκο. Σύμφωνα με την ίδια πηγή για το έτος 2013το μεγαλύτερο ποσοστό μεταναστών επί του συνολικού πληθυσμού των μεταναστών που βρίσκονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση εντοπίζεται στη Γερμανία (22,92%) και ακολουθούν η Ιταλία (15,21%), η Ισπανία (14,77%) η Γαλλία (13,16%), και το Ηνωμένο Βασίλειο (12,30%).

Αναλογικά, με τον αριθμό των κατοίκων του, το Λουξεμβούργο είχε το μεγαλύτερο αριθμό μεταναστών (38 μετανάστες ανά χίλιους κατοίκους), ακολουθούμενο από την Κύπρο (20 κάτοικοι ανά χίλιους κατοίκους και τη Μάλτα (17 κάτοικοι ανά χίλιους κατοίκους (πηγή: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics, πρόσβαση18/1/2015. Όπως, φαίνεται στην εικόνα 2.1, μεταξύ των χωρών των οποίων το μεγαλύτερο ποσοστό των μετανάστων κατοικούσε προγενέστερα σε άλλο κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήταν για το έτος 2012 το Λουξεμβούργο (92,2%), η Ρουμανία (81,3%), η Σλοβακία (82,3%), η Λιθουανία (75,7%), η Κύπρος (63,6%), η Γερμανία (59%), η Ιρλανδία (56%) και το Βέλγιο (53,9%). Αντίθετα, στις χώρες που κατά την ίδια χρονική περίοδο η πλειοψηφία των μεταναστών προήλθε από κράτος εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης συμπεριλαμβάνονται η Κροατία (75,%), η Σλοβενία (76,4%), η Ιταλία (66,9%), η Σουηδία (64,7%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (63,5%).

Αναφορικά με την αναλογία ανδρών και γυναικών μεταναστών, η κατάσταση απεικονίζεται στην εικόνα 2.2, όπου παρατηρούμε πως σε όλες τις χώρες οι άνδρες μετανάσταστες είναι λίγο περισσότεροι από τις γυναίκες (52% περίπου σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27, έναντι 48% των γυναικών), με εξαίρεση την Κύπρο όπου η αναλογία ανδρών – γυναικών μεταναστών είναι 33-67%, αντίστοιχα. Επίσης, το μεγαλύτερο ποσοστό ανδρών μεταναστών παρατηρείται στην Σλοβακία, 61%.

Επίσης για το έτος 2014 ως προς το άσυλο και τις νέες αιτήσεις ασύλου κατα χώρα, τα σχετικά δεδομένα παρουσιάζονται στο σχήμα 2.4, ενώ πρέπει να σημειωθεί οτι εκρεμμούν ακόμη τα στοιχεία του Δεκεμβρίου 2014. Προηγείται η Γερμανία (33,92%) και ακολουθεί η Σουηδία (13,62%), η Ιταλία (9,69%) και η Γαλλία (9,66%).

Αναφορικά με τις άδειες εισόδου που χορηγήθηκαν σε μη ευρωπαίους πολίτες, αυτές διαχρονικά από το 2008 έως και το 2012 παρουσιάζουν σταδιακή μείωση της τάξης του 16,91 σύμφωνα και πάλι με στοιχεία της Eurostat έτους 2014. Εξ αυτών για το έτος 2012 οι άδειες λόγω οικογενειακής συνένωσης αποτελούν περίπου το 1/3 (πηγή:http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/infographics/immigration/migration-in-eu-infographic_en.pdf, πρόσβαση 18/01/2015).

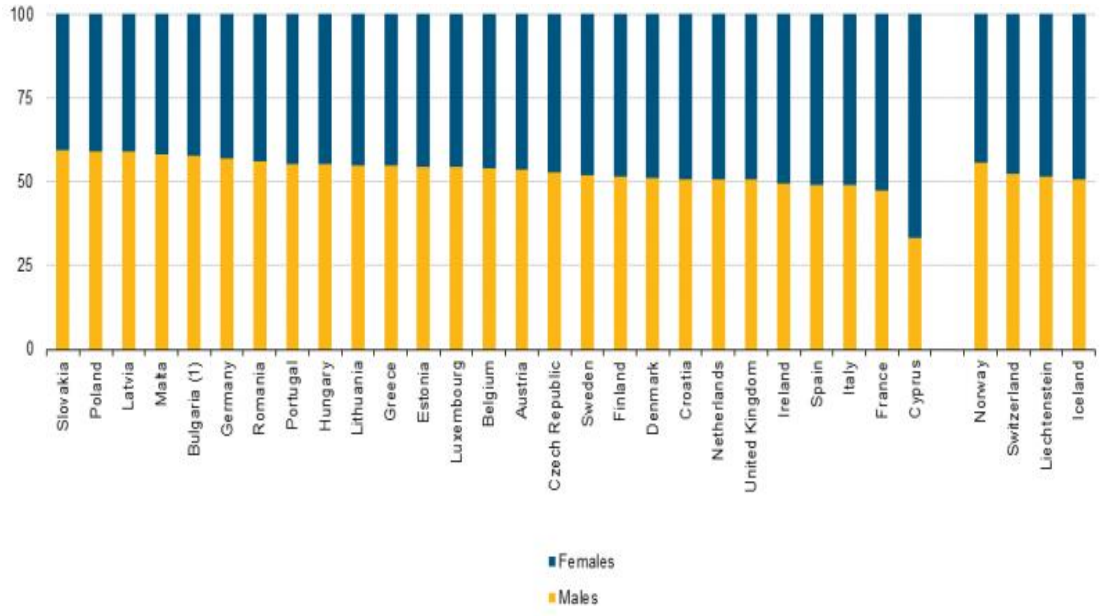
Εικόνα 2.1 : «Μεταναστευτικές ροές στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27, το 2012»

	Total immigrants	From an EU-27 Member State (previous residence)		From a non-member country (previous residence)		Unknown country of previous residence	
	(1 000)	(1 000)	(%)	(1 000)	(%)	(1 000)	(%)
EU-27	1 693.9	:	:	:	:	:	:
Belgium	147.4	79.4	53.9	67.7	45.9	0.3	0.2
Bulgaria	*14.1*	*6.3*	*44.6*	*7.7*	*54.8*	*0.1*	*0.6*
Czech Republic	34.3	14.4	42.0	19.9	58.0	0.0	0.0
Denmark	54.4	27.9	51.3	26.1	48.0	0.4	0.7
Germany	592.2	349.3	59.0	239.3	40.4	3.6	0.6
Estonia	2.6	1.1	40.1	1.6	59.9	0.0	0.0
Ireland	54.4	30.7	56.3	23.8	43.7	0.0	0.0
Greece	110.1	57.7	52.4	52.5	47.6	0.0	0.0
Spain	304.1	111.9	36.8	192.2	63.2	0.0	0.0
France	327.4	140.0	42.7	187.5	57.3	0.0	0.0
Croatia	9.0	2.0	22.4	6.8	76.1	0.1	1.5
Italy	350.8	116.1	33.1	234.7	66.9	0.0	0.0
Cyprus	17.5	11.1	63.6	6.4	36.4	0.0	0.0
Latvia	13.3	7.3	54.9	6.0	45.1	0.0	0.0
Lithuania	19.8	15.0	75.7	4.8	24.2	0.0	0.1
Luxembourg	20.5	18.9	92.2	1.6	7.8	0.0	0.0
Hungary	33.7	18.5	55.0	14.9	44.3	0.2	0.7
Malta	7.1	3.6	50.6	3.5	49.4	0.0	0.0
Netherlands	124.6	69.5	55.8	53.8	43.2	1.3	1.1
Austria	91.6	54.7	59.8	33.1	36.1	3.7	4.1
Poland	217.5	142.3	65.4	75.2	34.6	0.0	0.0
Portugal	14.6	8.7	59.8	5.9	40.2	0.0	0.0
Romania	167.3	136.0	81.3	25.7	15.4	5.5	3.3
Slovenia	15.0	3.5	23.6	11.5	76.4	0.0	0.0
Slovakia	5.4	4.5	82.3	1.0	17.7	0.0	0.0
Finland	31.3	16.3	52.2	14.5	46.4	0.4	1.3
Sweden	103.1	34.7	33.7	66.6	64.7	1.7	1.7
United Kingdom	498.0	181.6	36.5	316.5	63.5	0.0	0.0
Iceland	5.0	3.3	67.1	1.6	31.9	0.1	1.0
Liechtenstein	0.7	0.2	32.6	0.4	66.8	0.0	0.6
Norway	69.9	41.6	59.5	27.5	39.3	0.8	1.2
Switzerland	149.1	95.3	63.9	43.8	29.4	10.0	6.7

(1) The values for the different categories of previous residence may not sum to the total due to rounding.
Source: Eurostat (online data code: migr_imm5prv)

Πηγή: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Immigration_by_previous_country_of_residence,_2012_YB14_II.png , πρόσβαση 18/01/2015)

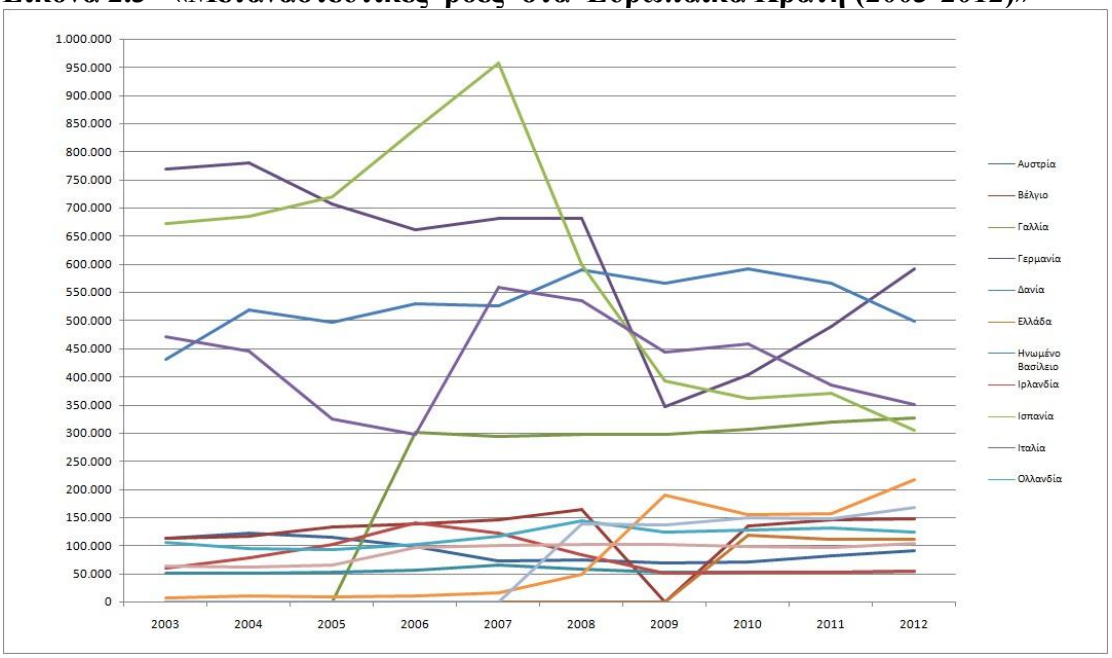
Εικόνα 2.2: «Μετανάστες στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά φύλο το 2012»

(1) Provisional.
Source: Eurostat (online data code: migr_imm2ctz)

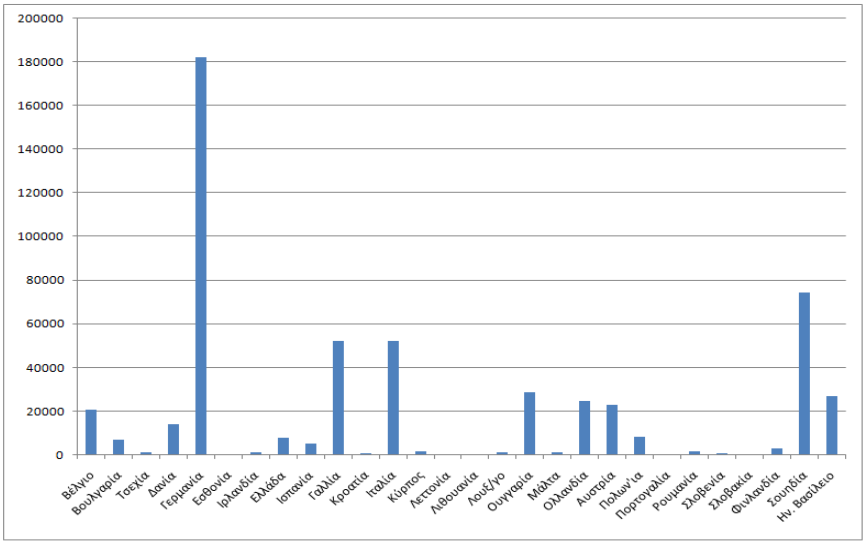
Πηγή: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Immigrants_by_sex,_2012_%28%25_of_all_immigrants%29_YB14_II.png, πρόσβαση 18/01/2015

Εικόνα 2.3 «Μεταναστευτικές ροές στα Ευρωπαϊκά Κράτη (2003-2012)»

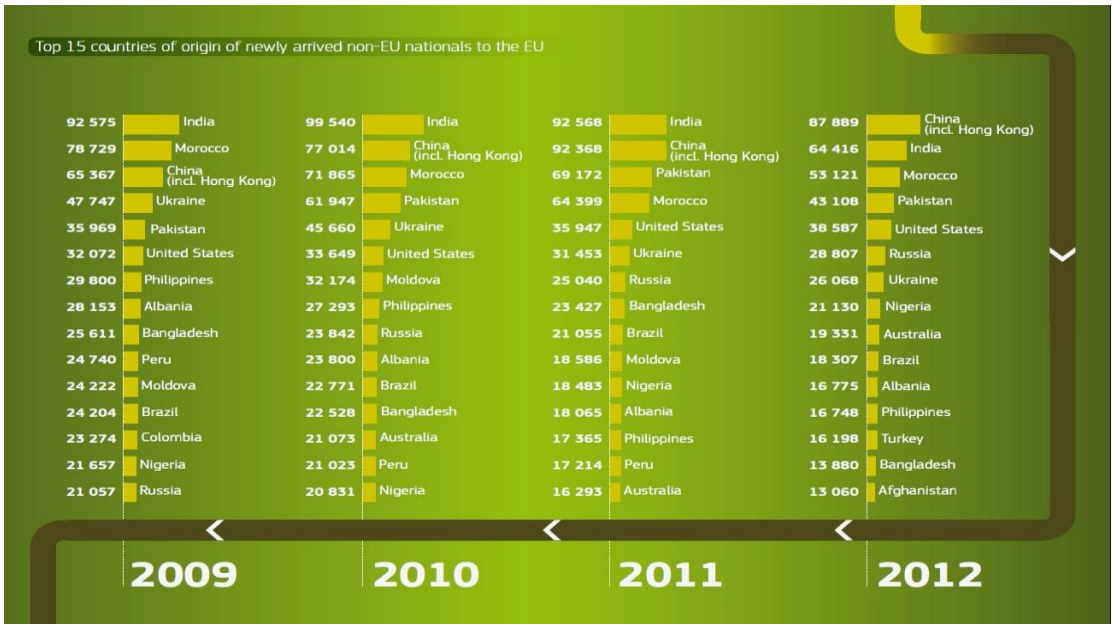
Πηγή Στοιχείων : http://ec.europa.eu/eurostat/ πρόσβαση 18/01/2015, επεξεργασία Πέππα Λουκία

Εικόνα 2.4: «Άσυλο και νέες αιτήσεις ασύλου (2014)

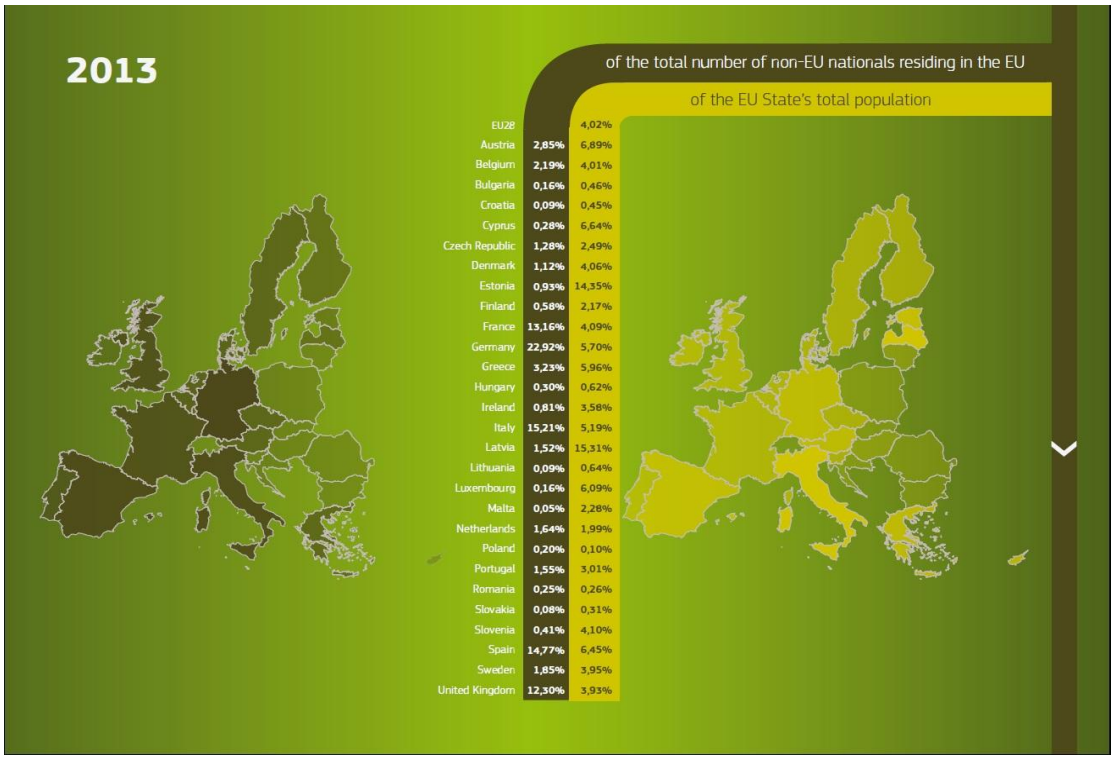
Πηγή Στοιχείων: http://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/main-tables, πρόσβαση 18/01/2015, επεξεργασία στοιχείων Πέππα Λουκία

Εικόνα 2.5: «Μετανάστες στην Ε.Ε κατά χώρα προέλευσης, περιόδου (2009-2012)»

Πηγή:http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/infographics/immigration/migration-in-eu-infographic_en.pdf, πρόσβαση 18/01/2015,

Εικόνα 2.6: «% Μεταναστών επί του συνολικού πληθυσμού ανα κράτος μέλος και % Μεταναστών επί του συνολικού αριθμού των μεταναστών στην Ευρώπη, έτος 2013»

Πηγή:http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/infographics/immigration/migration-in-eu-infographic_en.pdf, πρόσβαση 18/01/2015

2.2 Μετανάστευση στην Ευρώπη: πολιτικές ελέγχου των μεταναστευτικών ροών και πολιτικές κοινωνικής ένταξης των Μεταναστών

Το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για τη μετανάστευση επηρεάζει το αντίστοιχο εθνικό μέσα από την έκδοση και υποχρεωτική ενσωμάτωση Οδηγιών, αλλά και τη διατύπωση μη δεσμευτικών συστάσεων. Τα κράτη μέλη της Ε.Ε. φαίνεται να συγκλίνουν σε δύο βασικές προτεραιότητες της μεταναστευτικής πολιτικής: την καταπολέμηση της μη νόμιμης μετανάστευσης και την ένταξη των ήδη εγκατεστημένων μεταναστών στις ευρωπαϊκές κοινωνίες μέσα από τη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας (Κονδύλη, 2010).

Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξάλλου στηρίζεται σε τέσσερις άξονες την ένταξη των μεταναστών, την κοινοτική ευημερία, την ασφάλεια και την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με τις χώρες προέλευσης (*πηγή http://europa.eu/legislation_summaries, πρόσβαση 3/1/2015)*.

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν αφενός οι πολιτικές που σχεδιάστηκαν σε επίπεδο κοινότητας και αφορούν στον περιορισμό και τον έλεγχο των μεταναστευτικών ροών (άξονες ασφαλεια και ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με χώρες προέλευσης) και αφετέρου οι πολιτικές που εφαρμόζονται στα κράτη – μέλη αναφορικά με την κοινωνική ένταξη των μεταναστών και την κοινοτική ευημερία.

2.2.1 Πολιτικές ελέγχου των μεταναστευτικών ροών

Η ανάγκη για τη διαμόρφωση πολιτικών ελέγχου της μετανάστευσης προς την Ευρωπαϊκή Ένωση αν και ήταν ορατή από τις αρχές της δεκαετίας του ’70 έγινε ιδιαίτερα αισθητή στις αρχές της δεκαετίας του ΄80, όπου ο περιορισμός την νόμιμης μετανάστευσης και η συνεπαγόμενη από αυτόν άνθιση της «παράνομης», καθώς και η σταδιακή «απελευθέρωση» των μετακινήσεων στο εσωτερικό της Κοινότητας διευκόλυνε τη δευτερογενή μετακίνηση (μετακίνηση από το πρώτο κράτος εισόδου ή διαμονής σε άλλο κράτος της Κοινότητας) των αλλοδαπών.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 άρχισε η συζήτηση σχετικά με τη σημασία της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων. Για ορισμένα κράτη μέλη, η έννοια αυτή θα έπρεπε να εφαρμόζεται μόνο στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), πράγμα που σήμαινε τη διατήρηση των ελέγχων στα σύνορα και το διαχωρισμό μεταξύ των ευρωπαίων πολιτών και των υπηκόων τρίτων χωρών. Άλλα κράτη μέλη, αντίθετα, επιθυμούσαν την

καθιέρωση της ελεύθερης κυκλοφορίας για όλους και, κατά συνέπεια, την κατάργηση αυτών των συνοριακών ελέγχων.

Επειδή δεν επιτεύχθηκε συμφωνία στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Γαλλία, η Γερμανία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και οι Κάτω Χώρες αποφάσισαν, το 1985, να δημιουργήσουν μεταξύ τους ένα χώρο χωρίς σύνορα, το χώρο «Σένγκεν», από το όνομα της πόλης του Λουξεμβούργου στην οποία υπογράφηκαν οι πρώτες συμφωνίες (συνθήκη του Σένγκεν, 14/6/1985)[3]. Ο χώρος Σένγκεν αποτελεί έδαφος όπου εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Οι χώρες που έχουν υπογράψει τη συμφωνία κατήργησαν τα εσωτερικά σύνορα, αντικαθιστώντας τα με ενιαία εξωτερικά σύνορα.

Εντός του χώρου αυτού εφαρμόζονται κοινοί κανόνες και διαδικασίες όσον αφορά τις θεωρήσεις για διαμονές σύντομης διάρκειας, τις αιτήσεις ασύλου και τους ελέγχους στα σύνορα. Παράλληλα, στα ενιαία εξωτερικά σύνορα πραγματοποιούνται έλεγχοι εισόδου στον χώρο Σένγκεν σύμφωνα με τις ίδιες διαδικασίες. Καθιερώθηκαν κοινοί κανόνες όσον αφορά την έκδοση θεώρησης, το δικαίωμα ασύλου και τον έλεγχο στα εξωτερικά σύνορα έτσι ώστε να επιτραπεί η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων στο εσωτερικό των χωρών που έχουν υπογράψει τη σύμβαση χωρίς να διαταράσσεται η δημόσια τάξη (πηγή http://europa.eu, πρόσβαση 3/01/2015).

Με αυτή την οπτική, και προκειμένου να συνδυασθεί η ελευθερία με την ασφάλεια, η ελεύθερη αυτή κυκλοφορία συνοδεύεται από τα καλούμενα «αντισταθμιστικά» μέτρα. Πρόκειται για τη βελτίωση της συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ των αστυνομικών υπηρεσιών και των δικαστικών αρχών για τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας των κρατών μελών και ιδιαίτερα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Στο πλαίσιο αυτό δημιουργήθηκε το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν (SIS). Το SIS είναι μια πολύπλοκη βάση δεδομένων που επιτρέπει σε αρμόδιες αρχές των κρατών Σένγκεν την ανταλλαγή δεδομένων αναφορικά με ορισμένες κατηγορίες προσώπων και αγαθών. Ο χώρος Σένγκεν επεκτάθηκε σιγά σιγά σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη με την (Ελλάδα στις 6 Νοεμβρίου 1992 (πηγή http://frontex.europa.eu, πρόσβαση 3/1/2015).

Οι κύριοι κανόνες που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο Σένγκεν περιλαμβάνουν α)άρση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, β) κοινή σειρά κανόνων που

[3] Η συνεργασία Σένγκεν ενσωματώθηκε στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με τη συνθήκη του Αμστερνταμ, το 1997.

εφαρμόζονται σε άτομα που διασχίζουν τα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της ΕΕ, γ) εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με τους όρους εισόδου και θεώρησης διαβατηρίου για σύντομες διαμονές , δ) ενισχυμένη αστυνομική συνεργασία (συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων διασυνοριακής παρακολούθησης και συνεχούς καταδίωξης), ε) ενισχυμένη δικαστική συνεργασία μέσω ενός ταχύτερου συστήματος έκδοσης και καλύτερης μεταβίβασης της εκτέλεσης των κατασταλτικών δικαστικών αποφάσεων, στ) θέσπιση και ανάπτυξη του συστήματος πληροφόρησης Σένγκεν (SIS) (πηγή http://europa.eu, πρόσβαση 3/01/2015).

Την ίδια περίοδο ιδρύθηκε και η Frontex που είναι ο οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ασφάλεια των εξωτερικών της συνόρων. Έχει ως έδρα τη Βαρσοβία της Πολωνίας και είναι υπεύθυνη για το συντονισμό των δραστηριοτήτων των εθνικών συνοριοφυλάκων για τη διαφύλαξη της ασφάλειας των συνόρων της ΕΕ με κράτη μη μέλη. Ο κύριος στόχος αυτών των δραστηριοτήτων είναι η προστασία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ από την άναρχη μετανάστευση ή – όπως αδόκιμα έχει επικρατήσει – από την παράνομη μετανάστευση και την εμπορία ανθρώπων, καθώς και τη διείσδυση στην Ευρώπη πιθανών τρομοκρατικών στοιχείων.

Ενώ παραμένει στην ευθύνη του κάθε κράτους μέλους να ελέγξει τα σύνορά του, ο Οργανισμός έχει επιφορτιστεί με τη ευθύνη να εξασφαλίζει ότι όλα το κάνουν με τα ίδια υψηλά πρότυπα απόδοσης. Πιο συγκεκριμένα οι βασικές λειτουργίες της Frontex είναι:

1) Ο συντονισμός της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων.

2) Να επικουρεί τα κράτη μέλη στην εκπαίδευση των εθνικών συνοριακών φυλάκων.

3) Η διεξαγωγή αναλύσεων κινδύνου.

4) Να ακολουθεί και να εναρμονίζεται με την ανάπτυξη της έρευνας σχετικά με τον έλεγχο και την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων.

5) Να επικουρεί τα κράτη μέλη σε περιπτώσεις που απαιτείται αυξημένη τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή στα εξωτερικά σύνορα.

6) Να παρέχει στα κράτη μέλη την αναγκαία στήριξη για την οργάνωση κοινών επιχειρήσεων επαναπατρισμού (πηγή http://frontex.europa.eu/about-frontex/mission-and-tasks. πρόσβαση 3/1/2015).

Με τη συνθήκη του Μάαστριχτ και ακολούθως τη συνθήκη της Λισσαβώνας ορίστηκε οτι *«... Μια μακρόπνοη και ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή μεταναστευτική*

πολιτική, που βασίζεται στην αλληλεγγύη, αποτελεί βασικό στόχο για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η μεταναστευτική πολιτική έχει ως στόχο να καθιερώσει μια ισορροπημένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση της νόμιμης και της παράνομης μετανάστευσης...» (πηγή: http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el, πρόσβαση 18/01/2015).

Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει την αρμοδιότητα να καθορίζει τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών που έρχονται και διαμένουν νόμιμα σε ένα κράτος μέλος με στόχο την απασχόληση, τις σπουδές ή την επανένωση της οικογένειας. Τα κράτη μέλη εξακολουθούν να διατηρούν το δικαίωμα να καθορίζουν ποσοστά εισόδου για άτομα που έρχονται από τρίτες χώρες με σκοπό να αναζητήσουν εργασία. Παράλληλα, η ΕΕ μπορεί να παρέχει κίνητρα και υποστήριξη για μέτρα τα οποία λαμβάνονται από τα κράτη μέλη για να προωθηθεί η ένταξη των υπηκόων από τρίτες χώρες που διαμένουν νόμιμα· όμως, δεν υφίστανται διατάξεις για την εναρμόνιση των εθνικών νόμων και κανονισμών (πηγή: http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el, πρόσβαση 18/01/2015). Τα μέτρα πρόληψης και περιστολής της παράνομης μετανάστευσης, εστιάζουν κυρίως στην αποτελεσματική πολιτικής επιστροφής, που θα σέβεται πλήρως τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Σημαντικό στοιχείο επίσης της ευρωπαϊκής πολιτικής μετανάστευσης αποτελεί η διαδικασία παροχής ασύλου. Αρχικά, οι διαδικασίες παροχής ασύλου στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν αποτελούσαν κοινοτικές διαδικασίες, αλλά αντιθέτως ήταν αποκλειστικά εθνική αρμοδιότητα. Η συνεργασία μεταξύ των κρατών -μελών της Ένωσης αναπτύχθηκε σταδιακά από διμερείς διαδικασίες σε μία πολυμερή συνεργασία στο κοινοτικό επίπεδο. Αυτό συνέβη μέσω της σταδιακής επέκτασης των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας στον λεγόμενο «τρίτο πυλώνα», στον χώρο των θεμάτων Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών Υποθέσεων (ΔΕΥ) (πηγή: http://www.ecre.org/refugees/refugees/refugees-in-the-eu.html, πρόσβαση 3/1/2015).

Η ανάγκη για διαμόρφωση πολιτικών ασύλου σε επίπεδο κοινότητας επίσησης δημιουργήθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1980. Οι διεθνείς εξελίξεις (συρράξεις και επιδείνωση της πολιτικής κατάστασης σε πολλές περιοχές) που είχαν ως επακόλουθο την αύξηση του αριθμού των μεταναστών στην Ευρώπη σε συνδυασμό με τις αλλαγές στις μετακινήσεις στο εσωτερικό της κοινότητας, έδωσαν μια διακρατική διάσταση στο θέμα του ασύλου (Παπαγεωργίου, 2013). Το ζήτημα του ασύλου δεν μπορούσε να θεωρείται αποκλειστικά εθνικό ζήτημα και η συνεργασία

είχε γίνει αναγκαία. Κύριο χαρακτηριστικό των πολιτικών ήταν, από το ξεκίνημα, η μείωση του διοικητικού και πολιτικού βάρους της εξέτασης των αιτημάτων ασύλου από τα κράτη - μέλη αλλά και η αποτροπή των καταχρήσεων στις διαδικασίες ασύλου (Παπαγεωργίου, 2013).

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, προσέφερε νέες ευκαιρίες για την ανάπτυξη νέων πολιτικών, σχετικά με τη μετανάστευση και το άσυλο, καθώς άλλαξε ριζικά το θεσμικό πλαίσιο και θέσπισε ως υποχρεωτική ενωσιακή αρμοδιότητα τη διακυβερνητική συνεργασία για τα θέματα αυτά και αποτέλεσε τη βάση περαιτέρω νομοθετικών εξελίξεων. Μετά τη θέση σε ισχύ και της Συνθήκης του Άμστερνταμ, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προχώρησαν στην διαμόρφωση κοινοτικής νομοθεσίας σ΄αυτό το τομέα. Με δεδομένο ότι το άσυλο είχε αποκτήσει έντονο υπερεθνικό χαρακτήρα. Με την κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, οι αιτούντες άσυλο σε ένα κράτος μέλος, μπορούσαν πολύ ευκολότερα να μεταβούν σε άλλο κράτος μέλος και να υπαχθούν (ξανά) στη διαδικασία ασύλου εκείνου του κράτους, ενώ, παράλληλα, οι διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών, διαμορφώνονταν καθοριστικά σε ορισμένες περιπτώσεις, από αποφάσεις διεθνών δικαιοδοτικών οργανισμών, ιδίως του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Παπαγεωργίου, 2013)

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πραγματοποίησε ειδική συνεδρίαση στο Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999 με θέμα τη διαμόρφωση ενός ενιαίου Ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας, όπου και τέθηκαν οι βάσεις για την υιοθέτηση ελάχιστων κοινών προδιαγραφών στις πολιτικές ασύλου. Τα βασικά σημεία στα οποία κατέληξαν οι διαβουλεύσεις και που πρέπει να υπογραμμιστούν ως προς την κοινή πολιτική ασύλου και μετανάστευσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι : α) η αναγκαιότητα δημιουργίας εταιρικής σχέσης με τις χώρες καταγωγής, β) η διαμόρφωση ενιαίου ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, γ) η δίκαιη μεταχείριση των πολιτών τρίτων χωρών και δ) η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών (πηγή: http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/%CE%A4AMPERE_1999_EL.pdf, πρόσβαση3/1/2015)

Η συνέχεια των διαβουλεύσεων στο Τάμπερε, οδήγησαν στον κανονισμό 343/2003, γνωστό και ως Δουβλίνο ΙΙ. Ο κανονισμός αυτός θέτει την αρχή, ότι ένα μόνο κράτος μέλος, είναι υπεύθυνο για την εξέταση μιας αίτησης ασύλου. Στόχος είναι η αποφυγή της αποστολής των αιτούντων άσυλο, από τη μια χώρα στην άλλη,

αλλά επίσης η αποτροπή της κατάχρησης του συστήματος, με την υποβολή περισσοτέρων αιτήσεων ασύλου από ένα μόνο άτομο. Ο κανονισμός του Δουβλίνου ΙΙ, αντικαθιστά τη σύμβαση του Δουβλίνου του 1990 η οποία όριζε τα κριτήρια για τον προσδιορισμό του αρμόδιου κράτους όσον αφορά την εξέταση αίτησης ασύλου. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση με το συγκεκρισμένο κανονισμό *«ορίζονται αντικειμενικά και ιεραρχημένα κριτήρια, προκειμένου να προσφέρουν τη δυνατότητα προσδιορισμού, για κάθε αιτούντα άσυλο, του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο» (πηγή http://europa.eu/legislation_summaries, πρόσβαση 3/1/2015).*

Σύμφωνα με τον συγκεκριμένο κανονισμό, τα κριτήρια για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο, θα εφαρμόζονται ανάλογα με την κατάσταση που επικρατεί κατά τη στιγμή που ο αιτών το άσυλο, υπέβαλε για πρώτη φορά την αίτησή του σε κράτος μέλος και με τη σειρά που παρουσιάζονται.

Α) **Αρχή της ενότητας των οικογενειών.** Εάν ο αιτών άσυλο είναι ασυνόδευτος ανήλικος, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησής του είναι το κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκεται νομίμως ένα μέλος της οικογένειάς του, εφόσον αυτό είναι προς το μείζον συμφέρον του ανηλίκου. Εάν δεν υπάρχει μέλος της οικογένειας, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι το κράτος μέλος στο οποίο ο ανήλικος υπέβαλε την αίτησή του για άσυλο. Για τους ενήλικους, εάν ένα μέλος της οικογένειας του αιτούντος έλαβε άδεια παραμονής σε κράτος μέλος ως πρόσφυγας ή εάν η αίτηση του εν λόγω ατόμου τελεί υπό εξέταση, αυτό το κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου υπό τον όρο ότι το επιθυμεί ο ενδιαφερόμενος.Επιπλέον, οι αιτήσεις ασύλου που υποβάλλονται ταυτόχρονα ή σε παραπλήσιες ημερομηνίες από πλείονα μέλη μιας οικογενείας μπορούν να εξετάζονται από κοινού.

Β) **Έκδοση αδειών διαμονής ή θεωρήσεων.** Το κράτος μέλος που χορήγησε στον αιτούντα ισχύοντα τίτλο διαμονής ή έγκυρη θεώρηση, εκείνο θα είναι υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου. Εάν ο αιτών είναι κάτοχος περισσότερων αδειών ή θεωρήσεων, που εκδόθηκαν από διαφορετικά κράτη μέλη, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου θα είναι το κράτος, που εξέδωσε το έγγραφο με την απώτερη ημερομηνία λήξεως ισχύος. Οι ίδιοι κανόνες ισχύουν εάν ο αιτών άσυλο, είναι κάτοχος ενός ή περισσοτέρων τίτλων διαμονής που έχουν λήξει, για διάστημα μικρότερο από πριν από δύο έτη ή μίας ή περισσοτέρων θεωρήσεων που έχουν λήξει, για διάστημα μικρότερο από έξι

μήνες, αλλά εφόσον ο αιτών άσυλο, δεν έχει εγκαταλείψει το έδαφος των κρατών μελών.

Γ) **Παράνομη είσοδος ή διαμονή σε κράτος μέλος**. Εάν ο αιτών διέβη παράνομα τα σύνορα ενός κράτους μέλους, αυτό το κράτος μέλος θα είναι υπεύθυνο να εξετάσει την αίτηση ασύλου. Η ευθύνη αυτή, παύει να υφίσταται δώδεκα μήνες μετά την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε χώρα η παράνομη διάβαση των συνόρων. Όταν ο αιτών άσυλο διέμεινε σε κράτος μέλος για μία συνεχή περίοδο τουλάχιστον πέντε μηνών πριν υποβάλει την αίτησή του, το κράτος μέλος αυτό είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης. Εάν ο αιτών άσυλο διέμεινε για διάστημα τουλάχιστον πέντε μηνών σε πλείονα κράτη μέλη, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου είναι το κράτος μέλος της τελευταίας διαμονής.

Δ) **Νόμιμη είσοδος σε κράτος μέλος.** Εάν υποβάλλει αίτηση ασύλου υπήκοος τρίτης χώρας σε κράτος μέλος όπου αυτός δεν υπόκειται σε υποχρέωση θεώρησης, υπεύθυνο είναι το κράτος μέλος υποβολής της αίτησης.

Ε) **Αίτηση στο χώρο διεθνούς διέλευσης αερολιμένα.** Εάν υπήκοος τρίτης χώρας υποβάλλει αίτηση ασύλου στο χώρο διεθνούς διέλευσης αερολιμένα κράτους μέλους, αυτό το κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης.

Ωστόσο στα παραπάνω κριτήρια υπάρχουν και οι ακόλουθες εξαιρέσεις. Καταρχήν, εάν δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί το κράτος μέλος το οποίο είναι υπεύθυνο βάσει των κριτηρίων που απαριθμούνται, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι το πρώτο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση ασύλου. Δεύτερον, ύστερα από αίτηση ενός άλλου κράτους μέλους, κάθε κράτος μέλος μπορεί να δεχθεί να διαπραγματευθεί μια αίτηση ασύλου για την οποία δεν είναι υπεύθυνο, για λόγους ανθρωπιστικούς και βάσει, εν μέρει, οικογενειακών ή πολιτισμικών κριτηρίων, εφόσον οι ενδιαφερόμενοι συναινούν *(πηγή http://europa.eu/legislation_summaries, πρόσβαση 3/1/2015)*.

Το κράτος μέλος που έχει προσδιοριστεί ως υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου, πρέπει να αναδεχτεί τον αιτούντα και να εξετάσει την αίτηση. Εάν ένα κράτος μέλος στο οποίο έχει υποβληθεί αίτηση ασύλου, θεωρεί ότι άλλη χώρα της ΕΕ είναι υπεύθυνη, μπορεί να απευθύνει προς αυτήν αίτημα αναδοχής της αίτησης. Η αίτηση αναδοχής ή εκ νέου ανάληψης, θα πρέπει να υποδεικνύει κάθε στοιχείο που επιτρέπει

στο κράτος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, να προσδιορίσει εάν είναι πράγματι υπεύθυνο. Όταν το κράτος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα, δέχεται την αναδοχή ή εκ νέου ανάληψη του ενδιαφερομένου προσώπου, αποστέλλεται στον αιτούντα αιτιολογημένη απόφαση, που δηλώνει ότι η αίτησή του κρίνεται απαράδεκτη στο κράτος μέλος όπου υποβλήθηκε, και ότι υπάρχει υποχρέωση μεταφοράς του αιτούντος άσυλο στο κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο (*πηγή http://europa.eu/legislation_summaries, πρόσβαση 3/1/2015)*.

Η εφαρμογή στην πράξη του κανονισμού 343/2003 (Δουβλίνο ΙΙ) την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα είχε παρουσιάσει τα ακόλουθα προβλήματα στην Κοινότητα: ρήξη μεταξύ των κρατών του κέντρου και των κρατών της περιφέρειας, επιδείνωση της κατάστασης του ασύλου στα κράτη της περιφέρειας, σταδιακή κυριαρχία του κριτηρίου της παράνομης εισόδου, ασάφιες ως προς τη ρήτρα κυριαρχίας, τους ασυνόδευτους ανηλίκους και τα εξαρτημένα μέλη (Παπαγεωργίου, 2013).

Το ασύλο σταδιακά εξελίχθηκε σε σοβαρό πολιτικό και κοινωνικό ζήτημα πανευρωπαϊκά. Τα Κράτη-Μέλη αντιμετώπιζαν πλέον σημαντικές προκλήσεις στην προσπάθειά τους να συμβαδίσουν με τις συμβάσεις αφού οι καταχρήσεις των εγχώριων συστημάτων παροχής ασύλου, τα αυξημένα κόστη και η άνθιση του λαθρεμπορίου και της εμπορίας ανθρώπων προσαύξησαν τα προβλήματα που τα κράτη καλούνταν να αντιμετωπίσουν. Το «ευρωπαϊκό» άσυλο είχε αναδειχθεί σε σοβαρό ζήτημα με πολιτικές και κοινωνικές προεκτάσεις και τα αιτήματα για νέους σχεδιασμούς αναφορικά με το συγκεκριμένο ζήτημα πύκνωναν (Lomba, 2004.) Μετά την ολοκλήρωση των διαβουλεύσεων και συζητήσεων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που πραγματοποίηθηκε στο διήμερο 4-5/11/2004 υιοθετήθηκε το Πολυετές Πρόγραμμα της Χάγης (περί ενίσχυσης του χώρου Ελευθερίας , Ασφάλειας και Δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση) και χαράχθηκε στρατηγική πενταετούς διάρκειας στους τομείς Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (πηγή: http://www.mfa.gr, πρόσβαση 3/1/2015). Παράλληλα, διαμορφώθηκε το Σχέδιο Δράσης το Μάιο 2005 που προέβλεπε, την θέσπιση κοινών διαδικασιών σε θέματα ασύλου, την υπαγωγή των προσφύγων στο καθεστώς του μακροχρόνιου κατοίκου, την επιχειρησιακή συνεργασία των κρατών μελών σε θέματα ασύλου και μεσοπρόθεσμα μια κοινή διαδικασία και ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες, η διαμόρφωση της οποίας θα έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2012

(Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου) (πηγή: http://www.mfa.gr, πρόσβαση 3/1/2015).)

Σημαντική εξέλιξη ήταν η αναδιατύπωση του μηχανισμού του Δουβλίνου με βάση δύο κύριους στόχους: α) την ενίσχυση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου και β) τη βελτίωση του επιπέδου προστασίας για τους αιτούντες.

Η αναδιατύπωση αυτή ωστόσο αποδείχτηκε ιδιαιτέρως χρονοβόρα διαδικασία, αφού ο κανονισμός υποβλήθηκε το 2008 και οι διαπραγματεύσεις ολοκληρώθηκαν στις 26/06/2013 (οπότε και ψηφίστηκε) (πηγή: http://eur-lex.europa.eu, πρόσβαση 3/1/2015). Οι αιτίες δεν ήταν άλλες από τις σημαντικές διαφορές απόψεων μεταξύ Επιτροπής, Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, καθώς και στο εσωτερικό του Συμβουλίου, μεταξύ των τεσσάρων χωρών του Νότου (Ελλάδα, Κύπρος, Ιταλία και Μάλτα) και των λοιπών. Η Επιτροπή προσπάθησε να φέρει αλλαγές με την κατεύθυνση του δεύτερου βασικού στόχου. Σημαντικότερη εξ αυτών ήταν η δυνατότητα της αναστολής των μεταφορών σε μια χώρα, εφόσον η χώρα αυτή υφίστατο έντονη πίεση στο σύστημα ασύλου της ή η Επιτροπή έκρινε ότι η πίεση αυτή έθετε σε κίνδυνο τα δικαιώματα των αιτούντων. Το αδιέξοδο των διαπραγματεύσεων επί του ζητήματος της αναστολής των μεταφορών επιλύθηκε με τον *«μηχανισμό έγκαιρης προειδοποίησης»,* μία περίπλοκη διαδικασία σύμφωνα με την οποία ένα κράτος που αντιμετωπίζει έντονες πιέσεις στο εσωτερικό σύστημα ασύλου του υπόκειται σε μία διαδικασία εποπτείας για την διαφύλαξη των δικαιωμάτων των αιτούντων (Pollet, 2013). Εκτός του μηχανισμού, βασικά σημεία κλειδιά αυτής της διαδικασίας αναδιατύπωσης είναι μεταξύ άλλων σύμφωνα με τον Παπαγεωργίου (2013):

1. Η διεύρυνση της έννοιας της οικογένειας. Καλύπτονται πλέον και τα τέκνα, ακόμη και αν δεν εξαρτώνται από τους γονείς, ενώ επιπλέον εισάγεται και η έννοια του συγγενούς (για τα μέλη της ευρύτερης οικογένειας) για περιπτώσεις συνένωσης για ανθρωπιστικούς λόγους ή όταν υπάρχουν εξαρτώμενα άτομα.
2. Τίθεται συντομότερη προθεσμία (δύο αντί τριών μηνών) για την υποβολή αίτησης ανάληψης ευθύνη για ένα αιτούντα άσυλο σε περίπτωση που διαπιστωθεί θετική απάντηση (“hit”) στο σύστημα Eurodac.
3. Ρυθμίζεται ότι ένα πρόσωπο που έχει μεταφερθεί σε άλλο κράτος μέλος κατά λάθος ή έχει ασκήσει προσφυγή κατά της απόφασης μεταφοράς του Δουβλίνου και η προσφυγή ευοδωθεί, θα μπορεί να επιστραφεί στο αρχικό κράτος μέλος.

4. Εισάγονται νέοι κανόνες κατανομής των δαπανών μεταφοράς και για την ανταλλαγή πληροφοριών πριν από την εκτέλεση μιας μεταφοράς.
5. Ο προς μεταφορά αιτών θα έχει δικαίωμα "πραγματικής προσφυγής" ενώπιον δικαστικού οργάνου κατά της αποφάσεως μεταφοράς της ευθύνης σε άλλο κράτος μέλος. Η προσφυγή αυτή θα έχει καταρχήν ανασταλτικό αποτέλεσμα ως προς την εκτέλεση της μεταφοράς
6. Όσων αφορά τους ανήλικους, υπεύθυνο κράτος μέλος για την εξέταση της αίτησης ενός ασυνόδευτου ανηλίκου είναι το κράτος όπου βρίσκεται νόμιμα ένα μέλος της οικογένειάς του και, σε περίπτωση μη ύπαρξης κάποιου μέλους της οικογένειας, το κράτος όπου ο ασυνόδευτος ανήλικος υπέβαλε την αίτησή του.
7. Η ανθρωπιστική ρήτρα και η πλέον διαχωρισμένη ρύθμιση για τη συνένωση αιτούντων με μέλη της οικογένειάς τους, όταν κάποιος από αυτούς βρίσκεται σε κατάσταση εξάρτησης, αποκτούν πλέον σχεδόν υποχρεωτικό χαρακτήρα για τα κράτη μέλη.

Το νέο κείμενο είναι σαφώς βελτιωμένο τεχνικά, σε σχέση με τον κανονισμό 343/2003, αλλά δεν μπορεί –αι δεν επεδίωξε-, να αλλάξει τη βασική φιλοσοφία του συστήματος του Δουβλίνου (Παπαγεωργίου, 2013). Εξακολουθούν να καταγράφονται παραβιάσεις των δικαιωμάτων των κρατουμένων, στα κέντρα κράτησης της χώρας και η Ελλάδα όπως και οι άλλες χώρες, που καλούνται να διαχειριστούν μεταναστευτικές ροές, βρίσκονται σε δεινή θέση αναφορικά με τα εσωτερικά τους συστήματα ασύλου και των ελαχίστων συνθηκών που οφείλουν να παρέχουν. Σημαντική παράμετρος, είναι η ανακούφιση των κρατών μελών που συνεχίζουν να σηκώνουν το μεγαλύτερο βάρος του Κοινού Ευρωπαικού Συστήματος Ασύλου, παρά τις ελλείψεις στις δυνατότητές τους, ενώ η περαιτέρω εφαρμογή της έννοιας του «*Burden Sharing*», πρέπει να γίνει δομικός στόχος, οποιουδήποτε μελλοντικού προγράμματος εφαρμογής μηχανισμού για το άσυλο, στον Ευρωπαϊκό χώρο .

Επίσης, σημαντική παράμετρος για τον έλεγχο των μεταναστευτικών ροών προς την Ευρώπη, είναι η εξωτερική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για αυτό το λόγο και ενθαρρύνονται οι εταιρικές σχέσεις με χώρες εκτός κοινότητας . Η Ευρωπαικη Ένωση συνολικά και οι χώρες της μεμονωμένα, στηρίζουν οικονομικά αλλά και με ανταλλαγή τεχνογνωσίας την ανάπτυξη των συστημάτων μετανάστευσης και ασύλου των χωρών εκτός Ε.Ε., καθώς και τα νομοθετικά πλαίσια και επιδιώκουν την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων κινητικότητας όσον αφορά τη μετανάστευση του εργατικού δυναμικού (*πηγή http://europa.eu/legislation_summaries, πρόσβαση 3/1/2015)*.

2.2.2 Πολιτικές Κοινωνικής ένταξης των Μεταναστών στην Ευρώπη

Η Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική, πέρα από τα μέτρα ενθάρρυνσης της νόμιμης μετανάστευσης και τις πρακτικές περιορισμού της παράνομης, έχει ως στόχο την εναρμόνιση των πολιτικών των κρατών μελών σχετικά με τις προϋποθέσεις υποδοχής και παραμονής των μεταναστων (Σαρρής, 2010). Κάθε κράτος – μέλος διαθέτει ξεχωριστεί «μεταναστευτική εμπειρία, το οποίο καθορίζεται από την ύπαρξη πιθανόν σχέσεων μεταξύ της χώρας υποδοχής και της χώρας προέλευσης, το μεταναστευτικό παρελθόν κάθε χώρας, το μέγεθος του μεταναστευτικού πληθυσμού και τους παράγοντες που έχουν πυροδοτήσει τις μεταναστευτικές ροές (Τριανταφυλλίδου & Γρώπα, 2009).

Κάποιες χώρες ανέλαβαν σημαντικές πρωτοβουλίες υπέρ της ένταξης των μεταναστών, πριν την προώθηση αντίστοιχων μέτρων από την κοινότητα (χαρακτηριστικά πραδείγματα η Βρετανία και η Φινλανδία), κάποιες άλλες χώρες που εντοπίζονται γεωγραφικά στην περιφέρεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα στον Ευρωπαϊκό Νότο ακολουθούν με αργό ρυθμό, ενώ κάποιες χώρες ενώ ανέλαβαν πρωτοβουλίες πριν την Κοινότητα σε ορισμένους τομείς, σε κάποιους άλλους υστερούν χαρακτηριστική περίπτωση η Γερμανία (Κονδύλη, 2010).

Σύμφωνα, με τις Τριανταφυλλίδου & Γρώπα (2009), τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να διακριθούν στις ακόλουθες πέντε κατηγορίες με κριτήριο τη μεταναστευτική τους εμπειρία α) στις παραδοσιακές χώρες υποδοχής, β) στις νέες χώρες υποδοχής, γ) στις χώρες μετάβασης, δ) μικρές νησιωτικές χώρες και ε) μη μεταναστευτικές χώρες.

Στη πρώτη περίπτωση, περιλαμβάνονται χώρες όπως το Βέλγιο, η Δανία, η Γερμανία και η Σουηδία, οι οποίες διαθέτουν προηγμένες πολιτικές ενσωμάτωσης και σχετικά φιλελεύθερες πολιτικές πολιτογράφησης με τον δημόσιο διάλογο για τη μετανάστευση, να τίθεται αντιμέτωπος με το δίλημμα μεταξύ πολυπολιτισμικότητας και αφομοίωσης. Στη δεύτερη περίπτωση, όπου περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων χώρων η Ελλάδα και Πορτογαλία, ο δημόσιος διάλογος για τη Μετανάστευση, επικεντρώνεται στα θέματα του ελέγχου, της εγκληματικότητας και των φόβων περί απώλειας της εθνικής πολιτισμικής ομοιομορφίας, η μεταναστευτική πολιτική χαράσσεται ad hoc και οι πολιτικές ενσωμάτωσης είναι περιορισμένες και επιφυλακτικές. Στην τρίτη περίπτωση, ο δημόσιος διάλογος είναι περιορισμένος και οι πολιτικές ενσωμάτωσης είναι ανύπαρκτες. Χαρακτηριστικά παραδείγματα χωρών για αυτή τη περίπτωση είναι η Πολωνία και η Τσεχία. Στην τέταρτη περίπτωση, εντοπίζονται μικρές νησιωτικες χώρες, όπως η Μάλτα και η Κύπρος, όπου επίσης έχουμε *ad hoc* χάραξη μεταναστευτικής πολιτικής, περιορισμένες πολιτικές ενσωμάτωσης, με

τον δημόσιο διάλογο να να επικεντρώνεται στους φόβους περί «μεταναστευτικής πλημμυρίδας». Τέλος, η πέμπτη περίπτωση περιλαμβάνει μη μεταναστευτικές χώρες, μη ανύπαρκτη σχεδόν μεταναστευτική ροή, όπως η Εσθονία και η Λετονία (για αναλυτικότερη περιγραφή των κατηγοριών βλέπε πίνακα 2.1).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση φιλοδοξεί να αναπτυξει ολοκληρωμένη στρατηγική για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων κυρίως λόγω φύλου ή γενετήσιου προσανατολισμού, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας ή ηλικίας (πηγή: www.europa.eu 19/01/2015). Για την επίτευξη μιας συντονισμένης και ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη μετανάστευση, η κοινότητα στηρίζεται στους τρεις βασικούς άξονες της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή ευημερία, αλληλεγγύη και ασφάλεια. Η ένταξη αποτελεί το κλειδί της επιτυχημένης μετανάστευσης και θα πρέπει να προωθείται η ένταξη ως «αμφίδρομη διαδικασία». Η συμμετοχή των μεταναστών θα πρέπει να ενισχυθεί, ενώ θα πρέπει να αναπτυχθούν η κοινωνική συνοχή και οι προσεγγίσεις για την πολυμορφία στις κοινωνίες υποδοχής. Για το σκοπό αυτό, η ΕΕ και οι χώρες της, οφείλουν να ενισχύσουν το ευρωπαϊκό πλαίσιο ένταξης, να υποστηρίξουν τη διαχείριση της πολυμορφίας και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των πολιτικών ένταξης στις χώρες της ΕΕ, να προωθήσουν προγράμματα ένταξης που θα απευθύνονται στις νέες αφίξεις μεταναστών, να διασφαλίσουν ίσες ευκαιρίες εξέλιξης στην αγορά εργασίας για τους νόμιμους εργαζομένους από χώρες εκτός ΕΕ, να θέσουν σε εφαρμογή προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης με ίσους όρους για τους μετανάστες και τους υπηκόους της ΕΕ, να αναπτύξουν μέσα αύξησης της συμμετοχής των μεταναστών στην κοινωνία και να συνεχίσουν να εφαρμόζουν την πολιτική ασύλου της ΕΕ, εξελίσσοντας ταυτόχρονα τα μέτρα περαιτέρω, ιδιαίτερα μέσω του σχεδίου πολιτικής για το άσυλο (πηγή: www.europa.eu 19/01/2015).

Τα πρώτα βήματα έγιναν τη δεκαετία του 1990 με τα προγράμματα ADAPT και Απασχόληση και εξαλοκουθούν και σήμερα (2007-2013) μέσω των σύγχρονων πρωτοβουλιών σε επίπεδο κοινότητας όπως το Equal, το Progress, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης Τρίτων Χώρων (Σαρρής, 2010).

Η κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL, συμμετέχει στην υλοποίηση αυτής της στρατηγικής επικεντρώνοντας τις ενέργειές της στην αγορά εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, η κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL αποσκοπεί στην προώθηση νέων πρακτικών καταπολέμησης όλων των μορφών διακρίσεων και ανισοτήτων στην αγορά εργασίας, σε πλαίσιο εθνικής συνεργασίας, και την ενθάρρυνση της κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης των αιτούντων άσυλο. Βασίζεται σε τέσσερις άξονες, ικανότητα επαγγελματικής ένταξης, επιχειρηματικό πνεύμα, ικανότητα προσαρμογής, ισότητα ευκαιριών. Έδινε τη δυνατότητα επεξεργασίας και διάδοσης νέων προσεγγίσεων για την εφαρμογή πολιτικών απασχόλησης με

σκοπό την καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων και ανισοτήτων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων των οποίων τα θύματα ζητούν άσυλο. Μακροπρόθεσμα, οι καινοτομικές λύσεις που απέδειξαν την αποτελεσματικότητά τους θα διαδοθούν στις αρμόδιες πολιτικές και διαχειριστικές αρχές για την ενσωμάτωσή τους (mainstream) στις κύριες ενέργειες που υποστηρίζονται στο πλαίσιο των Διαρθρωτικών Ταμείων (πηγή: http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_men_and_women/c10237_el.htm, πρόσβαση 19/01/2015)

Το κοινοτικό πρόγραμμα PROGRESS είναι ένα χρηματοδοτικό εργαλείο για την εκπόνηση και τον συντονισμό των πολιτικών της ΕΕ στους εξής πέντε τομείς α) Απασχόληση, β) Κοινωνική ένταξη και κοινωνική προστασία, γ) Συνθήκες εργασίας, δ) Καταπολέμηση των διακρίσεων και ε) ισότητα των δύο φύλων (πηγή: http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=327&langId=el, πρόσβαση 19/01/2015).

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, είναι το βασικό μέσο που χρησιμοποιεί η Ευρώπη για την υποστήριξη της απασχόλησης, τη στήριξη των πολιτών για την εξεύρεση καλύτερων θέσεων εργασίας και τη διασφάλιση πιο δίκαιων ευκαιριών απασχόλησης για όλους τους πολίτες της ΕΕ. Λειτουργεί επενδύοντας στο ανθρώπινο κεφάλαιο της Ευρώπης – τους εργαζόμενους, τους νέους και όλους όσους αναζητούν εργασία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, δεσμεύεται για τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας, και μιας κοινωνίας χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς. Τα έργα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, παρέχουν εκτός των άλλων και στους δυνατότητες απόκτησης ζωτικών δεξιοτήτων, ώστε να βρουν καλύτερες θέσεις εργασίας και να ενισχυθεί η ένταξή τους στο εργατικό δυναμικό (πηγή: http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=el, πρόσβαση 19/01/2015).

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης Υπηκόων Τρίτων Χώρων, έχει ως γενικό στόχο την υποστήριξη των προσπαθειών που καταβάλλουν τα κράτη μέλη, προκειμένου να μπορούν οι υπήκοοι τρίτων χωρών με διαφορετικό οικονομικό, κοινωνικό, πολιτισμικό, θρησκευτικό, γλωσσικό και εθνοτικό υπόβαθρο, να τηρούν τους όρους νόμιμης διαμονής και η διευκόλυνση της ένταξής τους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Το Ταμείο εστιάζεται πρωτίστως, σε δράσεις σχετικές με την ένταξη των νεοαφιχθέντων υπηκόων τρίτων χωρών. Για τη προαγωγή του στόχου το Ταμείο συμβάλλει στο σχεδιασμό και την εφαρμογή εθνικών στρατηγικών ένταξης για τους υπηκόους τρίτων χωρών σε όλους τους τομείς της κοινωνίας λαμβάνοντας ιδίως υπόψη την αρχή ότι η ένταξη, είναι μια αμφίδρομη δυναμική διαδικασία αμοιβαίας προσαρμογής όλων των μεταναστών και των κατοίκων των κρατών μελών (πηγή: http://ete.ypes.gr/wp-content/uploads/2014/07/odigos-ef-13.pdf, πρόσβαση 19/01/2015).

Κοινό χαρακτηριστικό των δράσεων αυτών, είναι οτι ουσιαστικά στοχεύουν στη διευκόλυνση της απορρόφησης των μεταναστών από την αγορά εργασίας, θεωρώντας οτι η «οικονομική» ένταξη των μεταναστών, είναι το κλειδί για την κοινωνική τους ένταξη στις ευρωπαϊκές κοινωνίες σε βάθος χρόνου. Η εύρεση εργασίας και ειδικότερα εργασίας αναγνωρισμένης κοινωνικά – δηλαδή εργασίας με υψηλές αμοιβές, υψηλής εξειδίκευσης – αναμφισβήτητα συνδέεται με την αποδοχή των μεταναστών από τις τοπικές κοινωνίες, αλλά και με την απόκτηση «σεβασμού» και «αναγνώρισης». Ωστόσο, σύμφωνα με τις Τριανταφυλλίδου και Γρώπα (2009) δύο τομείς είναι κρίσιμοι και ενδεικτικοί της πραγματικής ή όχι ενσωμάτωσης των μεταναστών, αφενός οι δυνατότητες πολιτογράφησης και αφετέρου το δικαίωμα ψήφου στις τοπικές εκλογές.

Κατά κανόνα στα ευρωπαϊκά κράτη, πλήρη πολιτικά δικαιώματα έχουν μόνο οι πολίτες της χώρας, ενώ οι υπήκοοι τρίτων χωρών υπόκεινται σε διάφορους περιορισμούς, --ενώ δεν λείπουν όπως παρουσιάστηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο- και διαφορές ανάλογα με την εθνοτική ομάδα στην οποία ανήκουν και το καθεστώς Μετανάστευσης. Οι γενικές κατηγορίες μεταναστών που συναντώνται πάνω--κάτω στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι προσωρινοί εργαζόμενοι, αιτούντες Άσυλο, μέλη οικογενειών εγκατεστημένων μεταναστών, μετανάστες με Ανανεώσιμη άδεια και μόνιμοι κάτοικοι. Κάθε κατηγορία, συνεπάγεται για τους μετανάστες συγκεκριμένα δικαιώματα, που διαφέρουν από χώρα σε χώρα, παρά τις προσπάθειες της Ευρωπϊκής Επιτροπής, να καθορίσουν κάποιες ελάχιστες προϋποθέσεις (Τριανταφυλλίδου και Γρώπα, 2009).

Η διαδικασία Πολιτογράφησης, αποτελεί το τρόπο για να αποκτήσουν πλήρη πολιτικά δικαιώματα και υποχρεώσεις, ωστόσο είναι διαδικασία περίπλοκη, καθώς οι περισσότερες χώρες απονέμουν την υπηκοότητα βάση της καταγωγής (jus sanguinis) και λιγότερο με βάση τον τόπο γέννησης (jus soli), ενω παράλληλα θέτουν διάφορες προϋποθέσεις ανάλογα με την περίπτωση μετανάστη, ενώ ακόμα και τα παιδιά που γεννιούνται από μετανάστες γονείς θεωρούνται «αλλοδαποί» στις περισσότερες χώρες. Εξαίρεση αποτελούν χώρες όπως η Σουηδία, όπου οι μισοί περίπου απο τους γεννημένους στο εξωτερικό κατοίκους που διαμένουν στη χώρα πέντε η περισσότερα χρόνια έχουν πολιτογραφηθεί, καθώς και η Ιρλανδία, όπου απονεμήθηκε η υπηκοότητα σε όλα τα παιδιά που γεννήθηκαν στη χώρα από αλλοδαπούς γονείς μέχρι το 2004 (Τριανταφυλλίδου και Γρώπα, 2009).

Πίνακας 2.1: «Τυπολογία των χωρών βάσει Μεταναστευτικής εμπειρίας»

Κατηγορία	Τύπος Μεταναστευτικού Προτύπου	Κράτος μέλος ΕΕ
Παραδοσιακές Χώρες Υποδοχής	• Μακρά μεταναστευτική ιστορία, • Έντονο μεταναστευτικό στοιχείο, • Αρχικά οικονομική μετανάστευση, την οποία διαδέχθηκε η οικογενειακή επανένωση, • Καλοδεχούμενοι είναι μόνο οι μετανάστες υψηλής εξειδίκευσης. Περιορισμένα προγράμματα για εργαζόμενους χαμηλής εξειδίκευσης σε συγκεκριμένους κλάδους, • Προηγμένες πολιτικές ενσωμάτωσης και σχετικά φιλελεύθερες πολιτικές πολιτόγραφησης. • Ο δημόσιος διάλογος γαι τη μετανάστευση είναι πολιτικοποιημένος και επικεντρώνεται κυρίως, στο δίλημμα μετξύ πολυπολιτισμικότητας και αφομοίωσης.	**Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Λουξεμβούργο, Σουηδία,** **Βρετανία**
Νέες Χώρες Υποδοχής	• Χώρες στη γεωγραφική περιφέρεια της Ευρώπης, • Μετάβαση από την αποδημία στη μετανάστευση στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990, • Εγκατάσταση μεγάλων μεταναστευτικών πληθυσμών σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, • Ad hoc χάραξη, της μεταναστευτικής πολιτικής (με κύριο χαρακτηριστικό, στις χώρες της Νότιας Ευρώπης, τα διαδοχικά προγράμματα νομιμοποίησης), • Περιορισμένες και επιφυλακτικές πολιτικές ενσωμάτωσης, • Ο δημόσιος διάλογος για τη μετανάστευση επικεντρώνεται στα θέματα του ελέγχου, της εγκληματικότητας και των φόβων περί απώλειας της εθνικής πολιτισμικής ομοιομορφίας,	**Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία, Ιρλανδία και Φινλανδία**
Χώρες σε μετάβαση	• Πρώην κομμουνιστικά κράτη της Κεντρικής Ευρώπης, • Χώρες που συνδυάζουν την αποστολή και υποδοχή, μεταναστών. Λειτουργούν επίσης ως χώρες μετάβασης, για τους μετανάστες, • Σε καλό δρόμο όσον αφορά στην οικονομική και πολιτική μετάβαση στο καπιταλισμό και τη δημοκρατία, • Μικροί πληθυσμοί νομίμων μεταναστών, δυνάμει αύξησης της μη κανονικής μετανάστευσης από την Ανατολική Ευρώπη και τρίτες χώρες • Ανύπαρκτες πολιτικές ενσωμάτωσης. Ο δημόσιος διάλογος για τη Μετανάστευση είναι πολύ περιορισμένος,	
Μικρές Νησιωτικές Χώρες	• Πολύ μικρές νησιωτικές χώρες, που δέονται όλο και μεγαλύτερη πίεση από τη μετανάστευση και τις αιτήσεις ασύλου • Ad hoc χάραξη της μεταναστευτικής πολιτικής και πολύ περιορισμένες πολιτικές ενσωμάτωσης • Εξακολουθούν να βιώνουν φαινόμενα αποδημίας • Ο δημόσιος διάλογος για τη μετανάστευση επικεντρώνεται στους φόβους περί «πλημμυρίδας» αλλοδαπών	**Κύπρος και Μάλτα**
Μη Μεταναστευτικές χώρες	• Πολύ χαμηλά επίπεδα νέας μετανάστευσης, νόμιμης και μη, • Σημαντικές μεταβολές πληθυσμού και σχηματισμός μειονοτήτων κατά τη δεκαετία του 1990 που οφείλονται στην πρόσφατη κρατική συγκρότηση τους και το εθνοτικο ξεκαθάρισμα.	**Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Σλοβενία και Σλοβακία**

Πηγή: «Η μετανάστευση στην Ενώμενη Ευρώπη», Τριανταφυλλίδου & Γρώπα, σελ. 504-505 (2009)

Στον αντίποδα βρίσκονται χώρες όπως η Ελλάδα όπου ο χρόνος πολιτογράφησης των μεταναστών είναι από τους μεγαλύτερους στην Ευρώπη (πηγή http://www.ypes.gr/el/Generalsecretariat_PopulationSC/diefthinsi_ithageneias/ktisi_it

hageneias/ πρόσβαση 19/01/2015), ενώ δεν λείπουν και τα «πισωγυρίσματα» στην διαδικασία (θεώρηση του Ν. 3838/2010 αντισυνταγματικού) προκειμένου να ικανοποιηθεί το *«συντηρητικό»* τμήμα της κοινής γνώμης.

Το δικαίωμα ψήφου στις τοπικές εκλογές αποτελεί το δεύτερο δείγμα του βαθμού ένταξης των μεταναστών στην κοινωνία, καθώς αντικειμενικά το δικαίωμα ψήφου είναι το κορυφαίο πολιτικό δικαίωμα και ταυτόχρονα υποχρέωση. Ενώ η ψήφος στις εθνικές εκλογές αποτελεί αποκλειστικό προνόμιο των πολιτών κάθε χώρας ορισμένα κράτη δίνουν στους πολίτες τρίτων χωρών το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις τοπικές εκλογές. Σύμφωνα, με τις Τριανταφυλλίδου και Γρώπα (2009), υπάρχουν τρεις παραλλαγές αυτής της πολιτικής, α) η άρνηση του δικαιώματος ψήφου (Αυστρία, Κύπρος Τσεχία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα[4], Ουγγαρία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Πολωνία), β) δικαίωμα του εκλέγειν αλλά όχι του εκλέγεσθαι (Βέλγιο, Εσθονία) και γ) πλήρη πολιτικά δικαιώματα ψήφου σε τοπικού επίπεδο με την πλήρωση ειδικών προϋποθέσεων (Δανία, Φινλανδία, Ιρλανδία, Ολλανδία, Μάλτα, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ισπανία, Σουηδία και Βρετανία).

2.3 Συμπεράσματα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί έναν από τους πιο δημοφιλείς προορισμούς των Μεταναστευτικών ροών. Οι μετανάστες, έχουν συνδέσει τα κράτη μέλη της κοινότητας και ειδικότερα αυτά που βρίσκονται στο βόρειο τμήμα με υψηλό βιοτικό επίπεδο, παροχή ποιοτικών υπηρεσιών στους κατοίκους και ασφάλεια. Το 2010, ο αριθμός των κατοίκων Ευρωπαϊκής Ένωσης γεννηθέντων εκτός των κρατών μελών, ανερχόταν σε 31,7 εκατομμύρια, ενώ οι διεθνείς πολιτικές συνθηκές συντελούν καθημερινά σε περαιτέρω άνοδο.

Η εισροή οικονομικών μεταναστών, ήταν επιθυμητή από τις κυβερνήσεις των βόρειων Ευρωπαϊκών χωρών και σε αρκετές περιπτώσεις διευκολύνθηκε. Εξάλλου, η οικονομική ανάπτυξη που σημειώθηκε σε αυτές, συνδέεται άρρηκτα με τις

[4] Στο σημείο αυτό πρέπει να υπογραμμισθεί ότι στις εκλογές Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ βαθμού του 2010 είχε δοθεί και στους υπηκόους τρίτων χωρών στην Ελλάδα -υπό πρϋποθέσεις-, να εγγραφούν σε ειδικούς εκλογικούς καταλόγους και συνεπώς να ψηφίσουν. Ωστόσο, η συγκεκριμένη διάταξη του νόμου καταργηθηκε μετά το 2012!

μεταναστευτικές ροές που πραγματοποιήθηκαν τις δεκαετίες του 1950 και του 1960 και το φτηνό εργατικό δυναμικό που αυτές εξασφάλιζαν στην αγορά εργασίας. Παρόλα αυτά από τα τέλη της δεκαετίας του 1970, και έχοντας προηγηθεί η πετρελαϊκή κρίση, με τις γνωστές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία, τα κράτη μέλη άρχισαν να θέτουν φραγμούς στις μεταναστευτικές ροές. Οι φραγμοί αρχικά είχαν ισχύ σε εθνικό επίπεδο, αλλά από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 και καθώς προχωρούσε η πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, επεκτάθηκαν σταδιακά και σε κοινοτικό επίπεδο με αποτέλεσμα έπειτα δύο δεκαετίες περίπου να διαμορφωθεί το ευρωπαϊκό πλαίσιο για την μετανάστευση, η ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική.

Η ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική στηρίζεται σε τέσσερις άξονες, ήτοι την οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών, την εξασφάλιση ευημερίας για την κοινότητα, την ασφάλεια (κοινές δράσεις για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης χωρίς έγγραφα, ολοκληρωμένη διαχείριση συνόρων, επέκταση των αρμοδιοτήτων της FRONTEX, υιοθέτηση της συνθήκης Σένγκεν κλπ.) και την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών.

Οι άξονες ασφάλεια και ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με τις χώρες προέλευσης αποσκοπούν στον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων της κοινότητας. Μέσα από ένα κοινό σύστημα συνοριακών ελέγχων και έγκρισης εισόδου στην κοινότητα αλλοδαπών (άδειες παραμονής για συγκεκριμένους λόγους), η Ευρώπη προσπαθεί να ελέγξει τις μεταναστευτικές ροές, επιτρέποντας την είσοδο μόνο στους «επιθυμητούς», σε αυτούς που μπορούν να συμβάλλουν στον άξονα κοινοτική ευημερία. Παράλληλα, οι αρμοδιότητες της FRONTEX, η οικονομική υποστήριξη γειτονικών χωρών που είναι ταυρόχρονα και χώρες προέλευσης των μεταναστών, προκειμένου να ελέγξουν και αυτές αποτελεσματικότερα τα σύνορα τους, καθώς και το μέτρο της επαναπροώθησης των αλλοδαπών στην χώρα προέλευσης στοχεύουν στο να περιορίσουν το φαινόμενο της μετανάστευσης χωρίς έγγραφα. Ενώ, ο άξονας ένταξη, αναφέρεται στην οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών και στην αρμονική συμβίωση τους με τους τοπικούς πληθυσμούς. Η οικονομική ένταξη αποτελεί για την Ευρωπαϊκή Ένωση απαραίτητη προϋπόθεση για την κοινωνική ένταξη και την κοινοτική ευημερία και για αυτό το λόγο η πλειοψηφία των συγχρηματοδοτούμενων κοινοτικών προγραμμάτων, επιδιώκει μέσω διαφόρων δράσεων στην πρόωθηση της γρήγορης απορρόφησή των μεταναστών από την αγορά εργασίας.

Το πνεύμα της μεταναστευτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή αυστηρός έλεγχος εισόδου στα εξωτερικά σύνορα και περιορισμός στην «οικονομική» ένταξη των μεταναστών έχει πολλούς επικριτές. Ως προς το πρώτο σκέλος, οι αυστηροί συνοριακοί έλεγχοι έχουν οδηγήσει στην όξυνση του προβλήματος της μετανάστευσης χωρίς έγγραφα στις χώρες εισόδου της Κοινότητας. Η μετανάστευση χωρίς έγγραφα συνεπάγεται αφενός για τις χώρες της περιφέρειας έντονες κοινωνικές και οικονομικές πιέσεις και αφετέρου για τους μετανάστες, κοινωνικό αποκλεισμό, περιθωριοποίηση, εκμετάλλευση οικονομική και εξαθλίωση. Οι επιταγές των Δουβλίνο ΙΙ και Δουβλίνο ΙΙΙ, δυσχεραίνουν τη κατάσταση ακόμη περισσότερο. Μεταθέτουν το πρόβλημα στις χώρες της περιφέρειας που είναι οι χώρες εισόδου και όχι ο τελικός προορισμός των μεταναστών και *«προστατεύουν»* τη βόρεια και κέντρικη Ευρώπη από τις ανεπιθύμητες μεταναστευτικές εισροές.

Ως προς το δεύτερο σκέλος την ένταξη των μεταναστών, ο οικονομικός παράγοντας είναι η μία παράμετρος την ένταξης αλλά όχι ο μοναδικός. Τα δικαιώματα, πολιτικά και κοινωνικά, είναι αυτά που ορίζουν ουσιαστικά τον βαθμό ένταξης των μεταναστών στις κοινωνίες των χωρών υποδοχής. Ως προς τα δεύτερα με μικρές αποκλίσεις που έχουν να κάνουν με τις κοινωνικές παροχές των κρατών μελών γενικά και όχι εξειδικευμένα – προς τους μετανάστες – οι μετανάστες με έγγραφα απολαμβάνουν τα ίδια με τους εκ γενετής υπηκόους. Ως προς τα πολιτικά δικαιώματα η εικόνα αντιστρέφεται. Τα κράτη μέλη στην πλειοψηφία τους έχουν εκχωρίσει περιορισμένα έως μηδαμινά δικαιώματα στους μετανάστες, θέτοντας στη πράξη όρια στην ένταξή τους.

III. Η μετανάστευση στην Ελλάδα: Θεσμικό πλαίσιο και Πολιτικές

3. Εισαγωγή

Η μετανάστευση ανάλογα με το μέγεθός της, προκαλεί αξιοσημείωτες μεταβολές τόσο για τη χώρα υποδοχής, όσο και για τη χώρα προέλευσης και έχει επηρεάσει τα τελευταία χρόνια πολλές από τις Ευρωπαϊκές χώρες, μεταξύ αυτών και την Ελλάδα. Η ένταση του φαινομένου, έχει αυξηθεί από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 και έπειτα, γεγονός που οφείλεται στις κοινωνικές, οικονομικές, αλλά κυρίως τις πολιτικές εξελίξεις που παρατηρήθηκαν τις δύο τελευταίες δεκαετίες σε πολλές χώρες ανά τον κόσμο. Εκτός όμως από τις συνθήκες και τις εξελίξεις που επικρατούσαν στα γειτονικά κράτη, υπήρχαν οικονομικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά της χώρας μας, που ευνοούσαν τη μετανάστευση. Η γεωγραφική θέση της χώρας μας -πύλη εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με μία απο τις μεγαλύτερες και πιο δύσκολα ελεγχόμενες ακτογραμμές-, η αδυναμία αυστηρού συνοριακού ελέγχου, η απουσία δομημένου συστήματος καταγραφής των μεταναστών, η δομή της ελληνικής αγροτικής οικονομίας (έντασης εργασίας) και το υψηλό ποσοστό της παραοικονομίας στην Ελλάδα, ευνοούσε την απασχόληση μεταναστών χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα.

Αναφορικά λοιπόν με την Ελλάδα, η χώρα έχει καταστεί από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, "δημοφιλής" ενδιάμεσος σταθμός μετανάστων, των οποίων ο τελικός προορισμός είναι κυρίως οι αναπτυγμένες χώρες της Βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης. Παρά το γεγονός, ότι η χώρα αποτέλεσε στο παρελθόν "πηγή" μετανάστευσης, τα κοινωνικά κυρίως προβλή-ματα που αρχικά δημιουργήθηκαν από τους μετανάστες, έδειξαν ότι δεν είχε την ικανότητα για την επιτυχή επίλυσή τους, ούτε ο πληθυσμός ήταν εξοικειωμένος με την εισροή, τόσο μεγάλου αριθμού μεταναστών. Η απουσία προηγούμενης εμπειρία με τη διαχείριση ενός τόσο μεγάλου αριθμού μεταναστών, είχε ως αποτέλεσμα η χώρα μας ακόμη και σήμερα, να μην έχει προσαρμοστεί γρήγορα και ομαλά, στη νέα κοινωνική και οικονομική κατάσταση.

Στο κεφάλαιο αυτό, θα περιγραφθεί το μεταναστευτικό φαινομένο στην Ελλάδα και θα παρουσιαστούν βασικά δημογραφικά στοιχεία του μεταναστευτικού πληθυσμού της χώρας, ενώ θα αναδειχθούν οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες του φαινομένου στη χώρα, καθώς και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες.

3.1 Η μετανάστευση στην Ελλάδα

Η Ελλάδα ήταν μία χώρα προέλευσης, κατά κύριο λόγο οικονομικών μεταναστών, των οποίων ο τελικός προορισμός ήταν οι προηγμένες χώρες του Δυτικού κόσμου. Οι μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα -μέχρι και τη δεκαετία του 1980-, ήταν περιορισμένες. Στις αρχές της δεκαετίας του 1980, η χώρα υποδέχτηκε ένα μικρό αριθμό Ασιατών (με χώρα προέλευσης το Πακιστάν και τις Φιλιππίνες), Αφρικανών (με χώρα προέλευσης την Αίγυπτο) και Πολωνών μεταναστών, οι οποίοι απασχολούνταν κατά κύριο λόγο στον κατασκευαστικό κλάδο, τη γεωργία και τις οικιακές εργασίες. Ωστόσο σύμφωνα με την Καβουνίδη (2012) τα μεταναστευτικά δεδομένα της χώρας έμελλε να αλλάξουν ριζικά εξαιτίας των εξελίξεων στα σοσιαλιστικά καθεστώτα της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Η κατάρρευση της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και των δορυφορικών κρατών συνοδεύτηκε από πολιτικές φιλελευθεροποίησης και «ελεύθερης» μετακίνησης προς τις γειτονικές χώρες.

Ως κομβικό σημείο για το φαίνομενο της μετανάστευσης στην Ελλάδα, μπορεί να θεωρηθεί το έτος 1991, η πτώση του κουμμουνιστικού καθεστώτος στην Αλβανία και το «άνοιγμα» των συνόρων, έχουν ταυτιστεί με την κατακόρυφη, έκτοτε, αύξηση των μεταναστών. Είναι ενδεικτικό το γεγονός οτι σύμφωνα με την απογραφή του 1991 στην χώρα κατοικούσαν μόλις 166.031 αλλοδαποί (Κασίμης & Παπαδόπουλος, 2012), αριθμός που εκτινάχθηκε στους 956.007 σύμφωνα με την απογραφή του 2011.

Ωστόσο, σύμφωνα με τον Πολύζο (2006), πέρα από το ευρύτερο κοινωνικό-πολιτικό πλαίσιο, όπως αυτό είχε διαμορφωθεί εκείνη την περίοδο, η χώρα αποτελούσε και ελκυστικό προορισμό για τους μετανάστες, διότι καταρχήν το μεγάλο τμήμα των χερσαίων συνόρων και της ελληνικής ακτογραμμής, καθιστούσαν εξαιρετική δύσκολη την φύλαξη της εισόδου στη χώρα και της παρεμπόδισης των μεταναστών χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα. Επίσης, η γεωγραφική θέση της χώρας, η οποία αποτελεί τον τόπο συνάντησης τριών ηπείρων και πύλη εισόδου των μεταναστών που προέρχονται από τις φτωχές και πολιτικά ασταθείς χώρες της Ασίας και της Αφρικής προς τις πλούσιες ευρωπαϊκές χώρες. Τρίτον, η γεωγραφική εγγύτητα με τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες της ανατολικής Ευρώπης βοήθησε στην εντατικοποίηση των οικονομικών σχέσεων της Ελλάδας με τις χώρες αυτές και τη

δημιουργία μεταναστευτικών ρευμάτων και τέλος η πολιτική και οικονομική αβεβαιότητα στην περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Οι παράγοντες αυτοί σε συνδυασμό με χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας την ίδια περίοδο και την αύξηση του εκπαιδευτικού επιπέδου των ντόπιων πληθυσμών ευνόησαν την αύξηση της μετανάστευσης αλλά και της «παράνομης» μετανάστευσης. Ειδικότερα, η οικονομική ανάπτυξη που συντελέστηκε στην χώρα ως αποτέλεσμα της εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η αναδιάρθρωση ορισμένων κλάδων (κατασκευές), ο ανοιχτός χαρακτήρας και η εποχικότητα σημαντικών κλάδων της οικονομίας (π.χ. τουρισμός και γεωργία), είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της ζήτησης για και η ανάγκη σε φτηνό εργατικό δυναμικό (Κασίμης & Παπαδόπουλος, 2012). Παράλληλα, την ίδια περίοδο η σταδιακή είσοδος περισσότερων γυναικών στην αγορά εργασίας, καθώς και η επιλεκτική επιλογή θέσεων εργασίας που εξασφάλιζαν καλύτερες αποδοχές και κοινωνική «αναγνώριση» για τους ντόπιους πληθυσμούς, ως αποτέλεσμα της ανόδου του εκπαιδευτικού επιπέδου τους, ευνοούσαν την είσοδο οικονομικών μεταναστών στη χώρα (Κασίμης & Παπαδόπουλος, 2012). Οι οικονομικοί μετανάστες ουσιαστικά κάλυπταν τα κενά στην αγορά εργασίας και απορροφούνταν σε θέσεις που δεν απαιτούσαν δεξιότητες και γνώσεις, θέσεις με χαμηλές αποδοχές και χωρίς ασφάλιση. Η τμηματοποίηση της αγοράς εργασίας και η ευελιξία της ως προς τις σχέσεις εργασίας, ευνοούσε την απασχόληση των μεταναστών (Κασίμης & Παπαδόπουλος, 2012).

Σύμφωνα με τους Κασίμη και Παπαδόπουλο (2012) και την Καβουνίδη (2012), το μοντέλο της μετανάστευσης στην Ελλάδα παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες αλλά και σημαντικές διαφοροποίησεις ως προς το «νότιοευρωπαϊκό μοντέλο μετανάστευσης». Σύμφωνα με τους Ζωγραφάκη και Κασίμη (2014:3), το νοτιοευρωπαϊκό μοντέλο μετανάστευσης *«...χαρακτηρίζεται από ύστερη εκβιομηχάνιση, με σημαντική την παρουσία της γεωργίας και του τουρισμού, κερδοσκοπική αστική ανάπτυξη και μιαν ανεπίσημη οικονομία με διευρυμένη οικογενειακή δομή...»* και διαφοροποιείται από το «βορειο-ευρωπαϊκό μοντέλο της

> *«φορντιστικής» νόμιμης μετανάστευσης λόγω της διευρυμένης «παρανομίας» της μετανάστευσης, της πολυεθνικότητας και ετερογένειας των μεταναστών που κατευθύνονται προς τη νότια Ευρώπη, της ασυμμετρίας των δύο φύλων (κατά κύριο λόγο άνδρες μετανάστες), της διαφοροποίησης της γεωγραφικής, κοινωνικής και πολιτισμικής προέλευσης των μεταναστών και, τελικά, της*

συνύπαρξης της μετανάστευσης με υψηλή ανεργία σε χώρες υποδοχής όπως η Ισπανία, η Ελλάδα και η Ιταλία...» (Ζωγραφάκης & Κασίμης, 2012)

Οι διαφορές του ελληνικού μοντέλου μετανάστευσης με το νότιοευρωπαϊκό αλλά και το βόρειοευρωπαϊκο εντοπίζονται, σύμφωνα με τους Παπαδόπουλο και Κασίμη (2012), στο ποσοστό συμμετοχής των μεταναστών στον συνολικό πληθυσμό που είναι το υψηλότερο στην Ευρώπη,στο γεγονός οτι τουλάχιστον οι μισοί περοέρχονται απο μία χώρα (την Αλβανία), η αλβανική μετανάστευση είναι κατά κύριο λόγω οικογενειακή, τα κοινά σύνορα με τη Βουλγαρία και την Αλβανία δίνουν μία μορφή κυκλικότητας στη μετανάστευση και διευκολύνουν την είσοδο, περίπου οι μισοί μετανάστες δεν διαθέτουν έγγραφα, η εποχικότητα και η τμηματοποίηση της αγοράς εργασίας καθιστούν τη μετανάστευση διαρθρωτικό παράγοντα της απασχόλησης, η εθνικότητα και το φύλο διαφοροποιούνται σημαντικά ανάλογα με τον κλάδο και τη μορφή της Απασχόλησης, δίνοντας και μία εθνοτική διάσταση στο μεταναστευτικό φαινόμενο.

3.2 Ο Μεταναστευτικός πληθυσμός στην Ελλάδα σήμερα

Την 1η Ιανουαρίου του 2011 κατοικούσαν στην Ελλάδα, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (πηγή: http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE, πρόσβαση 21/01/2015), 956.007 αλλοδαποί, δηλαδή το 8,45% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Απο αυτούς οι 153.038, δηλαδή το 16% , κατάγοταν από χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 κρατών μελών, ενώ οι υπόλοιποι 802.969, δηλαδή το 83,99% από χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξ αυτών 598.736 ήταν υπήκοι χωρών HDI[5], 190.515 ήταν υπήκοοι χωρών MDI[6], 8.096 κατάγονταν από χώρες LDI[7], 4.770 κατάγονταν από υποψήφιες προς ένταξη χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΠΓΔΜ, Τουρκία και Κροατία) και 1.463 από χώρες της ΕΖΕΣ[8] . Σε σχέση με το 2001, ο συνολικός αριθμός των αλλοδαπών κατοίκων της Ελλάδας έχει σημειώσει αύξηση κατά 19,93%,

[5] High Developed non EU Countries

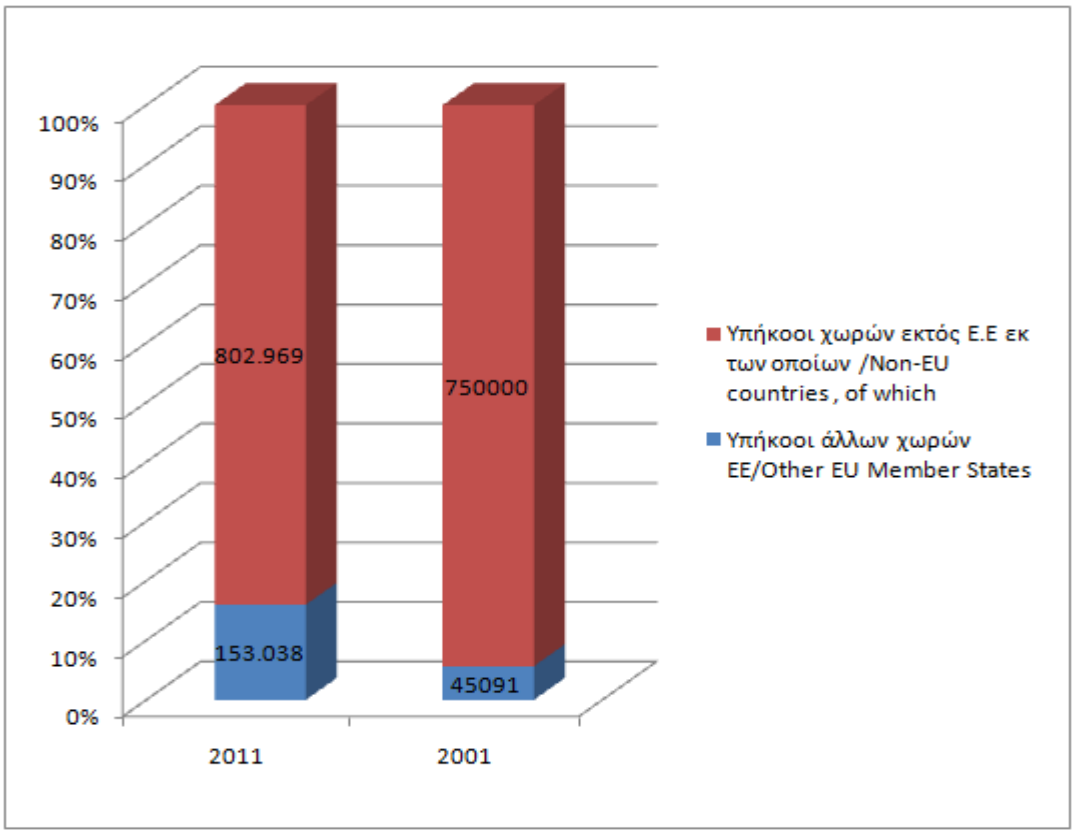
[6] Medium Developed non EU Countries

[7] Less Developed Countries

[8] Ελβετία, Νορβηγία Λιχτενστάιν, Ισλανδία

καθώς σύμφωνα με στοιχεία της τότε Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας το 2001 κατοικούσαν στην Ελλάδα 797.091 αλλοδαποί.

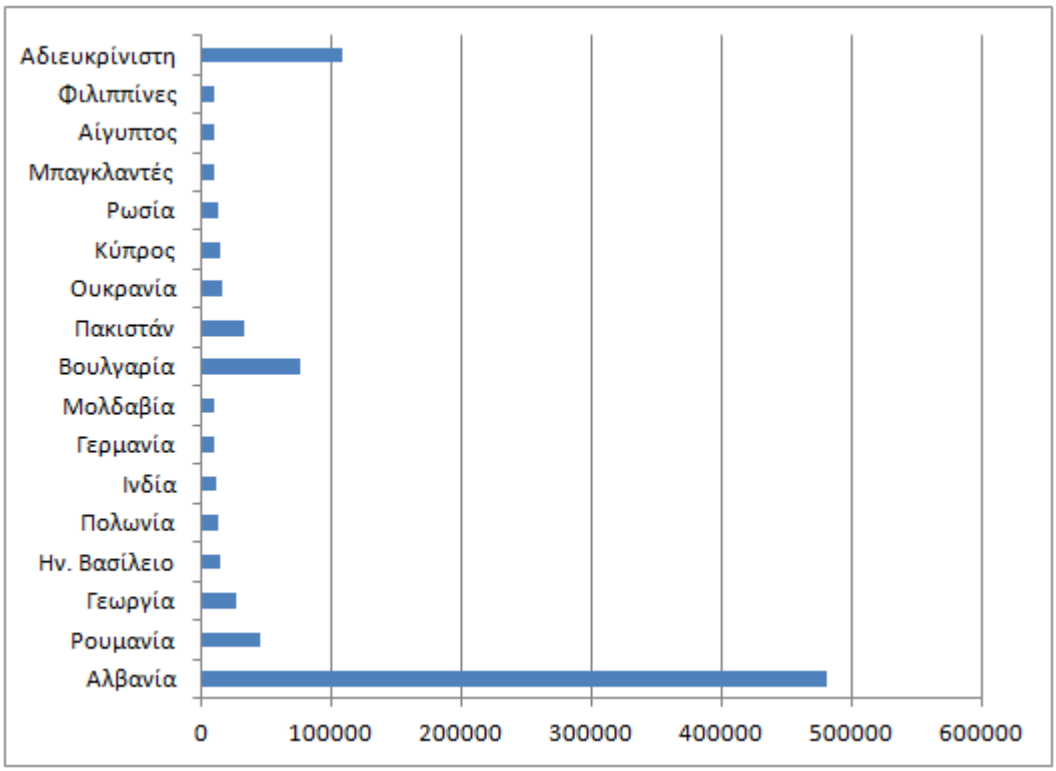
Εικόνα 3.1: «Αλλοδαποί Κάτοικοι στην Ελλάδα, 2001 και 2011»

Πηγή Στοιχείων: http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE, πρόσβαση 21/01/2015, επεξεργασία Λουκία Πέππα.

Σύμφωνα με την Απογραφή Πληθυσμού του 2001, η πλειοψηφία των αλλοδαπών κατοίκων της χώρας, καταγόταν από την Αλβανία (65%) και ακολουθούν αυτοί με χώρα καταγωγής τη Βουλγαρία (6,7%), τη Ρουμανία (4,5%), το Πακιστάν (2,9%), την Ουκρανία (2,7%), τη Πολωνία (2,3%), τη Γεωργία (2,0%), την Ινδία (1,7%), την Αίγυπτο (1,7%) και τις Φιλιππίνες (1,5%). Οι μεταβολές στην εθνική σύνθεση του μεταναστευτικού πληθυσμού της χώρας, διαφοροποιείται ελαφρώς το 2011, όπου η πλειοψηφία των αλλοδαπών κατοίκων της χώρας, εξακολουθεί να προέρχεται από την Αλβανία αλλα σε μικρότερο ποσοστό (52,7%) και ακολουθεί η Βουλγαρία (8.3%), η Ρουμανία (5,1%), το Πακιστάν (3,7%), η Ουκρανία (1,9%) η Πολωνία (1,6%), ενώ οι μετανάστες με αδιευκρίνιστη υπηκοότητα ανέρχονται σε 11,9%.

Εικόνα 3.2: «Συμμετοχή της κάθε Εθνικότητας στο συνολικό πληθυσμό των Μεταναστών έτος (2011)»

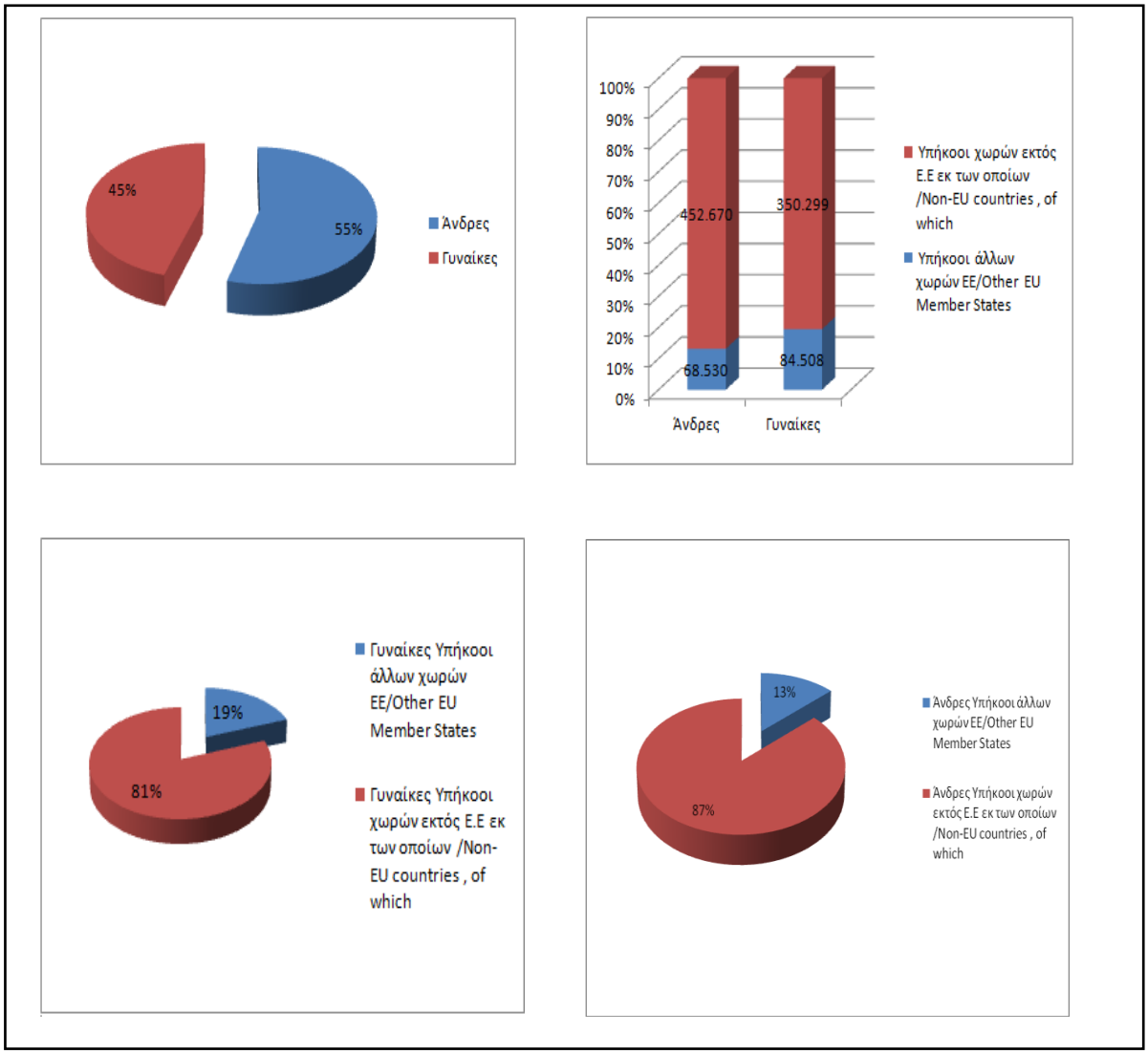

Πηγή Στοιχείων: http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE, πρόσβαση 21/01/2015, επεξεργασία Λουκία Πέππα.

Ως προς το φύλο των αλλοδαπών κατοίκων στην Ελλάδα το (2011), οι άνδρες ανέρχονταν σε 521.200 (55,00%), ενώ οι γυναίκες σε 434.807 (45,00%). Αναφορικά, με τους μετανάστες, των οποίων η χώρα καταγωγής ήταν μία εκ των 27 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι άνδρες ανέρχονταν σε 68.530 (44,78&%) ενώ οι γυναίκες ανέρχονταν σε 84.508 (55,22%). Ως προς τους μετανάστες, των οποίων η χώρα καταγωγής ήταν εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27, οι άνδρες ανέρχονταν σε 452.670 (56,37%) και οι γυναίκες ανέρχονταν σε 350.299 (43,63%). Ως

Οι άνδρες μετανάστες με χώρα καταγωγής μία εκ των 27 της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανέρχονταν σε 13,14% επι του συνολικού αριθμού των ανδρών μεταναστών (68.530), ενώ οι άνδρες μετανάστες με χώρα καταγωγής εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανέρχονταν στο 86,86% του συνολικού αριθμού μεταναστών. Τα αντίστοιχα μεγέθη για τον γυναικείο μεταναστευτικό πληθυσμό, ήταν 19,44% και 80,56%, για το έτος (2011).

Εικόνα 3.3 «Μετανάστες στην Ελλάδα το 2011: φύλο και γεωγραφική περιοχή προέλευσης»

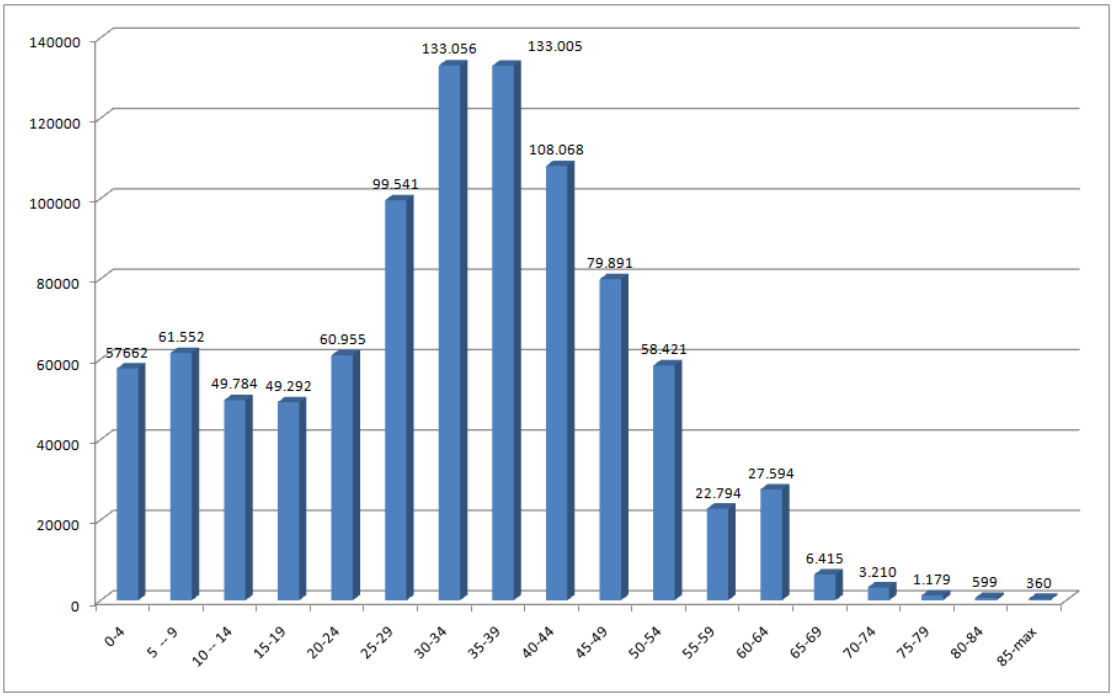

ΠηγήΣτοιχείων: http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE, πρόσβαση 21/01/2015, επεξεργασία Λουκία Πέππα

Ως προς την ηλικία των μεταναστών, 57.662 είναι μεταξύ (νεογέννητα έως 4 ετών), 61.552 είναι (5 έως 9 ετών), 49.784 είναι μεταξύ (10 έως 14 ετών), 49.292 είναι μεταξύ (15 έως 19 ετών), 60.995 μετανάστες, είναι μεταξύ (20 έως 24 ετών), 99.591 μεταξύ (30 έως 34 ετών), 133.056 είναι μεταξύ (30 έως 34 ετών), 133.005 είναι μεταξύ (35 έως 39 ετών), 108.068 είναι μεταξύ (40 έως 44 ετών), ενώ 79.891 μετανάστες, είναι μεταξύ (45 έως 49 ετών), επίσης 58.421 είναι μεταξύ (50 μέχρι 54 ετών), 22.794 είναι μεταξύ (55 με ενώ 59 ετών), 27.594 είναι μεταξύ (60 και 64 ετών), τέλος 11.763 μετανάστες είναι μεγαλύτεροι των 65 ετών. Παρατηρούμε δε, ότι

συνεισφέρουν στο νεανικό πληθυσμό της χώρας (218.290 άτομα που είναι μεταξύ (7 έως 19 ετών) και ενισχύουν τη δεξαμενή του εργατικού δυναμικού και β) ότι ένα μικρό ποσοστό αυτών, μόλις το 1,2% είναι μεγαλύτερο των 65 ετών! Δεδομένου ότι, η πλειοψηφία των αλλοδαπών είναι οικονομικοί μετανάστες, είναι αντιληπτός ο λόγος που οι μεγαλύτεροι σε ηλικία μετανάστες είναι ελάχιστοι!

Εικόνα 3.4 «Οι Μετανάστες στην Ελλάδα το 2011 - Ηλικιακή κατανομή»

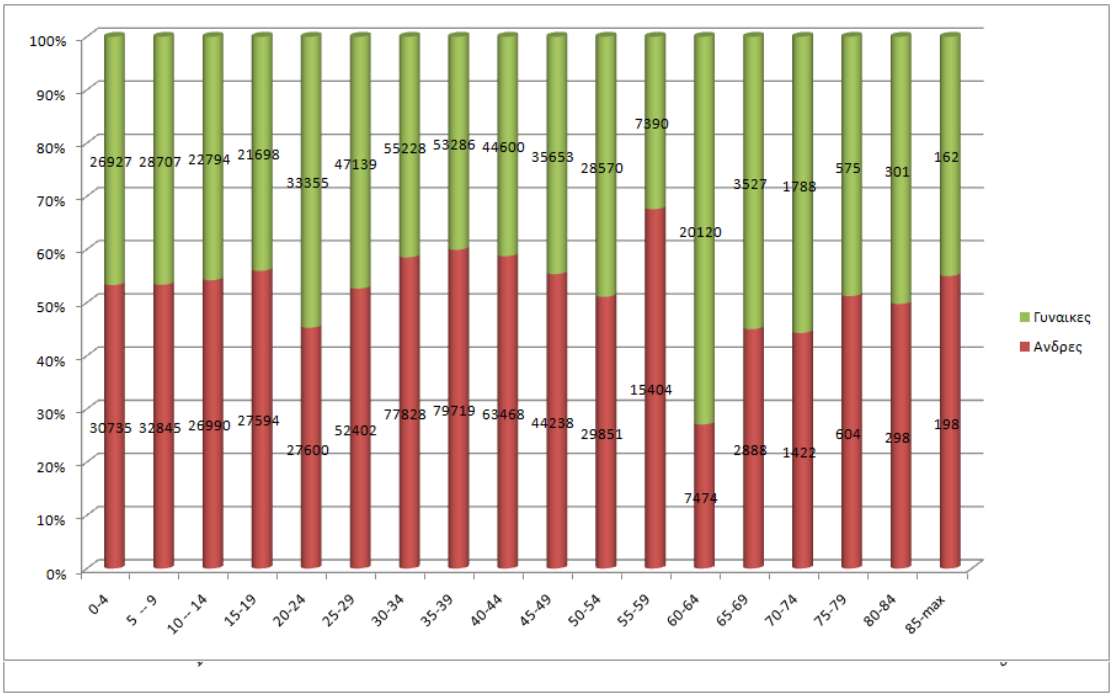
Πηγή Στοιχείων: http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE, πρόσβαση 21/01/2015, επεξεργασία Λουκία Πέππα

Ως προς την κατανομή ανδρών και γυναικών στις ηλικιακές κατηγορίες, παρατηρείτε μία υπεροχή, άλλοτε μικρότερη και άλλοτε μεγαλύτερη, των ανδρών σε όλες τις κατηγορίες κάτω των 65 ετών, με εξαίρεση την ηλικιακή ομάδα 20 μέχρι 24 ετών. Οι γυναίκες υπερέχουν αισθητά στις μεγαλύτερες ηλικίες (65 έως 69, κοκ).

Ως προς τη κατανομή των μεταναστών στην Ελληνική επικράτεια -σύμφωνα με την απογραφή του (2011)-, το 44% των αλλοδαπών κατοικεί στη περιφέρεια Αττικής. Ακολουθεί η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (13%), η Περιφέρεια Κρήτης (7%), η Περιφέρεια Πελοποννήσου (7%), η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (6%), η Περιφέρεια Θεσσαλίας (5%), η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (4%) η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (3%), ενώ στις περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου, Βορείου Αιγαίου και Ηπείρου, κατοικεί το υπόλοιπο 4% των αλλοδαπών κατοίκων της χώρας.

Ως προς τη συμμετοχή των μεταναστών στο συνολικό πληθυσμό των περιφερειών, η εικόνα διαφοροποιείται σχετικά. Στη περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, οι μετανάστες ανέρχονται στο 12,2% του συνολικού πληθυσμού, στη περιφέρεια Ιονίων Νήσων στο 11,5%, στην περιφέρεια Αττικής στο 10,6%, στη περιφέρεια Πελοποννήσου στο 10,7%, στη περιφέρεια Κρήτης τος 10,2% ενώ στη περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ανεέρχονται στο 3,6%.

Εικόνα 3.5 «Μετανάστες στην Ελλάδα το 2011 κατά φύλο και ηλικία»

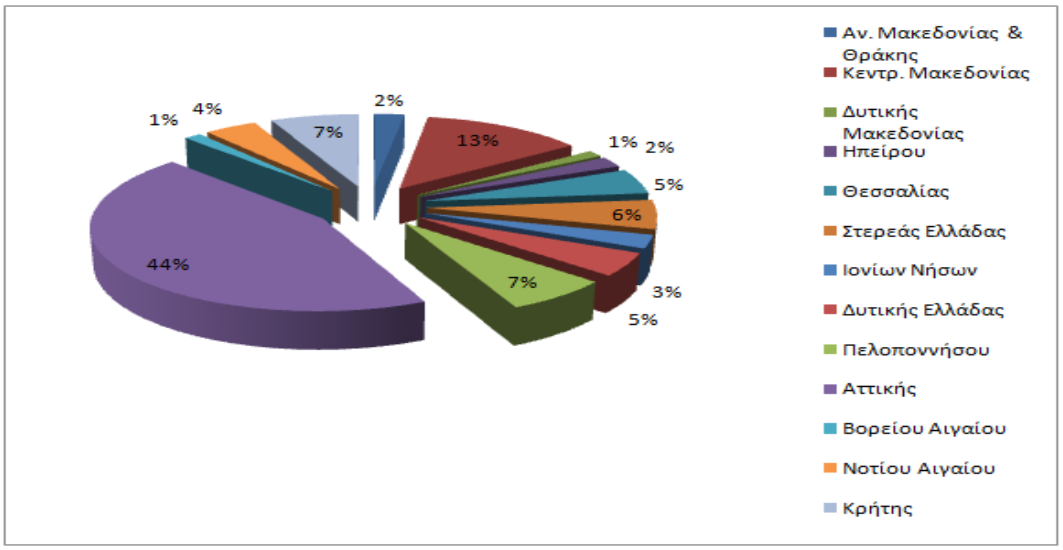
Πηγή Στοιχείων: http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE, πρόσβαση 21/01/2015, επεξεργασία Λουκία Πέππα

Ως προς το επίπεδο μόρφωσης το 26,5% των μεταναστών είναι κάτοχοι απολυτηρίου λυκείου, το 21% Γυμνασίου και το 20% Υποχρεωτικής- Α΄ βάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης πρέπει να υπογραμμιστεί, ότι μόλις το 7,7% είναι απόφοιτοι Ανώτερης και Ανώτατης εκπαιδευτικής βαθ μίδας.

Κλείνοντας την ενότητα αυτή, θα μπορούσαν να γίνουν οι ακόλουθες παρατηρήσεις. Καταρχήν, οι μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα προέρχονται κατά κύριο λόγο από τις πρώην Σοσιαλιστικές χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης (Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία κ.ά.). Δεύτερον, η εξαιρετικά μεγάλη σημασία μίας και μόνο υπηκοότητας, της αλβανικής, ακόμα κι αν αυτή δείχνει να «περιορίζεται», μεταξύ των ετών 2001-2011, δεν παρατηρείται σε καμία

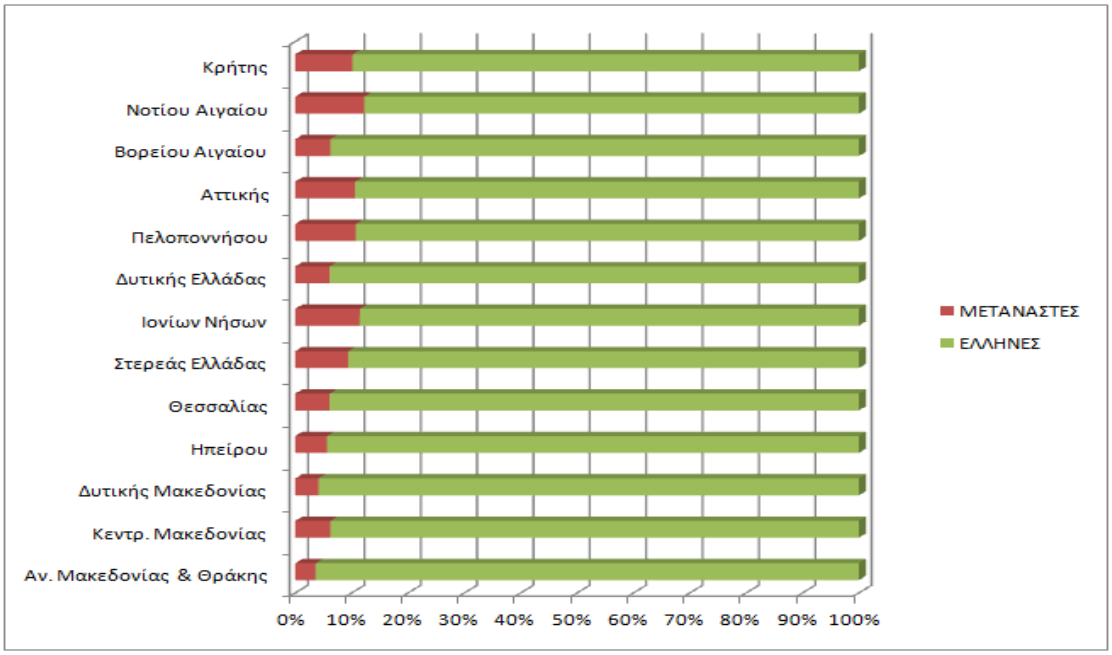
άλλη χώρα της Νότιας Ευρώπης, τρίτον, οι μετανάστες στην Ελλάδα προέρχονται κατά κύριο από τα γειτονικά κράτη, της Αλβανίας, της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, γεγονός που ευνοεί την κινητικότητα μεταξύ χωρών προέλευσης και χώρας υποδοχής (Καβουνίδη, 2012).

Εικόνα: 3.6 «Χωρική κατανομή των μεταναστών στην ελληνική επικράτεια, 2011»

Πηγή Στοιχείων: http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE, πρόσβαση 21/01/2015, επεξεργασία Λουκία Πέππα

Εικόνα: 3.7 «Συμμετοχή των μεταναστών και των Ελλήνων στο πληθυσμό των Περιφερειών (2011)»

Πηγή Στοιχείων: http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE, πρόσβαση 21/01/2015, επεξεργασία Λουκία Πέππα

3.3 Το νομικό πλαίσιο της διαμονής των μεταναστών στην Ελλάδα

Ως προς το νομικό πλαίσιο διαμονής των μεταναστών στη χώρα, πρέπει να σημειωθεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών που εισήλθαν στη χώρα στις αρχές της δεκαετίας του 1990 δεν διέθετε τα απαραίτητα ταξιδιωτικά έγγραφα για νόμιμη διαμονή, ενώ το πρώτο πρόγραμμα νομιμοποίησης των μεταναστών πραγματοποιήθηκε μόλις το 1998 (Καβουνίδη, 2012). Ωστόσο, αρκετοί από τους μετανάστες, κυρίως με χώρα προέλευσης την Αλβανία και την πρώην Σοβιετική Ένωση, αναγνωρίστικαν ως ομογενείς και ευνοήθηκαν από τις σχετικές ευεργετικές διατάξεις, παρά το γεγονός οτι δεν ήταν οι περισσότεροι ομογενείς και είχαν εισέλθει στη χώρα παράνομα (Καβουνίδη, 2012).

Αν και η Ελλάδα αποτέλεσε στο παρελθόν δεξαμενή οικονομικών μεταναστών, τα κοινωνικά ζητήματα που προέκυψαν αρχικά από τους μετανάστες έδειξαν οτι η χώρα δεν μπορούσε να τα επιλύσει αλλά και οτι ο πληθυσμός δεν ήταν εξοικειωμένος με την εισροή τόσου μεγάλου αριθμού μεταναστών. Σύμφωνα με τον Πολύζο (2006), η χώρα δεν ακολούθησε το παράδειγμα της Ισπανίας και της Ιταλίας, αναφορικά με τη θέσπιση της συστηματικής καταγραφής των μεταναστών και συνολικού ελέγχου της μετανάστευσης, ώστε να είναι εφτικτή εξαρχής η ορθολογικότερη διαχείριση του φαινομένου. Η διστακτικότητα ως προς το σχεδιασμό και την υιοθέτηση του απαραίτητου θεσμικού πλαισίου για τη νομιμοποίηση και την ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία παρατηρείται μέχρι και σήμερα σε όλες τις νομοθετικές ρυθμίσεις (Π.Δ. 358 και 359/1997, ν. 2910/2001, 3284/04, 3386/2005, 3536/2007, 3838/2010 και κήρυξη του τελευταίου ως αντισυνταγματικού από το Συμβούλιο της Επικρατείας) και δεν ξεπεράστηκε ποτέ (Κασίμης και Παπαδόπουλος, 2012).

Σύμφωνα με τα Π.Δ. 358 και 359/1997, οι αλλοδαποί κάτοικοι της χώρας υποχρεούνταν να εγγραφούν στα μητρώα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού προκειμένου να τους χορηγηθεί προσωρινή άδεια διαμονής (λευκή κάρτα). Μετά την υποβολή νεώτερης αίτησης, για χορήγηση άδειας διαμονής χορηγούνταν σε αυτούς βεβαίωση, η οποία τους έδινε το δικαίωμα για παραμονή και εργασία στη χώρα, μέχρις ότου τους χορηγηθεί κάρτα παραμονής και εργασίας προσωρινής διάρκειας, «πράσινη κάρτα» (πηγή: www.nomotelia.gr, πρόσβαση 12/01/2015).

Ο νόμος 2910/01, αναφερόταν στην είσοδο και παραμονή στην ελληνική επικράτεια αλλοδαπών και την κτήση ιθαγένειας με πολιτογράφηση (ΦΕΚ 91/τΑ/2001). Εξαιρούνταν όμως, τα άτομα των οποίων η είσοδος ή έξοδος και η εν γένει μετακίνηση, διαμονή, εγκατάσταση και απασχόληση ρυθμιζόταν από το Κοινοτικό δίκαιο, όπως οι πρόσφυγες, άτομα με περισσότερες από μία υπηκοότητες και όσοι είχαν καταθέσει αίτηση, για αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα, σύμφωνα με το καθεστώς της συνθήκης της Γενεύης το 1951. Καθόριζε το είδος, τη μορφή και τη χρονική διάρκεια των ταξιδιωτικών εγγράφων, καθώς και τις προϋποθέσεις άρνησης εισόδου, οι οποίες με εξαίρεση την περίπτωση συζύγων και ανήλικων τέκνων, δεν απαιτούσαν επίσημη αιτιολόγηση. Επίσης, καθόριζε τις προϋποθέσεις για χορήγηση και ανανέωση άδειας παραμονής για τις ακόλουθες περιπτώσεις: α) πραγματοποίηση σπουδών, β) παροχή εξαρτημένης εργασίας, γ) άσκηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας, δ) είσοδος και παραμονή αλλοδαπών για οικογενειακή συνένωση, ε) είσοδος και παραμονή αλλοδαπών για άλλους λόγους (παραμονή αλλοδαπών αθλητών και προπονητών, μελών διοικητικού συμβουλίου εταιρειών, διαχειριστών εταιρειών κλπ). Καθόριζε επίσης τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των αλλοδαπών, τις περιπτώσεις ανάκλησης αδειών παραμονής και διοικητικής απέλασης (λόγοι δημόσιας τάξης και εθνικής ασφάλειας, δημόσιας υγείας, τελεσίδικη καταδίκησε ποινή στερητική της ελευθερίας ή για εγκλήματα προσβολής του πολιτεύματος, προδοσίας και κοινά ποινικά αδικήματα) και του χώρους φύλαξης των αλλοδαπών. Ο νόμος αυτός αποτέλεσε αποτέλεσμα σοβαρού δημοσίου διαλόγου και επιστημονικής επεξεργασίας (ενδεικτικά αναφέρεται και η συμμετοχη του Συνηγόρου του Πολίτη και οι πολυάριθμες επιστημονικές γνωμοδοτήσεις π.χ. της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ελλάδος) και προέβη σε καινοτομίες και ουσιαστικές αλλαγές τόσο στο θεσμικό πλαίσιο όσο και στην αντιμετώπιση και θέαση της υπόστασης του μετανάστη (Πολύβιος, 2003).

Το σημαντικό στοιχείο που εισήγαγε ο ν. 3284/04 (ΦΕΚ 217/τΑ/2004) είναι οτι αλλοδαπός ή αλλοδαπή που έχει πολιτογραφηθεί Έλληνας ή Ελληνίδα, τότε με βάση το άρθρο 11 του ν. 3284/2004, τα τέκνα αυτών γίνονται αυτομάτως Έλληνες χωρίς άλλη διατύπωση, αν κατά την πολιτογράφηση είναι ανήλικα και άγαμα.

Ο νόμος 3386/05 σε σχέση με τον 2910/01 εισάγει νέες διατάξεις ως προς την χορήγηση ιθαγένειας σε τέκνα αλλοδαπών που γεννήθηκαν στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα ισχύουν οι εξής διατάξεις: α) προβλέπεται απόδοση ιθαγένειας από

την ημέρα γέννησης αλλοδαπού τέκνου στην Ελλάδα, εφόσον ένας από τους γονείς του διαμένει μόνιμα και νόμιμα έπι πέντε συνεχή έτη στη χώρα και β) επίσης, ασχέτως της γέννησής τους αλλοδαπά τέκνα μπορούν να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια με την ενηλικίωσή τους, εφόσον έχουν *παρακολουθήσει τις τρεις πρώτες τάξεις υποχρεωτικής εκπαίδευσης σε ελληνικό σχολείο στην Ελλάδα, εφόσον κατοικούν μόνιμα στη χώρα ή εφόσον έχουν ολοκληρώσει την παρακολούθηση έξι τουλάχιστον τάξεων ελληνικού σχολείου στην Ελλάδα*. Το σημαντικό στοιχείο είναι οτι και στις δύο τελευταίες περιπτώσεις, η ελληνική ιθαγένεια των τέκνων αλλοδαπών αποκτάται ανεξαρτήτως της νομιμότητας της παραμονής των γονέων τους. Συγχρόνως, οι αλλοδαποί μετανάστες τρίτων χωρών (εκτός ΕΕ) μπορούν να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια -μεταξύ άλλων προϋποθέσεων- ύστερα από πενταετή νόμιμη διαμονή στην Ελλάδα. Επίσης, προβλέπεται η κτήση ελληνικής ιθαγένειας απο ανιθαγενή τέκνα αλλοδαπών, καθώς την ελληνική ιθαγένεια μπορεί να αποκτήσει κάθε τέκνο που γεννιέται σε ελληνικό έδαφος, εφόσον α) ούτε αποκτά αλλοδαπή ιθαγένεια με τη γέννησή του ούτε μπορεί να αποκτήσει τέτοια με σχετική δήλωση των γονέων του στις οικείες αλλοδαπές αρχές όταν το δίκαιο της ιθαγένειας των γονέων του απαιτεί την υποβολή παρόμοιας δήλωσης, β) είναι άγνωστης ιθαγένειας ή γ) ένας από τους γονείς του έχει γεννηθεί στην Ελλάδα και κατοικεί μόνιμα στη χώρα από τη γέννησή του. Ο νόμος 3536/07 είχε αναθεωρητικό χαρακτήρα ως προς την απλοποίηση των διαδιακασιών που προέβλεπαν οι προγενέστεροι νόμοι.

Ο νόμος 3838/10 (ΦΕΚ 49/τΑ/2010) περί «*Σύγχρονων Διατάξεων για την Ελληνική Ιθαγένεια και την πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών και άλλες ρυθμίσεις»,* με το άρθρο 14 παραχωρούσε στους ομογενείς και λοιπούς αλλοδαπούς υπήκοων τρίτων χωρών το «Δικαίωμα του εκλέγειν» εφόσον α) έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους, β) δεν έχουν καταδικαστεί τελεσίδικα για έγκλημα ή καταδίκη για το οποίο συνεπάγεται, αν είναι Έλληνες πολίτες, την αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων σύμφωνα με τα άρθρα 59 και 60 του Ποινικού Κώδικα, γ) εντάσσονται σε μια από τις ακόλουθες κατηγορίες νομίμως διαμενόντων στη Χώρα αλλοδαπών: είναι κάτοχοι Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς ή τίτλου διαμονής ως μέλη οικογένειας κατόχου τέτοιου Δελτίου και έχουν συμπληρώσει, από την υποβολή της αίτησης για την απόκτηση του Δελτίου ή τίτλου αντίστοιχα, πενταετή συνεχή και νόμιμη διαμονή στη Χώρα, είναι

κάτοχοι άδειας διαμονής αόριστης διάρκειας ή δεκαετούς διάρκειας, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2910/2001 (ΦΕΚ 91 Α) και της παραγράφου 2 του άρθρου 91 του ν. 3386/2005, είναι κάτοχοι "δελτίων μόνιμης διαμονής", ως μέλη οικογένειας Έλληνα πολίτη ή πολίτη κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 63 του ν. 3386/2005 και του άρθρου 17 του π.δ. 106/2007 (ΦΕΚ 135 Α), καθώς και δελτίων ή αδειών παραμονής ως μέλη οικογένειας Έλληνα πολίτη ή πολίτη κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχοντας διανύσει πέντε συνεχή έτη νόμιμης διαμονής στη Χώρα, είναι γονείς ανηλίκων Ελλήνων πολιτών, σύμφωνα με το άρθρο 94 του ν. 3386/2005, όπως ισχύει, και έχουν συμπληρώσει πενταετή συνεχή και νόμιμη διαμονή στη Χώρα, έχουν αναγνωρισθεί ως πολιτικοί πρόσφυγες ή έχουν υπαχθεί στο καθεστώς επικουρικής προστασίας ή προστασίας για ανθρωπιστικούς λόγους, των μελών της οικογένειας τους συμπεριλαμβανομένων, σύμφωνα με τις διατάξεις του προϊσχύσαντος προεδρικού διατάγματος 61/1999 (ΦΕΚ 63 Α), καθώς και των προεδρικών διαταγμάτων 90/2008 (ΦΕΚ 138 Α), 96/2008 (ΦΕΚ 152 Α), 167/2008 (ΦΕΚ 223 Α) και 81/2009 (ΦΕΚ 99 Α), όπως έχουν τροποποιηθεί, εφόσον έχουν συμπληρώσει συνεχή πενταετή και νόμιμη διαμονή στη Χώρα από την υποβολή του σχετικού αιτήματος, είναι κάτοχοι ταξιδιωτικών εγγράφων ή ειδικού δελτίου που έχουν χορηγηθεί από ημεδαπή αρχή, σύμφωνα με τις διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης της Νέας Υόρκης, περί του καθεστώτος των ανιθαγενών, η οποία έχει κυρωθεί με το ν. 139/1975 (ΦΕΚ 176 Α) και έχουν συμπληρώσει πενταετή συνεχή και νόμιμη διαμονή στη Χώρα από την αίτησης χορήγησης των παραπάνω τίτλων, έχουν τίτλο παραμονής ως ομογενείς και έχουν συμπληρώσει από τη χορήγηση του πενταετή συνεχή και νόμιμη παραμονή στη Χώρα, η οποία πιστοποιείται κατόπιν σχετικής βεβαίωσης της αρχής που τον εξέδωσε. Ο νόμος αυτός, γνωστός και ως Νόμος Ραγκούση, ήταν αρκετά πρωτοποριακός και έδειχνε από την πλευρά του ελληνικού κράτους πρόθεση να προχωρήσει σε ουσιαστική ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία παραχωρώντας τους πολιτικά δικαιώματα. Ωστόσο, η ολομέλεια του ανώτατου δικαστήριου της χώρας, το Συμβουλίου της Επικρατείας, έκρινε τον νόμο τον Φεβρουάριο του 2013 αντισυνταγματικό, καθώς έκρινε ότι το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι επιφυλάσσεται από το Σύνταγμα μόνο στους Έλληνες πολίτες και δεν μπορεί να επεκταθεί και στους μη έχοντες την ιδιότητα αυτή, αν δεν γίνει αναθεώρηση της σχετικής διάταξης του Συντάγματος.

3.4 Οικονομικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα

Το μεταναστευτικό φαινόμενο συνεπάγεται, αναμφισβήτητα, οικονομικές και κοινωνικές επιτπώσεις για τις χώρες υποδοχής. Ωστόσο, το είδος αλλά και το εύρος των αλλαγών στην αγορά εργασίας, την επιχειρηματικότητα, την παραγωγικότητα, το ασφαλιτστικό, τη δομή του κοινωνικού ιστού κλπ, καθορίζονται τόσο από το είδος όσο και από το μέγεθος των μεταναστευτικών ροών.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, η έναρξη του μεταναστευτικού φαινομένου συνδέθηκε με μία περίοδο οικονομικής ανάπτυξης και αναδιάρθωσης της οικονομίας της χώρας. Η χώρα από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 άρχισε να αναπτύσσσεται με υψηλούς ρυθμούς και το ίδιο χρονικό διάστημα παρατηρήθηκε και η μεγαλύτερη εισροή μεταναστών (Ζωγραφάκης και Μηταράκος, 2012). Σε μία αναπτυσσόμενη οικονομία, η οποία στηριζόταν στον κατασκευαστικό, τον τουριστικό και τον αγροτικό κλάδο, το φτηνό εργατικό δυναμικό που εξασφάλιζε η μετανάστευση, έδινε μία ακόμη μεγαλύτερη ώθηση.

Ωστόσο, η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση που ξεκίνησε το 2008, σύντομα άγγιξε και την Ελλάδα, επηρεάζοντας ραγδαία την εύθραστη, όπως αποδείχτηκε εκ των υστέρων «πραγματική» οικονομία της χώρας. Η ελληνική οικονομία εισήλθε σε φάση οικονομικής ύφεσης, με συνεχή μείωση της ακαθάριστης εγχώριας παραγωγής, κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας, μείωση του ατομικού εισοδήματος και υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου. Το νέο οικονομικό περιβάλλον που διαμορφώθηκε δεν άφησε ανεπηρέαστους τους μετανάστες, , οι οποίοι ολοένα και με μεγαλύτερη, συγκριτικά με το παρελθόν, συχνότητα γίνονται δέκτες ξενοφοβικών αντιδράσεων από την ελληνική κοινωνία.

Σε αυτούς έχει αποδοθεί κατά καιρούς η αύξηση της ανεργίας στους γηγενείς, η μείωση των αμοιβών και η «κατάρρευση» των ασφαλιστικών ταμείων, λόγω της εισφροδιαφυγής. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Μητράκο (2013), οι πραγματικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα για την απασχόληση, την αγορά εργασίας και το εισόδημα διαφέρουν ριζικά από την απόψη που έχει διαμορφωθεί στην κοινή γνώμη. Αρχικά, σημαντικός αριθμός μελετών καταδεικνύουν τον ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο και τη θετική συμβολή των μεταναστών στη γεωργική και την ευρύτερη οικονομική ανάπτυξη της ελληνικής υπαίθρου. Η απασχόληση των μεταναστών ήταν επωφελής για τη γεωργία, την κτηνοτροφία και τις κατασκευές, ενώ

η άφιξή τους διαδραμάτισε καίριο ρόλο στην αναδιάρθρωση και επέκταση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και των εργασιακών σχέσεων στις αγροτικές περιοχές. Οι μετανάστες έχουν προσφέρει ένα εξαιρετικά ευέλικτο και φθηνό εργατικό δυναμικό στην ελληνική ύπαιθρο, χωρίς να έχουν αντικαταστήσει γηγενείς. Ταυτόχρονα έχουν βελτιώσει την οργάνωση και τη διαχείριση των γεωργικών επιχειρήσεων, απαλλάσσοντας τα μέλη των οικογενειακών επιχειρήσεων από τις χειρωνακτικές εργασίες. Δεύτερον, οι μετανάστες δεν έχουν υποκαταστήσει γηγενείς εργαζόμενους αλλά λειτουργούν συμπληρωματικά του εγχώριου εργατικού δυναμικού. Στη χώρα μας, οι μετανάστες και κυρίως οι γυναίκες απασχολούνται σε χαμηλά αμειβόμενες ανειδίκευτες εργασίες, καλύπτοντας θέσεις που συνήθως οι Έλληνες απορρίπτουν. Έτσι η παρουσία τους δεν προκάλεσε ανεργία στο γηγενή πληθυσμό, καθώς οι εργοδότες προσλαμβάνουν μετανάστες γιατί δεν βρίσκουν Έλληνες σε αυτά τα επαγγέλματα. Επισημαίνεται ότι ακόμα και με τη σταδιακή αποχώρηση των μεταναστών, προκύπτει ότι οι θέσεις εργασίας που γκαταλείπονται δεν καλύπτονται πάντα από γηγενείς Τρίτον, όπως προκύπτει από την ανάλυση των μελετών οι μετανάστες συνέβαλαν θετικά στη δημογραφία των αγροτικών κυρίως περιοχών Έχουν βελτιώσει σημαντικά τους δημογραφικούς δείκτες της χώρας και κυρίως της υπαίθρου. Τέταρτον, η είσοδος των μετανατών στην αγορά εργασίας δεν επηρρέασε αρνητικά τις αμοιβές των Ελλήνων, οι οποίες για την ίδια εργασία είναι κατά 40% τουλάχιστον υψηλότερες απο αυτές των αλλοδαπών. Πέμπτον, συνέβαλαν στην τόνωση της επιχειρηματικότητας της χώρας, ειτε ως απασχολούμενοι είτε ως εργοδότες. Ολοένα και περισσότερες οικογένειες μεταναστών μετατρέπουν το επάγγελμα τους σε επιχείριση.

Ως προς τις επιπτώσεις της κοινωνικές επιπτώσεις της μετανάστευσης στον κοινωνικό ιστό της χώρας και γενικά την κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών, είναι γεγονός οτι πρόκειται για μία διαδικασία που δεν μπορεί να ολοκληρωθεί από τη μία στιγμή στην άλλη, αλλά απαιτεί *«...χρόνο τόσο για την ανάπτυξη ενός επαρκούς θεσμικού πλαισίου και ρυθμιστικών κανόνων, από την πλευρά της πολιτείας, όσο και για την προσαρμογή των ιδίων των μεταναστών αλλά και των κοινωνιών υποδοχής τους στην κοινωνική και πολιτισμική διαφορετικότητα της πληθυσμιακής τους σύνθεσης ...»* (Γιδαράκου και άλλοι, 2012: 253). Στην ελληνική κοινωνία επικρατεί η ξενοφοβία, η οποία δεν περιορίζεται μόνο σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο αλλά και σε πολιτισμικό, καθώς η διατήρηση της πολιτισμικής και εθνικής ταυτότητας

οδηγεί στον «εθνοτικό» αποκλεισμό των αλλοδαπών (Γιδαράκου και άλλοι, 2012: 253).

Η οικονομική κρίση που πλήττει τη χώρα από το 2009 όξυνε τη ξενοφοβική στάση της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στους μετανάστες και ευνόησε την άνοδος ακραίων δεξιών πολιτικών δυνάμεων με αντιμεταναστευτικό και ενθικιστικό λόγο. Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες στην Ελλάδα είναι κακομεταχείριση και ρατσιστική συμπεριφορά, συνθήκες κράτησης που δεν είναι σύμφωνες με τα διεθνή πρότυπα, οι συνθήκες διαβίωσης, καθώς οι πρόσφυγες συχνά ζουν στο δρόμο ή σε καταυλισμούς και τα κέντρα υποδοχής προσφύγων είναι ελάχιστα, δυσκολία πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου, ελλείψεις στη διαδικασία εξέτασης αιτήσεων ασύλου (απόρριψη αιτήσεων χωρίς να εξετάζεται η ουσία, έλλειψη κατάρτισης της επιτροπής και έλλειψη μεταφραστών), επαναπροωθήσεις από την Ελλάδα στη χώρα προέλευσης (πηγή: http://www.amnesty.org.gr, πρόσβαση 27/1/2015).

Η «επιφυλακτικότητα» της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στους μετανάστες είναι έκδηλη στο υπάρχον θεσμικό πλαίσιο αναφορικά με τους όρους διαμονής των μεταναστών και των παραχωρημένων σε αυτούς πολιτικών δικαιωμάτων. Οι αυστηρές και πολύπλοκες διαδικασίες για την χορήγηση των αδειών παραμονής στους αλλοδαπούς φανερώνουν μία αμυντική στάση του κράτους απέναντι στους μετανάστες. Η κατάργηση του νόμου Ραγκούση, με τις οποίες ατέλειες και αδυναμίες ετόσο ως προς την χορήγηση ελληνικής ιθαγένειας (σε παιδιά μεταναστών που έχουν γεννηθεί στη χώρα και σε παιδιά μεταναστών που έχουν φοιτήσει για έξι χρόνια σε ελληνικό εκπαιδευτικό ίδρυμα) όσο και ως προς το δικαίωμα ψήφου στις εκλογές για τη τοπική αυτοδιοίκηση Α΄και Β΄βαθμού, αποτελεί «πισωγύρισμα» στις προσπάθειες για κοινωνική ένταξη των μεταναστών, καθώς υπακούει στις ξενοφοβικές επιταγές ενός συντηρητικου τμήματος της κοινής γνώμης.

3.5 Συμπεράσματα

Οι μηχανισμοί του ελληνικού κράτους και η ελληνική κοινωνία δεν ήταν έτοιμες να υποδεχτούν τις μεταναστευτικές ροές που συντελέστηκαν στη χώρα τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Η απουσία μηχανισμών υποδοχής, συστηματικής καταγραφής και θεσμικού πλαισίου εξασφάλισης νόμιμης διαμονής, είχε ως

αποτέλεσμα οι μετανάστες να είναι συχνά θύματα εκμετάλλευσης, ρατσιστικής συμπεριφοράς και να ωθούνται σε «παρατυπες» σχέσεις εργασίας.

Το ελληνικό κράτος σε μία απόπειρα να εναρμονιστεί με την ευρωπαϊκή στάση απέναντι στη μετανάστευση επιχείρησε να διαμορφώσει ένα νομικό πλαίσιο (νόμοι 3284/04, 3386/05, 3536/07 και 3838/10) το οποίο θα διευκόλυνε την νόμιμη διαμονή των μεταναστών, την απορρόφησή τους από την αγορά εργασίας (και όχι την παραοικονομία) αλλά και τη σταδιακή κοινωνική ένταξη τους, χορηγώντας ευκολότερα την ελληνική ιθαγένεια σε μετανάστες δεύτερης γενιάς και παραχωρώντας πολιτικά δικαιώματα.

Ωστόσο, η ύφεση στην οποία εισήλθε η ελληνική οικονομία και κατά συνέπεια τα κοινωνικά ζητήματα που προέκυψαν από αυτήν, συνδέθηκαν με την μετανάστευση. Οι μετανάστες κατηγορήθηκαν για την ανεργία, την μείωση των αμοιβών, την παραοικονομία, τη φοροδιαφυγή και την εγκληματικότητα. Ακραίες πολιτικές συνάμεις αναδείχθηκαν στη χώρα στηριζόμενες σε αντιμεταναστευτικό λόγο. Το επίσημο Κράτος ανταποκρίθηκε στην επιθυμία της κοινής γνώμης, δυσκολεύοντας εκ νέου τις διαδικασίες χορήγησης ιθαγένειας και αποστερώντας τα πολιτικά δικαιώματα των μεταναστών.

Παρόλα αυτά, σχετικές έρευνες έχουν δείξει οτι οι οικονομικοί μετανάστες στη χώρα μας, ουσιαστικά λειτούργησαν συμπληρωματικά στον παραγωγικό ιστό, καθώς κάλυψαν κενά στην αγορά εργασία που οι Έλληνες ήταν απρόθυμοι να καλύψουν και βοήθησαν στην αύξηση της παραγωγικότητας. Όσο για την φοροδιαφυγή, την εισφοροδιαφυγή και τη «μαύρη» εργασία, αυτάές συγκαταλέγονται στις χρόνιες παθογένειες της ελληνικής οικονομίας και προϋπήρχαν της μετανάστευσης.

IV. Νομοθετήματα και Κοινοβουλευτικές συζητήσεις στο Ελληνικό Κοινοβούλιο τη περίοδο «2004-2014»

4. Εισαγωγή

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστεί ο Κοινοβουλευτικό Έλεγχος και τα νομοθετήματα αναφορικά με τη μετανάστευση που ψηφίστηκαν από το ελληνικό Κοινοβούλιο από το 2004 έως και το 2014.Όπως θα δούμε τη περίοδο αυτή έγιναν απόπειρες για κωδικοποίηση και απλοποίηση της ελληνικής νομοθεσίας ως προς την είσοδο, διαμονή, χορήγηση ελληνικής ιθαγένειας και κοινωνική ένταξη των μεταναστών από τις αρμόδιες αρχές.

Οι ραγδάιες μεταβολές που επήλθαν στην ελληνική κοινωνία ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης και σταδιακή κλιμάκωση της αντιμετωπισης των μεταναστών, από επιφυλακτική έως ρατσιστική, όσο η οικονομική ύφεση γινόταν όλο και πιο έντονη, είναι ορατή τόσο από τις πολιτικές δυνάμεις που εκπροσωπούνται στο Κοινοβούλιο όσο και από τις θέσεις τους, όπως αυτές διατυπώνονταν μέσω τις διαδικασίας του κοινοβουλευτικού ελέχου.

Στο κεφάλαιο αυτό, θα γίνει μία σύντομη αναδρομή στην ιστορία του κοινοβουλευτισμού στη χώρα, στη λειτουργία της ελληνικής Βουλής, στον τρόπο που νομοθετεί και ελέγχει έτσι ώστε να γίνει κατανοητή η διαδικασία του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Τέλος, θα παρουσιαστούν τα νομοσχέδια ως προς τη μετανάστευση, οι επίσημες θέσεις των κόμμάτων απέναντι σε αυτά, καθώς και ο κοινοβουλευτικός έλεγχος όπως αυτός ασκήθηκε κατά την περίοδο αυτή.

4.1 Η Ιστορία του Κοινοβουλευτισμού στην Ελλάδα

Η Κοινοβουλευτική Ιστορία τη Ελλάδας αρχίζει λίγους μήνες μετά την έναρξη της Επανάστασης του 1821. Η ψήφιση του **πρώτου ελληνικού Συντάγματος** πραγματοποιήθηκε από την Α' Εθνική Συνέλευση, τον Ιανουάριο του 1822. Το **Σύνταγμα της Τροιζήνας** του 1827, ήταν ίσως το προοδευτικότερο από τα Συντάγματα της Ελληνικής Επανάστασης. Με το Σύνταγμα αυτό, άνοιξε δρόμος για την εκλογή του Ιωάννη Καποδίστρια ως Κυβερνήτη (Αγγελόπουλος, 2005).

Μετά την Επανάσταση του 1843 και τη σύγκληση της Εθνική Συνέλευσης, κορυφαία στιγμή της Κοινοβουλευτικής Ιστορίας της Ελλάδος υπήρξε η **ψήφιση του πρώτου Συντάγματος** του, ανεξάρτητου από το 1830, ελληνικού κράτους. Παρά το συντηρητικό του χαρακτήρα, αφού καθιέρωσε ως πολίτευμα της χώρας της Συνταγματική Μοναρχία, παρέχοντας στο βασιλιά τη δυνατότητα άσκησης και της νομοθετικής εξουσίας από κοινού με τη διορισμένη

Γερουσία και την εκλεγμένη Βουλή και μη κυρώνοντας το δικαίωμα του «συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι», εντούτοις, συγκρότησε φιλελεύθερες πολιτικές δομές. Περιόρισε την αυθαιρεσία του κράτους, αναγνώρισε θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα, εισήγαγε στοιχεία κράτους δικαίου και ανέθεσε στους ίδιους τους πολίτες την τήρηση και την προστασία του πολιτεύματος (άρθρο 107).

Το Συντάγμα του 1864 σηματοδότησε την κατάλυση της συνταγματικής μοναρχίας και τη συνταγματική θεμελίωση της λαϊκής κυριαρχίας. Με το Σύνταγμα του 1864 επαναφέρεται η Αρχή της Λαϊκής Κυριαρχίας του Συντάγματος της Τροιζήνας του 1827, καταργείται το πολίτευμα της Συνταγματικής Μοναρχίας, θεσπίζεται το πολίτευμα της Βασιλευομένης Δημοκρατίας και καθιερώνεται η καθολική ψηφοφορία των ανδρών. Η αρχή της Λαϊκής Κυριαρχίας άνοιξε το δρόμο για την θέσπιση της Κοινοβουλευτικής Αρχής, της λεγόμενης και Αρχής της Δεδηλωμένης, σύμφωνα με την οποία η Κυβέρνηση πρέπει να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής, δηλαδή να έχει πάρει ψήφο εμπιστοσύνης. Οριστική αποδοχή της Αρχής αυτής έγινε με το λόγο του Θρόνου στις 11 Αυγούστου 1875. Για τη θέσπιση της Αρχής της Δεδηλωμένης ο ελληνικός λαός οφείλει πολλά στο Χαρίλαο Τρικούπη (Αγγελόπουλος, 2005)..

Το Σύνταγμα του 1911 αναθεωρεί και αναδιατάσσει το περιεχόμενο ορισμένων αρχών και άρθρων του Συντάγματος του 1864, με σκοπό τον εξορθολογισμό του κοινοβουλευτικού συστήματος, τη διασφάλιση της διάκρισης των εξουσιών, τη δημιουργία κράτους δικαίου, την κατοχύρωση του ασυμβίβαστου μεταξύ της στρατιωτικής ή της δημοσιοϋπαλληλικής ιδιότητας και του αξιώματος του βουλευτή, την κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων, την ανάδειξη του παρεμβατικού ρόλου του κράτους και τη θέσπιση της μονιμότητας των δικαστικών και των δημοσίων υπαλλήλων. Ο σημαντικός αυτός συνταγματικός εκσυγχρονισμός είναι έργο του Ελευθερίου Βενιζέλου και του κόμματος των Φιλελευθέρων (Αγγελόπουλος, 2005)..

Η Συνεδρίαση της Βουλής της 25ης Μαρτίου 1924 οδήγησε στην κατάργηση της Βασιλείας και την **ανακήρυξη της Αβασίλευτης Δημοκρατίας.** Η Αβασίλευτη Δημοκρατία του 1924 βρίσκει την οριστική της κατοχύρωση με το **Σύνταγμα του 1927,** το οποίο εκτός των άλλων ανοίγει το δρόμο για την παραχώρηση πολιτικών δικαιωμάτων στις Ελληνίδες. Όμως, η διαδικασία απονομής πλήρων πολιτικών δικαιωμάτων στις Ελληνίδες θα ολοκληρωθεί αρκετά καθυστερημένα με τη θέσπιση του Συντάγματος του 1952, όπου στο άρθρο 7 ανοίγει οριστικά το δρόμο για ψήφο των γυναικών με ερμηνευτική δήλωση: «Νόμος δύναται να ορίση τα της ασκήσεως παρά των γυναικών του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι» (Αγγελόπουλος, 2005).

Η θέσπιση του Συντάγματος του 1975, καθώς και η Αναθεώρησή του το 1986, σύμφωνα με όσα ορίζονται από το ίδιο, αποτελεί μια από τις σημαντικότερες σελίδες της σύγχρονης

Κοινοβουλευτικής ιστορίας της χώρας μας. Με το Σύνταγμα του 1975/1986 θεσπίζεται το Πολίτευμα της Προεδρευομένης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας δίνεται οριστική και διαυγής λύση στο πρόβλημα του διορισμού του Πρωθυπουργού και των Υπουργών και καθιερώνεται και συνταγματικά η Κοινοβουλευτική Αρχή (Αγγελόπουλος, 2005).

4.2 Η Βουλή των Ελλήνων

Η Βουλή είναι ο κορυφαίος δημοκρατικός θεσμός, μέσω του οποίου αντιπροσωπεύεται ο λαός δια των βουλευτών. Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν η δομή, η λειτουγία και ο τρόπος οργάνωσης του ελληνικού κοινοβουλίου. Αναλυτικά στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστεί περιληπτικά η λειτουργία της ολομέλειας, ο τρόπος επεξεργασίας – κατάθεσης νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων και ο τρόπος άσκησης κοινοβουλευτικού ελέγχου

4.2.1 Η Ολομέλεια και το Τμήμα της Βουλής[9]

Η Ολομέλεια της Βουλής αποτελείται από το σύνολο των Βουλευτών, οι οποίοι εκλέγονται στις βουλευτικές εκλογές. Οι εκλογές διεξάγονται κάθε τέσσερα χρόνια, εκτός αν η Βουλή διαλυθεί νωρίτερα. Το χρονικό διάστημα μεταξύ δύο εκλογικών αναμετρήσεων αποτελεί μία «Βουλευτική Περίοδο». Οι Βουλευτικές Περίοδοι αριθμούνται σε συνεχή σειρά από το 1974 και με ελληνική αρίθμηση.

Σήμερα διανύουμε τη δέκατη πέμπτη (ΙΕ) Βουλευτική Περίοδο. Κατά τη διάρκεια της Βουλευτικής Περιόδου, η Βουλή συνέρχεται σε τακτικές Συνόδους (από το Σύνταγμα προβλέπεται και η σύγκληση της Βουλής σε έκτακτες και ειδικές Συνόδους). Η Ολομέλεια της Βουλής συνέρχεται σε τακτική Σύνοδο την πρώτη Δευτέρα του Οκτωβρίου κάθε έτους. Η διάρκεια της τακτικής Συνόδου δε μπορεί να είναι μικρότερη των πέντε μηνών. Σε τακτική Σύνοδο συγκαλείται η Ολομέλεια της Βουλής μέσα σε τριάντα ημέρες από τη διεξαγωγή των βουλευτικών εκλογών. Η Ολομέλεια της Βουλής ασκεί κατεξοχήν τις αρμοδιότητες του νομοθετικού έργου και του κοινοβουλευτικού ελέγχου.

Κατά τη διάρκεια της διακοπής των εργασιών της Βουλής, δηλαδή κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ δύο Συνόδων, μέρος του Νομοθετικού Έργου αλλά και του Κοινοβουλευτικού Ελέγχου ασκείται από τις συνθέσεις του Τμήματος Διακοπής των Εργασιών της Βουλής.

Υπάρχουν τρεις διαδοχικές συνθέσεις του Τμήματος Διακοπής κάθε χρόνο κατά τη διάρκεια των θερινών διακοπών και κάθε μία αποτελείται από το 1/3 του όλου αριθμού των

[9] Τα στοιχεία που αναφέρονται σε αυτή την Ενότητα προέρχονται από τον επίσημο ιστότοπο της Βουλής των Ελλήνων http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/O-Thesmos/ πρόσβαση 29/1/2015,

Βουλευτών. Στο Τμήμα Διακοπής των Εργασιών της Βουλής μετέχει το ένα τρίτο του όλου αριθμού των Βουλευτών. Η σύνθεσή του αλλάζει περιοδικά, με τρόπο που να εξασφαλίζει την ισόχρονη, κατά το δυνατό, συμμετοχή σε αυτό όλων των Βουλευτών.

Η Ολομέλεια της Βουλής αποφασίζει με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών της, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το 1/4 του όλου αριθμού των Βουλευτών (75 βουλευτές). Οι περιπτώσεις που απαιτούν ειδική πλειοψηφία αναφέρονται στο Σύνταγμα και τον Κανονισμό της Βουλής.

Η νομοθετική λειτουργία, δηλαδή η ψήφιση των νομοσχεδίων και των προτάσεων νόμου και ο κοινοβουλευτικός έλεγχος προς την Κυβέρνηση, αποτελούν τον πυρήνα του κοινοβουλευτικού έργου. Τη νομοθετική πρωτοβουλία έχει είτε η Κυβέρνηση, δηλαδή ένας ή περισσότεροι Υπουργοί της, είτε οι Βουλευτές, ατομικά ή συλλογικά. Οι Υπουργοί καταθέτουν στη Βουλή τα νομοσχέδια (ή σχέδια νόμου), τροπολογίες και προσθήκες. Αντίστοιχα, οι Βουλευτές καταθέτουν στη Βουλή προτάσεις νόμων, τροπολογίες και προσθήκες, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το Σύνταγμα για την υποβολή τους.

4.2.2 Η κατάθεση των νομοσχεδίων και των προτάσεων νόμων στη Βουλή[10]

Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων συνοδεύονται από αιτιολογική έκθεση, η οποία επεξηγεί αναλυτικά τους στόχους των νομοσχεδίων και των προτάσεων νόμων. Τα νομοσχέδια ή οι προτάσεις νόμου που συνεπάγονται επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού, συνοδεύονται από έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, η οποία προσδιορίζει τις δαπάνες που προκύπτουν από την εφαρμογή των προτεινόμενων διατάξεων. Σε περίπτωση νομοσχεδίου που συνεπάγεται δαπάνη ή ελάττωση εσόδων, ως υποχρεωτικό συνοδευτικό έγγραφο υποβάλλεται επιπρόσθετα η ειδική έκθεση του Υπουργού Οικονομικών και του αρμόδιου Υπουργού, η οποία αναφέρει τον τρόπο κάλυψης της δαπάνης. Επίσης, συνοδεύονται υποχρεωτικά από έκθεση αξιολόγησης των συνεπειών της ρύθμισης και από έκθεση επί της δημόσιας διαβούλευσης που έχει προηγηθεί της κατάθεσής τους. Επιπλέον, υποβάλλεται και η έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής, που επεξεργάζεται νομοτεχνικά τις προτεινόμενες διατάξεις.

Η επεξεργασία και εξέταση του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου γίνεται σε δύο στάδια, μεταξύ των οποίων μεσολαβεί διάστημα τουλάχιστον επτά (7) πλήρων ημερών. Κατά το πρώτο στάδιο διεξάγεται συζήτηση επί της αρχής και επί των άρθρων και κατά το δεύτερο στάδιο γίνεται δεύτερη ανάγνωση, συζήτηση και ψήφιση επί ενός εκάστου άρθρου. Κατά την

[10] Τα στοιχεία που αναφέρονται σε αυτή την Ενότητα προέρχονται από τον επίσημο ιστότοπο της Βουλής των Ελλήνων http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/O-Thesmos/ πρόσβαση 29/1/2015,

επεξεργασία νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου από την αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή και μέχρι τη δεύτερη ανάγνωση των άρθρων κάθε ειδική μόνιμη επιτροπή μπορεί, να διατυπώνει γνώμη για θέμα ιδιαίτερης σημασίας του οικείου νομοσχεδίου ή προτάσεως, το οποίο εμπίπτει στην αρμοδιότητά της.

4.2.3 Νομοσχέδια: Συζήτηση και Ψήφιση

Μετά την επεξεργασία τους ή τη συζήτηση και ψήφισή τους από την αρμόδια Διαρκή Επιτροπή, τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων εγγράφονται στην Ημερήσια Διάταξη Νομοθετικού Έργου της Βουλής προς συζήτηση και ψήφιση από την Ολομέλεια της Βουλής. Στο Τμήμα Διακοπής των Εργασιών της Βουλής συζητούνται όλα τα νομοσχέδια, εκτός από αυτά που ανήκουν στην αρμοδιότητα της Ολομέλειας. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμου ψηφίζονται κατ' αρχήν, κατ' άρθρον και στο σύνολο. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκδίδει και δημοσιεύει τους νόμους που έχουν ψηφισθεί από τη Βουλή, αφού προηγουμένως υπογραφούν από τους αρμόδιους Υπουργούς.

Η Βουλή ασκεί και άλλες αρμοδιότητες, όπως η αναθεώρηση του Συντάγματος, η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, η ψήφιση του Κανονισμού της Βουλής, η ψήφιση του προϋπολογισμού, του απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους καθώς και η ψήφιση του προϋπολογισμού και του απολογισμού της Βουλής, η έγκριση των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, η απόφαση για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος, η άρση ασυλίας των Βουλευτών, η πρόσκληση Αρχηγών Κρατών, Προέδρων Κυβερνήσεων και προσωπικοτήτων διεθνούς κύρους να απευθυνθούν στη Βουλή.

4.2.4 Ο Κοινοβουλευτικός Έλεγχος

Η Κυβέρνηση υπόκειται στον έλεγχο της Βουλής, όπως προβλέπεται στο Σύνταγμα και τον Κανονισμό της Βουλής. Τα μέσα για την άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου είναι:

Α) Η ψήφος Εμπιστοσύνης

Η Κυβέρνηση οφείλει να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής. Έτσι κάθε φορά που σχηματίζεται νέα οφείλει να εμφανίζεται ενώπιον της Βουλής και να ζητά ψήφο εμπιστοσύνης. Η Κυβέρνηση έχει τη δυνατότητα και όποτε άλλοτε θελήσει κατά τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου να ζητήσει από τη Βουλή ψήφο εμπιστοσύνης. Αντίστοιχα, από την ίδια τη Βουλή μπορεί να υποβληθεί πρόταση δυσπιστίας, δηλαδή να αμφισβητηθεί η εμπιστοσύνη της Βουλής προς την Κυβέρνηση. Η πρόταση δυσπιστίας πρέπει να είναι υπογεγραμμένη από 50 τουλάχιστον Βουλευτές και να αναφέρει σαφώς τα θέματα για τα οποία θα διεξαχθεί η συζήτηση. Για να γίνει δεκτή η πρόταση δυσπιστίας, δηλαδή για να αποδειχθεί ότι η Κυβέρνηση δεν διαθέτει πλέον την εμπιστοσύνη της Βουλής, πρέπει να

υπερψηφιστεί από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών, δηλαδή από 151 Βουλευτές.

Β) Οι Αναφορές

Οι πολίτες, μεμονωμένα ή συλλογικά, μπορούν να απευθύνουν εγγράφως και επωνύμως παράπονα ή αιτήματα στη Βουλή. Οι Βουλευτές που επιθυμούν να υιοθετήσουν αναφορά την προσυπογράφουν κατά την κατάθεσή της ή το δηλώνουν κατά την ανακοίνωσή της στη Βουλή. Ο Υπουργός είναι υποχρεωμένος να απαντήσει εγγράφως εντός 25 ημερών στην αναφορά την οποία έχει υιοθετήσει Βουλευτής.

Γ) Οι Ερωτήσεις

Οι Βουλευτές μπορούν να απευθύνουν εγγράφως στους Υπουργούς ερωτήσεις για οποιαδήποτε δημόσια υπόθεση. Οι ερωτήσεις αυτές αποσκοπούν στην ενημέρωση της Βουλής σχετικά με την υπόθεση αυτή. Οι Υπουργοί οφείλουν να απαντούν εγγράφως εντός είκοσι πέντε (25) ημερών.

Δ) Οι Επίκαιρες ερωτήσεις

Κάθε Βουλευτής έχει δικαίωμα, για θέματα που άπτονται της άμεσης επικαιρότητας, να υποβάλει γραπτές επίκαιρες ερωτήσεις προς τον Πρωθυπουργό ή τους Υπουργούς, οι οποίοι απαντούν προφορικά. Επίκαιρες ερωτήσεις συζητούνται στην Ολομέλεια αλλά και στο Τμήμα Διακοπής των Εργασιών της Βουλής, στην πρώτη και τρίτη σύνθεσή του.

Ε) Οι Επερωτήσεις

Οι επερωτήσεις αποσκοπούν στον έλεγχο της Κυβέρνησης για πράξεις ή παραλείψεις της. Οι επερωτήσεις συζητούνται στην Ολομέλεια της Βουλής. Εάν υπάρχουν περισσότερες επερωτήσεις για το ίδιο θέμα, η Βουλή μπορεί να αποφασίσει την ταυτόχρονη συζήτησή τους ή ακόμη και γενίκευση της συζήτησης.

Ζ) Οι Επίκαιρες Επερωτήσεις

Για θέματα της άμεσης επικαιρότητας οι Βουλευτές έχουν το δικαίωμα να υποβάλουν επίκαιρες επερωτήσεις. Οι επίκαιρες επερωτήσεις συζητούνται στην Ολομέλεια αλλά και στο Τμήμα Διακοπής των Εργασιών της Βουλής στην πρώτη και τρίτη σύνθεσή του. Η διαδικασία συζήτησης που προβλέπει ο Κανονισμός για τις επερωτήσεις εφαρμόζεται και στις επίκαιρες επερωτήσεις.

ΣΤ) Επίκαιρες ερωτήσεις προς τον Πρωθυπουργό (Ώρα του Πρωθυπουργού)

Ο Πρωθυπουργός μία φορά την εβδομάδα απαντά σε δύο τουλάχιστον επίκαιρες ερωτήσεις, που απευθύνονται στον ίδιο. Στη συζήτηση που διεξάγεται στην Ολομέλεια της Βουλής λαμβάνουν το λόγο ο Πρωθυπουργός και ο Βουλευτής που έχει υποβάλει την επίκαιρη

ερώτηση, ο οποίος την αναπτύσσει προφορικά σε 2 λεπτάΟι περισσότερες επίκαιρες ερωτήσεις υποβάλλονται από τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών ομάδων, αλλά και οι Βουλευτές έχουν τη δυνατότητα να απευθύνουν επίκαιρες ερωτήσεις προς τον Πρωθυπουργό. Εάν το θέμα της επίκαιρης ερώτησης που απευθύνεται στον Πρωθυπουργό είναι της αποκλειστικής αρμοδιότητας Υπουργού, τότε μπορεί να απαντήσει ο αρμόδιος Υπουργός.

Η) Οι Αιτήσεις κατάθεσης εγγράφων

Οι Βουλευτές έχουν το δικαίωμα να ζητούν εγγράφως από τους Υπουργούς την κατάθεση εγγράφων σχετικών με κάποια δημόσια υπόθεση. Ο Υπουργός οφείλει να αποστείλει στη Βουλή εντός 30 ημερών τα ζητούμενα έγγραφα. Ωστόσο δεν κατατίθενται έγγραφα που αφορούν διπλωματικό, στρατιωτικό ή σχετικό με την ασφάλεια του Κράτους ζήτημα.

Θ) Οι Συζητήσεις με πρωτοβουλία Βουλευτών

Τόσο στις Διαρκείς Επιτροπές όσο και στην Ολομέλεια μπορεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να διεξάγονται με πρωτοβουλία Βουλευτών συζητήσεις για θέματα γενικότερης σημασίας ή ενδιαφέροντος.

Ι) Ο Έλεγχος επί των Ανεξάρτητων Αρχών

Κάθε Ανεξάρτητη Αρχή υποβάλλει στον Πρόεδρο της Βουλής μέχρι την 31η Μαρτίου κάθε έτους έκθεση για τα πεπραγμένα της κατά το προηγούμενο έτος. Η έκθεση διαβιβάζεται είτε στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας, είτε στην αρμόδια Διαρκή Επιτροπή ή σε άλλη συνιστώμενη επιτροπή, οι οποίες υποβάλλουν τα πορίσματα των συζητήσεών τους στον Πρόεδρο της Βουλής. Ο Πρόεδρος τα υποβάλλει στην Κυβέρνηση και στην ελεγχόμενη αρχή. Επί των πορισμάτων μπορεί να διεξαχθεί συζήτηση στην Ολομέλεια της Βουλής χωρίς τη διεξαγωγή ψηφοφορίας.

ΙΑ) Πληροφόρηση και Ενημέρωση της Βουλής

Για την έγκαιρη και υπεύθυνη πληροφόρηση της Βουλής, ο Πρωθυπουργός μπορεί να ζητήσει να κάνει ανακοινώσεις ή δηλώσεις στη Βουλή για οποιαδήποτε σοβαρή δημόσια υπόθεση. Στη περίπτωση αυτή, διεξάγεται σύντομη συζήτηση στην οποία συμμετέχουν οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων. Επίσης, οι Υπουργοί ενημερώνουν τη Βουλή για σοβαρά θέματα της αρμοδιότητάς τους.

ΙΒ) Προ Ημερησίας Διατάξεως Συζητήσεις

Αφορούν εθνικά θέματα ή θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος και διεξάγονται σε επίπεδο Αρχηγών Κομμάτων. Σε αυτές τις συζητήσεις ομιλούν ο Πρωθυπουργός, οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων καθώς και ένας ή δύο Υπουργοί. Σε κάθε σύνοδο, διεξάγονται υποχρεωτικά επτά συζητήσεις εκ των οποίων μία αποτελεί δικαίωμα της Κυβέρνησης, μία του Προέδρου της Βουλής και οι άλλες πέντε της Αντιπολίτευσης.

4.3 Κοινοβουλευτικός έλεγχος, 2004-2014

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστεί το νομοθετικό έργο του ελληνικού Κοινοβουλίου, καθώς και ο κοινοβουλευτικός έλεγχος που ασκήθηκε σε ζητήματα σχετικά με την είσοδο, διαμονή, παραμονή και ένταξη των μεταναστών στην Ελληνική Επικράτεια, ανα βουλευτική περίοδο στο χρονικό διάστημα από το 2004-2014.

4.3.1 Η ΙΑ΄ Κοινοβουλευτική Περίοδος

Η ΙΑ΄Βουλευτική Περίοδος, ξεκίνησε τη θητεία της στις 7/3/2004 και την ολοκλήρωσε στις 18/7/2007. Η εκλογική αναμέτρηση της 7ης Μαρτίου 2004 οδήγησε στην ακόλουθη κατανομή εδρών στο ελληνικό κοινοβούλιο: Νέα Δημοκρατία (165 έδρες), Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα (117 έδρες), Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (12 έδρες) και Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου (6 έδρες) (http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika apotelesmata-New/, πρόσβαση 29/01/2015)

Σύμφωνα με τα πρακτικά της Ολομέλειας της Βουλής, τα 2,5 περίπου χρόνια που διήρκησε αυτή η ουλευτική περίοδος , ως προς τη μετανάστευση, κατατέθηκαν (10) επίκαιρες ερωτήσεις, (3) νομοσχέδια για την ιθαγένεια και τη μετανάστευση και έγινε και (1) συζήτηση προ ημερησίας διατάξεως.

Τα νομοσχέδια κατατέθηκαν κατατέθηκαν από το Υπουργείο Εσωτερικών και αφορούσα α) στην «Είσοδο, διαμονή και κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια», β) στη «Κύρωση του κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας» και γ) «Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης».

Α) Ο νόμος Ν.3284/04 «Κύρωση του κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας»

Το νομοσχέδιο αναφορικά με την «Κύρωση του κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας», καταρτίστηκε από την επιτροπή του άρθορυ 18 παρ. 22 αδάφιο δ΄ του Ν. 2503/1997 (ΦΕΚ 107/τ.Α΄/1997), που συγκροτήθηκε με την με αριθμ. 1529/2003 απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, έγινε επίσημος νόμος του Ελληνικού Κράτους στις 15/11/2004 (ΦΕΚ 217/τ.Α'/2004). Το σημαντικό στοιχείο που εισήγαγε ο Ν.3284/04 (ΦΕΚ 217/τΑ/2004) είναι ότι: **αλλοδαπός ή αλλοδαπή που έχει πολιτογραφηθεί Έλληνας ή Ελληνίδα** τότε με βάση το άρθρο 11 του Ν.3284/2004-, **τα τέκνα αυτών γίνονται αυτομάτως Έλληνες χωρίς άλλη διατύπωση, αν κατά την πολιτογράφηση είναι ανήλικα και άγαμα.** Επίσης, **όριζε τις προϋποθέσεις πολιτογράφησης, τα δικαιολογητικά που απαιτούνταν, καθώς και τις διαδικασίες**

(http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es041102.pdf, πρόσβαση 30/01/2015).

Το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα υπερψήφισε το σχετικό νομοσχέδιο. Ο αρμόδιος εισηγητής διατυπώνοντας την επίσημη θέση του κινήματος υποστήριξε οτι το συγκεκριμένο νομοσχέδιο α) σύνεβαλε στην κωδικοποίηση της υπάρχουσας νομοθεσίας, που αποτελούσε αποτέλεσμα νομοθετημάτων της παράταξης του, β) με το άρθρο 11 έδινε τη δυνατότητα σε άγαμα και ανήλικα τέκνα των μεταναστών να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια αυτόματα μαζί με την ολοκλήρωση της πολιτιγράφησης των γονέων τους και γ) έθετε της βάσης για την χορήγηση ιθαγένειας σε ανιθαγενή τέκνα. Η επισήμανση που διατυπώθηκε αφορούσε στο ύψος του χρηματικού αντίτιμου (παράβολο) που απαιτούνταν για την κατάθεση των διακιολογητικών από τους μετανάστες (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es041102.pdf, πρόσβαση 30/01/2015).

Το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας καταψήφισε το συγκεκριμένο νομοσχέδιο επί της αρχής και επί των άρθρων. Σύμφωνα με την επίσημη τοποθέτηση της Κοινοβουλευτικής Εκπροσώπου του) θεώρησε ότι δεν εισήγαγε κάτι νέο, περιορίστηκε στην κωδικοποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας, δυσχέραινε τη διαδικασία πολιτογράφησης, δίνοντας τη δυνατότητα για νέες διακρίσεις, καταχρίσεις και σκοπιμότητες. Επίσης, διατύπωσε τη θέση ότι η χορήγηση της ελληνικής ιθαγένειας, είναι σοβαρό ζήτημα και θα πρέπει να γίνεται με αυστηρές προϋποθέσεις, αλλά παράλληλα πρέπει να γίνεται με χορήγηση πλήρων πολιτικών δικαιωμάτων και να εξασφαλίζει ότι θα γίνεται, με σεβασμό στο πολιτισμικό και θρησκευτικό υπόβαθρο των μεταναστών (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd61a94a83b09a09f4c564609d/es041102.pdf, πρόσβαση 30/01/2015).

Ο Συνασπισμός της Ριζοσπαστικής Αριστεράς, μέσω του Κοινοβουλευτικού Εκπροσώπου του, διατύπωσε την άποψη, ότι η χορήγηση της ελληνικής ιθαγένειας, δεν μπορεί να ταυτιστεί με την αντιμετώπιση του ζητήματος της μετανάστευσης, καθώς και ότι η τελευταία, απαιτεί διαφορετικές ρυθμίσεις που μπορεί με τη σειρά τους να είναι γενικές, συλλογικές, κοινοτικές ή και εξατομικευμένες. Ως προς τη μετανάστευση, η επίσημη θέση του κομμάτος αυτού, είναι ότι πρέπει πρώτα να συμφωνήσουν οι πολιτικές δυνάμεις ως προς το τι θέλει το επίσημο κράτος από τους μετανάστες (ενσωμάτωση, συσσωμάτωση ή προσωρινή διαμονή για την εξυπηρέτηση των οικονομικών συμφερόντων της χώρας) και στη συνέχεια, να προχωρήσουν στη νομοθέτηση διατάξεων. Παρά το γεγονός, ότι αποδέχθηκε ότι ήταν ένα άρτιο, συμπαγές νομοθέτημα, που θέτει τις βάσεις και νομοθετεί με μεγαλύτερη σαφήνεια τη διαδικασία απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας, ανακοίνωσε ότι η παράταξή του το *καταψηφίζει, διότι ήταν αόριστο σε κάποια σημεία και απαιτούσε την καταβολή αντιτίμου*

(http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es041102.pdf, πρόσβαση 30/01/2015).

Β) Ο νόμος Ν.3386/05 «Είσοδος, διαμονή και Κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια»

Το νομοσχέδιο αναφορικά με την είσοδο, διαμονή και κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική επικράτεια, εισάγει νέες διατάξεις ως προς τη χορήγηση ιθαγένειας σε τέκνα αλλοδαπών που γεννήθηκαν στην Ελλάδα και έγινε νόμος του ελληνικού κράτους στις 23/08/2005 (ΦΕΚ 212/τ.Α'/2005). Προβλέπονται οι εξής διατάξεις: **α) απόδοση ιθαγένειας από την ημέρα γέννησης αλλοδαπού τέκνου στην Ελλάδα, εφόσον ένας από τους γονείς του διαμένει μόνιμα και νόμιμα έπι πέντε (5) συνεχή έτη στη χώρα και β) ασχέτως της γέννησής τους αλλοδαπά τέκνα, μπορούν να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια με την ενηλικίωσή τους, εφόσον έχουν παρακολουθήσει τις τρεις πρώτες τάξεις υποχρεωτικής εκπαίδευσης σε ελληνικό σχολείο στην Ελλάδα, εφόσον κατοικούν μόνιμα στη χώρα ή εφόσον έχουν ολοκληρώσει την παρακολούθηση, έξι τουλάχιστον τάξεων Ελληνικού σχολείου στην Ελλάδα**. Το σημαντικό στοιχείο είναι, ότι **και στις δύο τελευταίες περιπτώσεις, η ελληνική ιθαγένεια των τέκνων αλλοδαπών, αποκτάται ανεξαρτήτως της νομιμότητας της παραμονής των γονέων τους.** Συγχρόνως, **οι αλλοδαποί μετανάστες τρίτων χωρών -εκτός ΕΕ-, μπορούν να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια -μεταξύ άλλων προϋποθέσεων-, ύστερα από πενταετή νόμιμη διαμονή στην Ελλάδα. Προβλέπεται ακόμη η κτήση Ελληνικής ιθαγένειας από ανιθαγενή τέκνα αλλοδαπών**(http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd61a94a83b09a09f4c564609d/es02082005.pdf, πρόσβαση 30/01/2015). Σύμφωνα με τον αναπληρωτή Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, φιλοδοξούσε να αποτελέσει το πλαίσιο της Ελληνικής Μεταναστευτικής Πολιτικής, που είχε ως στόχο να μετατρέψει το φαινόμενο σε μοχλό ανάπτυξης, προόδου, ομαλής κοινωνικής ένταξης, κατανόησης και ανοχής στις ιδιαιτερότητες (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es06022007.pdf πρόσβαση 30/01/2015)

Το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα ανακοίνωσε μέσω του εισηγητή του οτι καταψηφίζει το νομοσχέδιο επί της αρχής, διότι α) θεωρούσε ότι παρεμπόδιζε αντί να διευκολύνει την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας εξαιτίας της πολυπλοκότητας των διατάξεων, β) δεν υπήρξε κοινωνικός διάλογος, γ) υπήρξε προχειρότητα στην ενσωματωση των κοινοτικών οδηγιών, δ) δεν ήταν ελαστικό για τους ανήλικους, ε) δεν έκανε αναφορά για τη χορήγηση πολιτικών δικαιωμάτων στους μετανάστες και στ) συνεπαγόταν υψηλότατο οικονομικό κόστος για τους μετανάστες (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es02082005.pdf, πρόσβαση 30/01/2015).

Το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας επίσης ανακοίνωσε μέσω του εισηγητή του, ότι καταψηφίζει το νομοσχέδιο διότι α) προσαρμόζει την ελληνική νομοθεσία στις ευρωπαϊκές οδηγίες, με τις οποίες το συγκεκριμένο κόμμα διαγωνεί κάθετα, καθώς αντιμετωπίζουν τους μετανάστες αποκλειστικά ως φτηνό εργατικό δυναμικό, β) δεν εξασφαλίζει ισότητα μεταξύ Ελλήνων και αλλοδαπών σε βασικά κοινωνικά δικαιώματα όπως η ασφάλεια, γ) το νομοσχέδιο ενισχύει το ηλεκτρονικό φακέλωμα, συστηματοποιεί τον κρατικό έλεγχο και περιορίζει τις συνδικαλιστικές ελευθερίες και δυνατότητες των μεταναστών, δ) είναι πολύπολοκο ως προς τις διαδικάσιες χορήγησης αδειών διαμονής, ειδικά στις προϋποθέσεις οικογενειακής συνένωσης. Επίσης, αντιπρότεινε μία σειρά από βελτιωτικές παρεμβάσεις: α) ως προς τα κέντρα υποδοχής μεταναστών, καθώς οι συνθήκες διαμονής των μεταναστών σε αυτά ήταν απαράδεκτες ανεξάρτητα από το γεγονός οτι το ελληνικό κράτος είχες εισπράξει περί τις 800.000 ευρώ από τα παραβολα χωρίς να αιτιολογήσει ποτέ επαρκώς που χρησιμοποιήθηκαν αυτά τα χρήματα, β) ως προς τη χορήγηση πολιτικών δικαιωμάτων σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, γ) απλοποίηση και διαφοροποίση διαδικασίων χόρηγησης αδειών διαμονής (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es02082005.pdf, πρόσβαση 30/01/2015).

Ο Συνασπισμός της Ριζοσπαστικής Αριστεράς επίσης μέσω του εισηγητή του δήλωσε ότι καταψηφίζει το νομοσχέδιο, χρησιμοποιώντας επιχειρηματολογία που κινείται στην ίδια γράμμη με τα άλλα δύο κόμματα της αντιπολίτευσης. Καταγγέλει την πολυπλοκότητα του νομοσχεδίου, ως προς τις διαδικασίες νομιμοποίησης της διαμονής των μεταναστών στην ελληνική επικράτεια, το γεγονός οτι συστηματοποιεί τον κρατικό έλεγχο, οτι δεν σέβεται τους μετανάστες, καθώς δεν προβλέπει την βελτίωση των συνθήκων κράτησης τους, οτι είναι άτολμο σε ουσιαστικές διατάξεις όπως τη πρόβλεψη πολιτικών δικαιωμάτων και δεν είναι πρϊόν διαλόγου, καθώς επί της ουσία δεν τέθηκε ποτέ σε δημόσια διαβούλευση (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es02082005.pdf, πρόσβαση 30/01/2015).

Γ) Ο νόμος 3536/07: «Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων, αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης»

Το νομοσχέδιο με τίτλο «Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης», έγινε νόμος του ελληνικού κράτους στις 23/02/2007 (ΦΕΚ 42/τ.Α'/2007) Οι διατάξεις του συμπληρώνουν και τροποποιούν διατάξεις του ν.3386/05. Ο νόμος αυτός έχει ως κατευθυντήριο άξονα, την αποτροπή γραφειοκρατικών προβλημάτων που εμφανίστηκαν κατά την εφαρμογή του νόμου 3386/05 και τα οποία σχετίζονται κυρίως με τη

μετάβαση από το προισχύσαν νομικό καθεστώς (ν. 2910/01) στο νέο, δεδομένης της σημαντικής διαφοροποίησης σε αρκετά ζητήματα αφενός και της ενσωμάτωσης κοινοτικών οδηγιών στην εθνική νομοθεσία αφετέρου, με στόχο τη μέγιστη δυνατή απλούστευση των διαδικασιών και τη διευκόλυνση των υπηκόων τρίτων χωρών προς την κατεύθυνση επίλυσης προβλημάτων που δεν οφείλονται σε υπαίτια συμπεριφορά τους και τελικά την ομαλότερη ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία (Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, 2007).

Το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα μέσω του αρμόδιου εισηγητή του δήλωσε, ότι καταψηφίζει το νομοσχέδιο επί της αρχής και επί των άρθρων. Αποδέχεται ότι το Ελληνικό κράτος έχει έλλειμμα ως προς τη διαμόρφωση και εφαρμογή μεταναστευτικής πολιτικής, σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, ωστόσο θεωρεί ότι το συγκεκριμένο νομοσχέδιο δεν αποτελεί βήμα προς αυτή τη κατεύθυνση. Η απουσία από τον διάλογο εταίρων -όπως ο Συνήγορος του Πολίτη και εκπροσώπου του Forum των Μεταναστών-, συνιστούν δημοκρατικό έλλειμμα. Επίσης, το συγκεκριμένο νομοσχέδιο δεν εξασφαλίζει ισότητα στην αντιμετώπιση των μεταναστών και περιορίζει την κινητικότητα των μεταναστών (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd61a94a83b09a09f4c564609d/es06022007.pdf, πρόσβαση 30/01/2015)

Το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας, διατύπωσε μέσω της αρμόδιας εισηγήτριάς του, ότι καταψηφίζει το νομοσχέδιο επί της αρχής και επί των επιμέρους άρθρων. Θεωρεί ότι οι εξαγγελίες του νομοσχεδίου έχουν χαρακτήρα νομιμοποίησης των μεταναστών, ωστόσο όπως προκύπτει και από την αιτιολογική έκθεση, πρόκειται επί της ουσίας για μέτρα που στοχεύουν να καλύψουν τις αδυναμίες, τις εκκρεμότητες και τις δυσχέρειες που δημιούργησαν τα προηγούμενα νομοθετήματα και ιδίως ο Ν.3386/05. Το συγκεκριμένο νομοσχέδιο σύμφωνα με το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος, συνεχίζει να διατηρεί το καθεστώς ομηρίας των μεταναστών και ότι το χρονικό πλαίσιο που θέτει ως προς τα δικαιολογητικά που πρέπει να κατατεθούν στις αρμόδιες υπηρεσίες, εξαιρεί μεγάλο αριθμό μεταναστών από τις όποιες ευεργετικές διατάξεις. Καταγγέλει επίσης το γεγονός, ότι η Επιτροπή για τη Μετανάστευση, συνεδρίασε μόλις μία φορά από την σύστασή της, λίγο μετά τις Βουλευτικές εκλογές του (2004) (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd61a94a83b09a09f4c564609d/es06022007.pdf, πρόσβαση 30/01/2015).

Ο Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς, θεωρεί ότι οι εξαγγελίες του συγκεκριμένου νομοσχεδίου είναι αποσπασματικές, ανεπαρκείς και σε καμία περίπτωση δε μπορεί να θεωρηθεί οτι διατυπώνουν επίσημη μεταναστευτική πολιτική. Καταγγέλει ότι η περιπλοκότητα των διαδικασιών εξακολουθεί να παραμένει και να καθιστά αδύνατη τη συναλλαγή των μεταναστών, οι οποίοι γενικά δεν έχουν εμπειρία των διοικητικών

λειτουργίων, με τις αρμόδιες ελληνικές αρχές. Θεωρεί ότι οι φοβίες του νομοθέτη και η επιθυμία του να διατηρήσει μία «ισοροπία» στο συντηρητικό τμήμα της ελληνικής κοινής γνώμης, δεν του επιτρέπουν να προχωρήσει σε ουσιαστικές ρυθμίσεις, καθώς και αυτό το νομοσχέδιο δεν αποσκοπεί στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών (π.χ. πολιτικά δικαιώματα), αλλά δηλώνει μία διστακτικότητα-επιφυλακτικότητα. Καταγγέλει επίσης την μη λειτουργία της Επιτροπής για τη μετανάστευση και τις αντιφάσεις, ανάμεσα στη προβλεπόμενη διαδικασία χορήγησης αδειών διαμονής και στη πραγματικότητα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι μετανάστες, όπως για παράδειγμα, τον ανεπαρκή αριθμό των κέντρων εκμάθησης ξένων γλωσσών και ιστορίας για ενηλίκους –όταν για την χορήγηση άδειας διαμονής, επί μακρόν διαμένοντος-, απαιτείται η επιτυχημένη εξέταση του μετανάστη στην ελληνική γλώσσα και ιστορία από την αρμόδια επιτροπή (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd61a94a83b09a09f4c564609d/es06022007.pdf, πρόσβαση 30/01/2015).

Δ. Επίκαιρες Ερώτησεις

Κατά τη διάρκεια της ΙΑ' Βουλευτικής πεειριόδου υποβλήθηκαν στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού ελέγχου 10 επίκαιρες ερωτήσεις και πραγματοποιήθηκε μία συζήτηση προ ημερησίας διατάξεως. Ως προς τη θεματολογία τους μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής: α) κοινωνικής ένταξης β) αντιμετώπισης από τις αρμόδιες αρχές, γ) διαμονής και κράτησης. Αναλυτικά, οι επίκαιρες ερωτήσεις που υποβλήθηκαν κατά αυτήν την περίοδο, και η παράταξη που τις διατύπωσε παρουσιάζονται στο Πίνακα 4.1. Όπως είναι εμφανές στη συντριπτική πλειοψηφία τους έχουν υποβληθεί από το Συνασπισμό Ριζοσπαστικής Αριστεράς και οι μισές αφορούν στην ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία

Πίνακας 4.1 «Επίκαιρες Ερωτήσεις ως προς τη Μετανάστευση & Συζητήσεις προ Ημερησίας διατάξεως κατά την ΙΑ΄ Κοινοβουλευτική Περίοδο»

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ / ΣΥΝΟΔΟΣ	ΚΟΜΜΑ	ΘΕΜΑ / ΤΟΜΟΣ/ ΣΕΛΙΔΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
ΙΑ' ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης σχετικά με τη σύλληψη μαθήτριας του Τεχνικού Επαγγελματικού Εκπαιδευτηρίου Νέας Φιλαδέλφειας κ.λπ. τόμ. Ε΄, σ. 1807.	Αντιμετώπισης από τις Αρμόδιες Αρχές
ΙΑ' ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης σχετικά με την επανένταξη	Κοινωνικής Ένταξης

		και αρωγή των θυμάτων Διεθνικής Σωματεμπορίας. τόμ. Η΄, σ. 3558.	
ΙΑ' ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης σχετικά με την έκδοση στη Γερμανία του κουρδικής καταγωγής Σινάν Μποζκούρτ κ.λπ. τόμ. ΣΤ΄, σ. 2761.	Αντιμετώπισης από τις Αρμόδιες Αρχές
ΙΑ' ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση εεπίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας σχετικά με τον κοινωνικό αποκλεισμό κάποιων ομάδων του πληθυσμού. (Επερωτώντες Βουλευτές του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς: Α. Λεβέντης, Α. Ξηροτύρη-Αικατερινάρη, Ι. Δραγασάκης, Α. Αλαβάνος, Φ. Κουβέλης, Ν. Κωνσταντόπουλος). τόμ. Ζ΄, σ. 3366.	Κοινωνικής Ένταξης
ΙΑ' ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης σχετικά με τη λήψη των αναγκαίων μέτρων αντιμετώπισης των προβλημάτων των προσφύγων στο Κέντρο Υποδοχής της Σάμου. τόμ. Ε΄, σ. 1556.	Διαμονής και Κράτησης
ΙΑ' ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΠΑΣΟΚ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον ΥπουργόΕσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης σχετικά Με τη Νομιμοποίηση μεταναστών κλπ τόμ. Α σ 364	Διαμονής και Κράτησης
ΙΑ' ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΠΑΣΟΚ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών , Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης σχετικα με Τη διαδικασία νομιμοποίησης Των μεταναστών και τη λήψη Μέτρων στήριξης και ένταξής Τους στην ελληνική κοινωνία τόμ. Β, σ 1397.	Κοινωνικής Ένταξης
ΙΑ' ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Υγείας Και Κοινωνικής Αλληλεγγύης Σχετικά με την καταβολή Εκ μέρους των Μεταναστών Αμοιβής για την έκδοση	Κοινωνικής Ένταξης

		Πιστοποιητικών υγείας Κλπ τόμ. Γ σ1696	
ΙΑ' ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Ανάπτυξης Σχετικά με τη χορήγηση αδειών Επαγγελματία πωλητή λαϊκών Αγορών σε αλλοδαπούς Μικροπωλητές που δουλεύουν Νόμιμα στη χώρα μας κλπ τόμ. Ε σ3795	Κοινωνικής Ένταξης
ΙΑ' ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Πρωθυπουργό από τον Πρόεδρο του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς Αλέξανδρο Αλαβάνο διά του Υπουργού Δημόσιας Τάξης Σχετικά με Τις απαγωγές των Πακιστανών κλπ τόμ. Θ σ6784	Αντιμετώπισης από τις Αρμόδιες Αρχές
ΙΑ' ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ & ΠΑΣΟΚ**	Συζήτηση προ Ημερησίας Διατάξεως επί της προτάσεως 66 Βουλευτών από το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα Και 5 Βουλευτών από Το Συνασπισμό Ριζοσπαστικής Αριστεράς με αντικείμενο Τη διερεύνηση παραβίασης Ή όχι θεμελιωδών ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Πακιστανών Που διέμεναν στην Ελληνική επικράτεια νομίμως τον Ιούλιο Του 2005. τόμ. Ι σ7433.	

Πηγή Στοιχείων: Πρακτικά Ολομέλειας της Βουλής ΙΑ΄ Περιόδου, επεξεργασία Λουκία Πέππα http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-Olomeleias πρόσβαση 15/12/2014

4.3.2 Η ΙΒ΄ Κοινοβουλευτική Περίοδος

Η ΙΒ΄ Βουλευτική Περίοδος, ξεκίνησε τη θητεία της στις 16/09/2007 και την ολοκλήρωσε στις 7/09/2009. Η εκλογική αναμέτρηση της 16ης Σεπτεμβρίου 2007 οδήγησε στην ακόλουθη κατανομή εδρών στο ελληνικό κοινοβούλιο: Νέα Δημοκρατία (152 έδρες), Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα (102 έδρες), Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (22 έδρες), Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς (14 έδρες) και ο Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός με (10έδρες)(http://www.hellenicparliament.gr/VoulitonEllinon/ToPolitevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/, πρόσβαση 29/01/2015)

Σύμφωνα με τα πρακτικά της Ολομέλειας της Βουλής, τα δύο περίπου χρόνια που διήρκησε αυτή η Βουλευτική περίοδος, ως προς τη μετανάστευση, κατατέθηκαν (18) επίκαιρες ερωτήσεις αναφορικά με διάφορα ζητήματα, σχετικά με το μεταναστευτικό φαινόμενο στη χώρα μας. Οι επίκαιρες ερωτήσεις αυτής της περιόδου μπορούν να

κατηγοριοποιηθούν ως εξής ως προς τη θεματολογία τους α) Αντιμετώπιση από τις αρμόδιες αρχές, β) Παράνομη μετανάστευση, γ) Κοινωνική Ένταξη και δ) Διαμονής και κράτησης. Αναλυτικά, οι επίκαιρες ερωτήσεις που υποβλήθηκαν κατά αυτήν την περίοδο, και η παράταξη που τις διατύπωσε παρουσιάζονται στο Πίνακα 4.2. Κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης Βουλευτικής περιόδου ο Κοινοβουλευτικός Έλεγχος μέσω της διατύπωσης επίκαιρων ερωτήσεων εντάθηκε, με τον αριθμό των τελευταίων να έχει σχεδόν διπλασιαστεί. Σε αυτό συνέβαλε και η είσοδος του ακραίου δεξιού κόμματος, (Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός) το οποίο επικεντρώθηκε σε ερωτήματα αναφορικά με τα προβλήματα που δημιουργεί η είσοδος μεταναστών δίχως τα απαραίτητα έγγραφα στη χώρα (ενδεικτικό της αντιμετώπισης της μεταναστευσης από το συγκεκριμένο κόμμα είναι η χρήση του όρου «λαθρομετανάστης» - όπως γίνεται φανερό από τα πρακτικά της Βουλής) (http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-Olomeleias, πρόσβαση 15/12/2015, πρόσβαση 15/12/2014)

Πίνακας 4.2 «Επίκαιρες Ερωτήσεις ως προς τη Μετανάστευση & Συζητήσεις προ Ημερησίας διτάξεως κατά την ΙΒ΄ Κοινοβουλευτική Περίοδο»

Α/Α	ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ / ΣΥΝΟΔΟΣ	ΚΟΜΜΑ	ΘΕΜΑ / ΤΟΜΟΣ/ ΣΕΛΙΔΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
1	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών Σχετικά με καταγγελίες για καταπάτηση των Στοιχειωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Μεταναστών από τις ΑστυνομΙκές και Λιμενικές Αρχές τόμ. Β σ . 1410	Αντιμετώπισης από τις Αρμόδιες Αρχές
2	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών Σχετικά με την επίλυση Του προβλήματος των λαθρο -μεταναστών στην περιοχή Της Πάτρας κλπ τόμ. Γ σ 1924.	Παράνομη μετανάστευση

3	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης Ερώτησης προς τον Υπουργό Εσωτερικών σχετικά με Την αντιμετώπιση των Προβλημάτων των Μ εταναστών στην Πάτρα τόμ. ΙΒ σ8789.	Κοινωνικής Ένταξης
	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης Ερώτησης προς τον Υπουργό υγείας Και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Σχετικά με τη φιλοξενία Ανηλικων Κούρδων και Αφγανών μεταναστών στο Οικοτροφείο του Εθνικού Ιδρύματος Κωφών Κλπ τόμ. Η σ5869.	Αντιμετώπισης από τις Αρμόδιες Αρχές
4	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών Σχετικά με τη λήψη μέτρων Για τη λαθρομετανάστευση Κλπ τόμ. Α σ493	Παράνομη μετανάστευση
5	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών , σχετικά με τη λήψη μέτρων Για την ανθρώπινη διαβίωση Των οικονομικών και Πολιτικών προσφύγων κλπ τόμ. Ε σ. 3233	Διαμονής και Κράτησης
6	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης Σχετικά με την προφυλάκιση Συνοριακού φρουρού στη Φλώρινα κλπ τόμ. Ζ σ 5021	Αντιμετώπισης από τις Αρμόδιες Αρχές
7	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό	Διαμονής και Κράτησης

			Εσωτερικών Σχετικά με τη δημιουργία Κέντρου υποδοχής μετανα Στών στην Εύβοια τόμ. Η σ5748 δράσεων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση τόμ. ΙΕ Σ 11555	
8	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης Ερώτησης προς τον Υπουργό Εσωτερικών	Διαμονής και Κράτησης
9	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς την Υπουργό Απασχόλησης καιΚοινωνικής Προστασίας σχετικά με την Προβλεπόμενη αύξηση Του ποσοστού ανεργίας Και την παράνομη Απασχόληση κλπ τόμ. Β σ1540	Παράνομη μετανάστευση
10	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών Σχετικά με τη λήψη μέτρων Προστασίας των δικαιωμάτων των μεταναστών που ζουν στη χώρα μ ας κλπ τόμ. Η σ 5797	Διαμονής και Κράτησης
11	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών σχετικά Με τη δημιουργία υποδομών Για την αξιοπρεπή στέγαση Και περίθαλψη των μεταναστών κλπ τόμ. Θ σ 6946.	Διαμονής και Κράτησης
12	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών Σχετικά με τα προβλήματα Των μεταναστών στη χώρα Μας κλπ τόμ. Ά σ. 403	Αντιμετώπισης από τις Αρμόδιες Αρχές

13	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών Σχετικά με τις απελάσεις Πακιστανών μεταναστών προσφύγων κλπ τόμ. ΙΓ σ 336	Διαμονής και Κράτησης
14	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Πρωθυπουργό από Τον\ Πρόεδρο του Λαϊκού Ορθόδοξου Συναγερμού κ Γεώργιο Καρατζαφέρη σχετικά Με τη λήψη μέτρων Για την αντιμετώπιση της Αυξανόμενης εισροής Παράνομων μεταναστών Στην Ελλάδα τόμ. Δ σ255	Παράνομη μετανάστευση
15	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών Σχετικά με τον καταυλισμό Αφγανών λαθρομεταναστών στην Πάτρα κλπ τόμ. Η σ5800	Διαμονής και Κράτησης
16	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών Σχετικά με τους μετανάστες απεργούς πείνας στο Ν Χανίων κλπ τόμ. Δ σ . 2601	Αντιμετώπισης από τις Αρμόδιες Αρχές
17	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης Ερώτησης προς τον Υπουργό Εσωτερικών σχετικά με τον ξυλοδαρμό εικοσιτετράχρονου Αφγανού μετανάστη από αστυνομικούς στο Αστυνομικό Τμήμα Αγίου	Αντιμετώπισης από τις Αρμόδιες Αρχές

			Παντελεήμονα Κλπ τόμ. Ι σ 7170	
18	ΙΒ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΑΛΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών Σχετικά με\ την αντιμετώπιση Των βίαιων Καταστάσεων από μετανάστες που ζουν στην πόλη των Πατρών κλπ τόμ. Ι σ7380	Παράνομη μετανάστευση

πηγή στοιχείων: Πρακτικά Ολομέλειας της Βουλής ΙΒ΄ Περιόδου, επεξεργασία Λουκία Πέππα, http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-Olomeleias πρόσβαση 15/12/2014

4.3.3 Η ΙΓ΄ Κοινοβουλευτική Περίοδος

Η ΙΓ΄ Κοινοβουλευτική Περίοδος, ξεκίνησε τη θητεία της στις 04/10/2009 και την ολοκλήρωσε στις 11/04/2012. Η εκλογική αναμέτρηση της 4ης Οκτωβρίου 2009, οδήγησε στην ακόλουθη κατανομή εδρών στο Ελληνικό Κοινοβούλιο: Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα (160 έδρες), Νέα Δημοκρατία (117 έδρες), Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας – 21 έδρες, Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός (15 έδρες), Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου (13έδρες) (http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/ToPolitevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/, πρόσβαση 29/01/2015)

Σύμφωνα με τα πρακτικά της Ολομέλειας της Βουλής, τα (3) περίπου χρόνια που διήρκησε αυτή η Βουλευτική περίοδος, ως προς τη μετανάστευση κατατέθηκαν (38) επίκαιρες ερωτήσεις, (1) νομοσχέδιο για την ιθαγένεια και τη μετανάστευση και μία (1) συζήτηση προ ημερησίας διατάξεως, με θέμα τη παραχώρηση δυνατότητας απόκτησης ελληνικής ιθαγένειας, καθώς και του δικαιώματος εκλέγειν και εκλέγεσθαι σε αλλοδαπούς.

Το νομοσχέδιο που κατατέθηκαν από το Υπουργείο Εσωτερικών αφορούσε στις «Σύγχρονες διατάξεις για την ελληνική ιθαγένεια και πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών και άλλες ρυθμίσεις».

Α. Ο νόμος 3838/10 «Σύγχρονες διατάξεις για την Ελληνική ιθαγένεια και πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών και άλλες ρυθμίσεις».

Το νομοσχέδιο με τίτλο «Σύγχρονες διατάξεις για την Ελληνική ιθαγένεια και πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών και άλλες ρυθμίσεις» έγινε επίσημος νόμος του Ελληνικού κράτους στις 24/03/2010 (ΦΕΚ 49/τ.Γ/2010), Ν.3838/10, γνωστός και ως νόμος Ραγκούση. Με το άρθρο 14 παραχωρούσε στους *ομογενείς*

και λοιπούς αλλοδαπούς υπήκοων τρίτων χωρών το «*Δικαίωμα του εκλέγειν» εφόσον α) έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους, β) δεν έχουν καταδικαστεί τελεσίδικα για έγκλημα ή καταδίκη για το οποίο συνεπάγεται, αν είναι Έλληνες πολίτες, την αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων, γ) εντάσσονται σε μια από τις κατηγορίες νομίμως διαμενόντων στη Χώρα αλλοδαπών, η οποία πιστοποιείται κατόπιν σχετικής βεβαίωσης της αρχής που τον εξέδωσε. Επίσης, προβλέπει τη δυνατότητα κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας α)λόγω γέννησης αυτοδίκαια και β) λόγω γέννησης και φοίτησης* (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20100309_1.pdf, πρόσβαση 29/01/2015). Ο νόμος αυτός, ήταν αρκετά πρωτοποριακός και έδειχνε από την πλευρά του Ελληνικού κράτους τη πρόθεση να προχωρήσει σε ουσιαστική ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία παραχωρώντας τους πολιτικά δικαιώματα.

Κατά τη συζήτηση του νομοσχεδίου, το κόμμα του Λαϊκού Ορθόδοξου Συναγερμού κατά την ημέρα συζήτησης του νομοσχεδίου, έθιξε ζήτημα αντισυνταγματικότητας του νόμου, καθώς θεωρεί ότι βάσει του συντάγματος της χώρας το δικαίωμα του *«εκλέγειν»* και *«εκλέγεσθαι»,* απευθύνεται αποκλειστικά στους Έλληνες πολίτες. Ωστόσο, η πρόταση αυτή ψηφίστηκε αποκλειστικά από τους βουλευτές του κόμματος και απορρίφθηκε από ολα τα υπόλοιπα κόμματα, τα οποία συμφώνησαν οτι το συγκεκριμένο νομοσχέδιο έχει πολλα σημεία τα οποία χρήζουν συζήτησης αλλά σε καμία περίπτωση η συνταγματικότητα δεν είναι ένα απο αυτά (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20100309_1.pdf , πρόσβαση 29/01/2015.

Το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας μέσω του αρμόδιου εισηγητή του, διατύπωσε την άποψη ότι, το συγκεκριμένο νομοσχέδιο είναι εντελώς λάθος και το καταψήφισε. Σύμφωνα με τη θέση της Νέας Δημοκρατίας το συγκεκριμένο νομοσχέδιο χορηγεί την ελληνική ιθαγένεια και άκριτα, παραβλέποντας σημαντικές παραμέτρους μεταξύ των οποίων η εθνική ταυτότητα (γλώσσα, ιστορία, βιωμένο σύστημα αρχών και αξιών) και ενθαρρύνει τη παράνομη μετατάστευση, αγνοώντας τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης (ανεργία και υπερπροσφορά εργασίας). Επίσης, θεωρεί, ότι έχει αποκλειστικά πολιτικές σκοπιμότητες - κατατέθηκε δύο μήνες πριν κλείσουν οι εκλογικοί κατάλογοι για τις εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης- και επί της ουσίας, δεν σέβεται τη διαφορετικότητα των μεταναστών ούτε και συμβάλει στη κοινωνική ένταξή τους. Τέλος, υποστηρίζει ότι θίγει τα δικαιώματα των ελλήνων πολιτών, καθώς δίνει τη δυνατότητα σε αλλοδαπούς που εισήλθαν παράνομα στη χώρα, δεν καταβάλλουν καμία ασφαλιστική εισφορά και συμβάλουν στη φοροαποφυγή , μέσω των παιδιών τους, να αποκτούν νόμιμη διαμονή και ίδια ασφαλιστικά δικαιώματα με τους Έλληνες πολίτες (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20100309_1.pdf , πρόσβαση 29/01/2015).

Το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας, αν και υπογράμμισε την ανάγκη να έχουν όλοι οι διαμένοντες στη χώρα ίδια πολιτικά δικαιώματα, χωρίς να υπάρχουν διακρίσεις ανάμεσα σε αλλοδαπό και Έλληνα, ψήφισε παρών στο νομοσχέδιο διότι αφήνει μεγάλο μέρος των οικονομικών μεταναστών, εκτός των εκλογικών καταλόγων (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20100309_1.pdf, πρόσβαση 29/01/2015).

Ο Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός στη συζήτηση που έγινε, συνέχισε περί αντισυνταγματικότητας και προκάλεσε τη Κυβέρνηση να καταφύγει σε δημοψήφισμα. (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20100309_1.pdf , πρόσβαση 29/01/2015).

Ο Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς, δήλωσε μέσω του κυβερνητικού εκπροσώπου του ότι στο δίκαιο περί ιθαγένειας, πρέπει να ενσωματωθεί το *jus loci* στο *jus sanguinis* και ότι πρέπει το δίκαιο της κοινωνίας να επικρατήσει. Επισημαίνει τα ακόλουθα κενά: α) τη σύνδεση του καθεστώτος του παιδιού με αυτό των γονέων, β) στο πλήθος των ποινικών αδικήματων που είναι απαγορευτικά για τη χορήγηση ιθαγένειας, γ) στην απουσία πλήρους δικαιώματος *«εκλέγεσθαι»* και δ) στην έλλειψη μεταναστευτικής πολιτικής(http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd61a94a83b09a09f4c564609d/es20100309_1.pdf , πρόσβαση 29/01/2015).

Β. Επίκαιρες Ερώτησεις

Κατά τη διάρκεια της ΙΓ' Βουλευτικής πεεριόδου υποβλήθηκαν στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού ελέγχου 37 επίκαιρες ερωτήσεις και πραγματοποιήθηκε μία συζήτηση προ ημερησίας διατάξεως. Ως προς τη θεματολογία τους μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής: α) Αντιμετώπιση από τις αρμόδιες αρχές, β) Παράνομη μετανάστευση, γ) Κοινωνική Ένταξη, δ) Διαμονής και κράτησης. Αναλυτικά, οι επίκαιρες ερωτήσεις που υποβλήθηκαν κατά αυτήν την περίοδο, και η παράταξη που τις διατύπωσε παρουσιάζονται στο Πίνακα 4.3. Κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης Βουλευτικής περιόδου ο Κοινοβουλευτικός Έλεγχος μέσω της διατύπωσης επίκαιρων ερωτήσεων ως προς ζητήματα σχετικά με τη μετανάστευση εντάθηκε. Ο αριθμός των τελευταίων, έχει υπερδιπλασιαστεί σε σχέση με την προηγούμενη βουλευτική περίοδο (http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-Olomeleias πρόσβαση 15/12/2015, πρόσβαση 15/12/2014). Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις αυτής στον κοινωνικό ιστό είναι πλέον εμφανείς και στη θεματολογία των επίκαιρων ερωτήσεων. Οι ακραίες δεξιές φωνές είναι πιο έντονες και περισσότερες , διατυπώνονται ερωτήματα περί περιορισμού των μεταναστών σε κέντρα κράτησης, περί αυστηρής «περιφρούρησης» των συνόρων και συνδέεται ξεκάθαρα η μετανάστευση με την ανομία

Πίνακας 4.3 «Επίκαιρες Ερωτήσεις ως προς τη Μετανάστευση και Συζητήσεις προ Ημερησίας διατάξεως κατά την ΙΓ΄ Κοινοβουλευτική Περίοδο»

Α/Α	ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ / ΣΥΝΟΔΟΣ	ΚΟΜΜΑ	ΘΕΜΑ / ΤΟΜΟΣ/ ΣΕΛΙΔΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
1	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Οικονομικών Σχετικά με το παράνομο εμπόριο αλλοδαπών πλανόδιων μικροπωλητών Κλπ τομ. Β σ887	Αντιμετώπιση από τις αρμόδιες αρχές
2	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΚΚΕ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εργασίας Και Κοινωνικής Ασφάλισης Σχετικά με την επίλυση Προβλημάτων δεκάδων Αλλοδαπών εργαζομένων Στην εταιρεία "Ελληνικά Πετρέλαια" στην περιοχή Της Θεσσαλονίκης κλπ τόμ. Δ σ2134.	Αντιμετώπιση από τις αρμόδιες αρχές
3	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Πρωθυπουργο από Τον Πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Ομάδας Του Λαϊκού Ορθόδοξου Συναγερμού κ Γεώργιο Καρατζαφέρη Σχετικά με την προοπτική Χορήγησης πολιτικού ασύλου Σε Χιλιανό υπήκοο Κρατούμενο από Τις ελληνικές αρχές Κλπ (Απαντήθηκε Από τον Υπουργό Προστασίας Του Πολίτη) τόμ. Δ σ 2219	Αντιμετώπιση από τις αρμόδιες αρχές
4	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**Ν.Δ., ΛΑΟΣ**	Συζήτηση προ Ημερησίας Διατάξεως επί της Ειδικής Ημερήσιας Διάταξης σε Επίπεδο Αρχηγών Κομμάτων , με θέμα την παραχώρηση δυνατότητας απόκτησης ελληνικής ιθαγένειας καθώς και δικαιώματος εκλέγειν και εκλέγεσθαι σε αλλοδαπούς αλλά και εν γένει τη μεταναστευτική πολιτική τόμ. Ε σ 3208-3237	Κοινωνικής Ένταξης

5	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Οικονομικών Σχετικά με τη χορήγηση επιδόματος κοινωνικής αλληλεγγύης Σε αλλοδαπούς που Δια μένουν σε σκηνές Κλπ τόμ. ΣΤ σ3729.	Κοινωνικής Ένταξης
6	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΝΔ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εθνικής Αμυνας σχετικά με την Εισαγωγή αλλογενών Ελλήνων πολιτών στις Στρατιωτικές σχολές Κλπ τόμ. Θ σ 6414.	Κοινωνικής Ένταξης
7	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Προστασίας Του Πολίτη σχετικά με τη λήψη Μέτρων για τη διαμονή μεγάλου αριθμού λαθρομεταναστών στην περιοχή του Ελους Λακωνίας κλπ τόμ. ΙΒ σ8380	Παράνομη μετανάστευση
8	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΝΔ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Σχετικά με την εγγραφή Μεταναστών και ομογενών Στους ειδικούς εκλογικούς Καταλόγους κλπ τόμ. ΙΣΤ σ1386	Κοινωνικής Ένταξης
9	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΝΔ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Προστασίας Του Πολίτη σχετικά με την Κοινή ελληνοτουρκική Διακήρυξη περί επαναπροώθησης λαθρο Μεταναστών κλπ τόμ. ΙΒ σ8122	Παράνομη μετανάστευση
10	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Προστασίας Του Πολίτη σχετικά με τις Προθέσεις της Κυβέρνησης Για τη δημιουργία δομών Υποστήριξης των μεταναστών Στην Αχαΐα κλπ τόμ. Ασ536.	Κοινωνικής Ένταξης
11	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό	Παράνομη μετανάστευση

			Προστασίας Του Πολίτη σχετικά με τη Δημιουργία Κέντρου Προσωρινής Υποδοχής λαθρο- Μεταναστών στην Πάτρα Κλπ τόμ. Ι σ6905	
12	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΝΔ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σχετικά με την απόκτηση Ελληνικής ιθαγένειας κλπ τόμ. Α σ462	Κοινωνικής Ένταξης
13	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Προστασίας Του Πολίτη σχετικά με τις Αποκαλύψεις από τη διενέργεια ΕΔΕ για το κύκλωμα Λαθραίας διακίνησης μετανα -στών από το λιμάνι της Πάτρας Κλπ τόμ. Δ σ2136	Παράνομη μετανάστευση
14	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Α	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Προστασίας Του Πολίτη σχετικά με τη Δημιουργία Κέντρου Προσωρινής Υποδοχής Λαθρομεταναστών στην Πάτρα Κλπ τόμ. Ι σ6905	Διαμονης και Κράτησης
14	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Σχετικά με την οικονομική Επιβάρυνση του ΕΣΥ απότην Δωρεάν περίθαλψη Παράνομων μεταναστών κλπ Σελ τόμ. Α σ302	Διαμονης και Κράτησης
15	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**Ν.Δ.**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Σχετικά με τη μεταναστευτική Πολιτική της χώρας μας κλπ τόμ. Α σ238.	Κοινωνικής Ένταξης
16	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Σχετικά με τη συμμετοχή	Διαμονης και Κράτησης

			Ελλήνων ιδιοκτητών διαμερισματων στην Εκμετάλλευση των Λαθρομεταναστών κλπ τόμ. Ζ σ 5309	
17	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΝΔ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό ΕργΑσίας και Κοινωνικής Ασφάλισης Σχετικά με τη νομιμοποίηση Παράνομων μεταναστών μέσω Του ΙΚΑ τόμ. ΙΘ σ 16672	Κοινωνικής Ένταξης
18	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Προστασίας Του Πολίτη σχετικά με τις Προθέσεις του Υπουργείου Για την απέλαση των Λαθρομεταναστών απόλη Τη χώρα την καταστολή Της μεταναστευτικής Εισροής κλπ τόμ. ΙΑ Σ9043, 9045	Παράνομη μετανάστευση
19	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΝΔ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Προστασίας Του Πολίτη σχετικά με τη λήψη μέτρων για την αποτροπή Μαζικής εισόδου παρανόμων Μεταναστών κλπ τόμ. ΙΑ σ9481.	Παράνομη μετανάστευση
20	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης Ερώτησης προς τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη Σχετικά με τη μαζική αναβολή Απομάκρυνσης των Λαθρομεταναστών της «Υπατίας». τόμ. ΙΓ σ 10908	Αντιμετώπιση από τις αρμόδιες αρχές
21	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη Σχετικά με τη λειτουργία Κέντρου Κράτησης και Πρώτης Υποδοχής Μεταναστών Στο παλιό Αεροδρόμιο Ελληνικου τόμ. ΙΓ σ11335	Διαμονης και Κράτησης
22	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης Ερώτησης προς τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη σχετικά Με την απόφαση του Υπουργου για λειτουργία Κέντρου Κράτησης Μεταναστών στη	Διαμονης και Κράτησης

			Σπάρτη τόμ. ΙΔ σ11931	
23	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης Ερώτησης προς τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη Σχετικά με την είδηση Της σύλληψης μεταναστών Στον Αερολιμ ένα Αθηνών τόμ. ΙΖ σ14694	Αντιμετώπιση από τις αρμόδιες αρχές
24	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση ερώτησης προς τον Υπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης Σχετικά με τη χρηματοδότηση Των Κέντρων Υποδοχής Μεταναστών κλπ τόμ. Β σ940.	Διαμονης και Κράτησης
25	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Προστασίας Του Πολίτη σχετικά με την Αντιμετώπιση της λαθρο Μετανάστευσης με την Κατασκευή φράκτη στον Έβρο τόμ. Ε σ3802	Παράνομη μετανάστευση
26	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης Προς τον Υπουργό Προστασίας τουΠολίτη Σχετικά με την αντιμετώπιση του φαινομένου της Λαθρομετανάστευσης στην Πάτρα κλπ τόμ. Ε σ4024	Παράνομη μετανάστευση
27	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΚΚΕ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Εσωτερικών Αποκέντρωσης Και ΗλεκτρικήςΔιακυβέρνησης σχετικά Με την ανάγκη απλοποίησης των Διαδικασιών της μετάκλησης των Αλλοδαπών εργατών γης τόμ. Ι σ8163	Αντιμετώπιση από τις αρμόδιες αρχές
28	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη σχετικά Με την κατάληψη της Νομικής Σχολής από Λαθρομετανάστες κλπ τόμ. ΣΤ σ4843.	Παράνομη μετανάστευση
29	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη σχετικά Με τη σύλληψη των παρανόμων	Παράνομη μετανάστευση

			Αλλοδαπών κατά τη μεταφορά τους από τη Νομική Σχολή στο Μέγαρο και Με τη σχέση λαθρομεταναστών και "αντιρατσιστικών" οργανώσεων κλπ τόμ. Η, σ6630.	
30	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης\ προς τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη σχετικά Με τη λήψη μέτρων κατά της Λαθρομετανάστευσης στην Ηγουμενίτσα τόμ. ΙΑ σ9483.	Παράνομη μετανάστευση
31	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης σχετικά με την οικονομική Επιβάρυνση του ΕΣΥ από την δωρεάν Περίθαλψη παράνομων μεταναστών Κλπ σελ τόμ. Α σ302.	Παράνομη μετανάστευση
32	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης σχετικά με τα δημοσιεύματα Για την μ η παροχή ιατρικής βοήθειας Στους μετανάστες απεργούς πείνας εντός Νοσοκομείων κλπ τόμ. Θ σ7250	Αντιμετώπιση από τις αρμόδιες αρχές
33	ΙΓ΄ΣΥΝΟΔΟΣ Β	**ΝΔ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προςΤον Υπουργό Εσωτερικών ΑποκέντρωσηςΚαι Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σχετικά Με τη μεταναστευτική πολιτική της χώρας Μας κλπ τόμ. Α σ238.	Κοινωνικής Ένταξης
34	**ΙΓ ΣΥΝΟΔΟΣ Γ**	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Πρωθυπουργό από τον Πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του Λαϊκού Ορθόδοξου Συναγερμού κ. Γεώργιο Καρατζαφέρη, σχετικά με την αντιμετώπιση του προβλήματος της	Παράνομη μετανάστευση

			λαθρομετανάστευσης. (Απαντήθηκε από τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη). τόμ. Ε', σ. 4246.	
35	**ΙΓ ΣΥΝΟΔΟΣ Γ**	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη, σχετικά με τη λήψη μέτρων μείωσης του αριθμού λαθρομεταναστών. τόμ. Α', σ. 180	Παράνομη μετανάστευση
36	**ΙΓ ΣΥΝΟΔΟΣ Γ**	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη, σχετικά με την αντιμετώπιση της αυξημένης λαθρομετανάστευσης στη Λακωνία. τόμ. Α', σ. 841.	Παράνομη μετανάστευση
37	**ΙΓ ΣΥΝΟΔΟΣ Γ**	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση ερώτησης προς τον Υπουργό Οικονομικών, σχετικά με τη μάστιγα του λαθρεμπορίου και κλοπής από ομάδες αλλοδαπών και ημεδαπών στο κέντρο της Αθήνας. τόμ. Η', σ. 6985	Παράνομη μετανάστευση
38	**ΙΓ ΣΥΝΟΔΟΣ Γ**	**ΛΑΟΣ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Εσωτερικών, σχετικά με την αδειοδότηση των καταστημάτων ιδιοκτησίας αλλοδαπών στο κέντρο της Αθήνας. τόμ. ΣΤ', σ. 5302.	Κοινωνικής Ένταξης

πηγή στοιχείων : Πρακτικά Ολομέλειας της ΙΓ΄ Βουλής Περιόδου, επεξεργασία Λουκία Πέππα, http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-Olomeleias πρόσβαση 15/12/2014

4.3.4 Η ΙΕ΄ Κοινοβουλευτική Περίοδος

Η ΙΕ΄ Κοινοβουλευτική Περίοδος, ξεκίνησε τη θητεία της στις 17/06/2012 και την ολοκλήρωσε στις 31/12/2014. Η εκλογική αναμέτρηση της 17ης Ιουνίου 2012, οδήγησε στην ακόλουθη κατανομή εδρών στο Ελληνικό Κοινοβούλιο: Νέα Δημοκρατία (129 έδρες), ΣΥΡΙΖΑ – Ενιαίο Ενωτικό Μέτωπο (71 έδρες), Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα (33 έδρες), Ανεξάρτητοι Έλληνες (20 έδρες), Λαϊκός Σύνδεσμός Χρυσή Αυγή (18 έδρες), Δημοκρατική Αριστερά (17 έδρες), Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (12 έδρες) (http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/, πρόσβαση 29/01/2015).

Σύμφωνα με τα πρακτικά της Ολομέλειας της Βουλής, τα 2,5 περίπου χρόνια που διήρκησε αυτή η Βουλευτική περίοδος, ως προς τη Μετανάστευση, κατατέθηκαν 10 επίκαιρες ερωτήσεις και ένα νομοσχέδιο ως προς τη μετανάστευση και τη κοινωνική ένταξη

Τα νομοσχέδιο κατατέθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών και είχε τίτλο: *«Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις»*

Α. Ο νόμος 4251/2014 Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις»

Το νομοσχέδιο με τίτλο «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής ένταξης και λοιπές διατάξεις» έγινε επίσημος νόμος του Ελληνικού κράτους την 1/4/2014 (ΦΕΚ 80/τ.Α/2014), Ν. 4251/2014. Το πρώτο μέρος περιέχει γενικές διατάξεις, ρυθμίσεις για τη διαδικασία εισόδου και εξόδου από τη χώρα., ρυθμίσεις σχετικά με το δικαίωμα διαμονής και τις προβλεπόμενες διοικητικές διατυπώσεις, ρυθμίσεις σχετικά με τη διαμονή για εργασία και άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας, ρυθμίσεις για τη χορήγηση και ανανέωση αδειών διαμονής για ανθρωπιστικούς και άλλους λόγους, ρυθμίσεις σχετικά με τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τις κυρώσεις, ρυθμίσεις σχετικά με την ανάκληση άδειας διαμονής και τις διαδικαστικές εγγυήσεις, καθώς και ρυθμίσεις σχετικά με υποχρεώσεις υπηρεσιών, υπαλλήλων, συμβολαιογράφων, εργοδοτών, μεταφορέων και λοιπά. Το δεύτερο μέρος του Κώδικα, περιέχει τις ρυθμίσεις για την εισδοχή πολιτών τρίτων χωρών με σκοπό τις σπουδές, την εθελοντική υπηρεσία, ρυθμίσεις για την εισδοχή πολιτών τρίτων χωρών - θυμάτων εμπορίας ανθρώπων ή παράνομης διακίνησης μεταναστών, ρυθμίσεις για την ειδική διαδικασία εισδοχής πολιτών τρίτων χωρών για σκοπούς επιστημονικής έρευνας, ρυθμίσεις για την εισδοχή πολιτών τρίτων χωρών για οικογενειακή επανένωση σύμφωνα, ρυθμίσεις για το καθεστώς πολιτών τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες καθώς και ρυθμίσεις προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της οδηγίας 2011/51/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2011 που τροποποιεί την οδηγία 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου επεκτείνοντας το πεδίο εφαρμογής της και στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας (άρθρο 88 έως 108). Το τρίτο μέρος του Κώδικα περιέχει ρυθμίσεις για την κοινωνική ένταξη, ρυθμίσεις οργανωτικού χαρακτήρα, καθώς και μεταβατικές ρυθμίσεις (ΥΠΕΣ, 2014)

Ο Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς μέσω της αρμόδιας εισηγήτριάς του, διατύπωσε την άποψη ότι το συγκεκριμένο νομοσχέδιο, παραβλέπει τις πραγματικές ανάγκες για χορήγηση ιθαγένειας στους μετανάστες δεύτερης γενιάς και στα παιδιά που γεννιούνται και μεγαλώνουν στην Ελλάδα και προσπαθεί να προσπεράσει το συγκεκριμένο θέμα, μέσω των αδειών διαμονής επί μακρόν. Θέτει υψηλά οικονομικά κριτήρια σε μία περίοδο που όλη η ελληνική κοινωνία -μαζί και οι μετανάστες-, έχουν χτυπηθεί από την οικονομική κρίση, δυσκολεύοντας τη νομιμοποίηση της παραμονής των μεταναστών, εμμένει σε διατάξεις περί μάθησης της ελληνικής γλώσσας, ενώ είναι σε όλους γνωστό, πως οι μετανάστες θέλουν να φύγουν από τη χώρα. Αποδέχεται ότι αποτελεί μία σχετική πρόοδο, αλλά ωστόσο στη ψηφοφορία δηλώνει : *«Παρών»* (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140318.pdf, πρόσβαση 29/01/2015).

Οι Ανεξάρτητοι Έλληνες μέσω της εισηγήτριάς του, διατύπωσαν την άποψη ότι η χώρα δεν αντέχει άλλες νομιμοποιήσεις και ότι πρέπει το φαινόμενο να αναχαιτιστεί. Θεωρούν ότι το συγκεκριμένο νομοσχέδιο δεν τακτοποιεί τους μετανάστες, αλλά αποτελεί προσκλητήριο για νέες μεταναστευτικές ροές. Υποστηρίζουν ότι η πολυπολιτισμικότητα είναι ένα μη πραγματοποιήσιμο ιδεώδες και κάθε βήμα προ αυτό διαταράσσει την κοινωνική συνοχή και γι αυτό το λόγο, το καταψήφισαν. (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140318.pdf, πρόσβαση 29/01/2015).

Ο Λαϊκός Σύνδεσμος Χρυσή Αυγή καταψήφισε το νομοσχέδιο, διατυπώνοντας τη γνωστή ιδεολογία του (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140318.pdf, πρόσβαση 29/01/2015).

Ο εκπρόσωπος της Δημοκρατικής Αριστεράς, διατύπωσε την άποψη ότι το συγκεκριμένο νομοσχέδιο κωδικοποιεί τα προϋπάρχοντα συντηρητικά νομοθετήματα, δεν συμβάλει στην κοινωνική αποδοχή των μεταναστών και αφήνει εκτός ρύθμισης, μεγάλο τμήμα οικονομικών μεταναστών που δεν μπορούν με επίσημα έγγραφα να αποδείξουν ότι πληρούν τις προϋποθέσεις. Ωστόσο δήλωσε, ότι η Δημοκρατική Αριστερά το ψηφίζει επί της αρχής (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140318.pdf, πρόσβαση 29/01/2015).

Ο εκπρόσωπος του Κομμουνιστικού Κόμματος Έλλαδας, υποστηρίζει ότι το συγκεκριμένο νομοσχέδιο εξυπηρετεί τα συμφέροντα της εργοδοσίας, δεν ρυθμίζει το ζήτημα με τα παιδιά των μεταναστών, θεωρεί ότι οι υπηρεσίες *«μίας στάσης»,* δεν θα εξυπηρετήσουν επί τους ουσίας τους αλλοδαπούς, έχει υψηλά οικονομικά και ασφαλιστικά κριτήρια, τα οποία δυσχεραίνουν τη νομιμοποίηση των μεταναστών, καθώς η ανασφάλιστη εργασία σε αλλοδαπούς και Έλληνες, έχει κορυφωθεί. Ωστόσο δήλωσε, ότι το κόμμα του θα το ψηφίσει επί της αρχής (http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140318.pdf, πρόσβαση 29/01/2015).

Β. Επίκαιρες ερώτησεις

Κατά τη διάρκεια της ΙΕ' Κοινοβουλευτικής περιόδου, κατατέθηκαν (22) επίκαιρες ερωτήσεις. Ως προς τη θεματολογία τους μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής: α) Παράνομη μετανάστευση–Εγκληματικότητα , β) Κοινωνική Ένταξη και γ) Διαμονής και κράτησης. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία έχουν υποβληθεί από τη Χρυσή Αυγή και συνδέονται με την ακραία ιδεολογία της, περί μεταναστών.

Πίνακας 4. «Επίκαιρες Ερωτήσεις ως προς τη Μετανάστευση & Συζητήσεις προ ημερησίας διάταξης κατά την ΙΕ΄ Κοινοβουλευτική Περίοδο»

Α/Α	ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ / ΣΥΝΟΔΟΣ	ΚΟΜΜΑ	ΘΕΜΑ / ΤΟΜΟΣ/ ΣΕΛΙΔΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
1	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**Χ.Α.**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας, σχετικά με τη μεταφορά της 76ης Μονάδας Επιστράτευσης στο Στρατόπεδο ΚΕΤ Πατρών. τόμ. Α', σ. 826.	Διαμονής και κράτησης.
2	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**Χ.Α.**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σχετικά με τον Πακιστανό λαθρομετανάστη στο τραγικό συμβάν της Πάρου. τόμ. Α', σ. 497.	Παράνομη μετανάστευση – Εγκληματικότητα
3	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**Χ.Α.**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, σχετικά με την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης μέσω του επιχειρησιακού σχεδίου "Ξένιος Ζεύς". τόμ. Α', σ. 498.	Παράνομη μετανάστευση – Εγκληματικότητα
4	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**Χ.Α.**	Αναφορά στα επεισόδια που διαδραματίστηκαν στο στρατόπεδο της Κορίνθου, στο οποίο μεταφέρθηκαν λαθρομετανάστες. τόμ. Α', σ. 509.	Διαμονής και κράτησης.
5	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, σχετικά με την εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής. τόμ. Α', σ. 427.	Κοινωνική Ένταξη
6	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης,	Διαμονής και κράτησης.

			Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σχετικά με την λήψη μέτρων αποτροπής περιστατικών βίας κατά αλλοδαπών. τόμ. Γ', σ. 2426.	
7	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σχετικά με την λήψη μέτρων αποτροπής περιστατικών βίας κατά αλλοδαπών. τόμ. Γ', σ. 2426.	Διαμονής και κράτησης.
8	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**Χ.Α.**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, σχετικά με την απομάκρυνση των παράνομων μεταναστών και την αποκατάσταση του αισθήματος ασφάλειας των κατοίκων του κέντρου της Αθήνας. τόμ. Γ', σ. 1845	Παράνομη μετανάστευση – Εγκληματικότητα
9	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**Χ.Α.**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, σχετικά με τη δημιουργία Κέντρων Υποδοχής Λαθρομεταναστών στο Νομό Δωδεκανήσου. τόμ. Γ', σ. 1846	Διαμονής και κράτησης.
10	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, σχετικά με τη δημιουργία προσφυγικών 5καταυλισμών σε νησιά του Αιγαίου. τόμ. Γ', σ. 2331.	Διαμονής και κράτησης.
11	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**Χ.Α.**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, σχετικά με την δυσλειτουργία του 6ου Σ.Π. Κορίνθου ως	Διαμονής και κράτησης.

			Κέντρου Φύλαξης λαθρομεταναστών και το προβλήματα του αστυνομικού προσωπικού. τόμ. Δ', σ. 2575.	
12	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**Χ.Α.**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, σχετικά με την "απελευθέρωση λαθρομεταναστών από τα Κέντρα Κράτησης Μεταναστών". τόμ. Δ', σ. 2934.	Διαμονής και κράτησης.
13	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**ΑΝΕΛ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Ναυτιλίας και Αιγαίου, σχετικά με τις αυξανόμενες μεταναστευτικές πιέσεις στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου. τόμ. Ε', σ. 3337.	Παράνομη μετανάστευση – Εγκληματικότητα
14	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**ΑΝΕΛ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Εσωτερικών, σχετικά με την επικείμενη απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας για την ιθαγένεια και τη συμμετοχή αλλοδαπών στις Δημοτικές Εκλογές. τόμ. Ζ', σ. 5722	Κοινωνική Ένταξη
15	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, σχετικά με την αναθεώρηση της Συνθήκης "Δουβλίνο ΙΙ". τόμ. Ζ', σ. 5241.	Διαμονής και κράτησης.
16	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**Χ.Α.**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, σχετικά με τη δημιουργία Κέντρου Υποδοχής Λαθρομεταναστών στο 523ο Κέντρο Νεοσυλλέκτων Τάγματος	Διαμονής και κράτησης.

			Πεζικού του Στρατοπέδου του Μαυροδενδρίου Κοζάνης. τόμ. ΙΒ', σ. 9115.	
17	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**Χ.Α.**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, σχετικά με την πρόσληψη παράνομων αλλοδαπών από εργοδότες στη Μανωλάδα. τόμ. ΙΣΤ', σ. 11843.	Παράνομη μετανάστευση – Εγκληματικότητα
18	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**Χ.Α.**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, σχετικά με την άσκηση βίας σε μετανάστες εργάτες στη Μανωλάδα. τόμ. ΙΣΤ', σ. 11843.	Κοινωνική Ένταξη
19	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**Χ.Α.**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, σχετικά με τη λήψη μέτρων προστασίας των κατοίκων των ακριτικών περιοχών της ελληνοαλβανικής μεθορίου από αλλοδαπούς κακοποιούς. τόμ. ΙΖ', σ. 12179.	Παράνομη μετανάστευση – Εγκληματικότητα
20	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**ΑΝΕΛ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Εσωτερικών, σχετικά με τη χορήγηση της ελληνικής ιθαγένειας. τόμ. ΙΖ', σ. 12650.	Κοινωνική Ένταξη
21	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Α**	**ΑΝΕΛ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Εσωτερικών, σχετικά με τη "μη εφαρμογή της υπ' αριθμ. 460/2013 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ)". τόμ.	Κοινωνική Ένταξη

			Κ', σ. 14395.	
22	**ΙΕ ΣΥΝΟΔΟΣ Β**	**ΣΥΡΙΖΑ**	Συζήτηση επίκαιρης ερώτησης προς τον Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, σχετικά με την πολιτική για την αντιμετώπιση της οικονομικής μετανάστευσης των νέων Ελλήνων σε άλλες χώρες της Ε.Ε.. σ. 744, (Συνεδρίαση Ι 18/10/2013).	

Πηγή Στοιχείων : Πρακτικά Ολομέλειας της Βουλής ΙΓ΄ Περιόδου, επεξεργασία Λουκία Πέππα, http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/Synedriaseis-Olomeleias πρόσβαση 15/12/2014

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο προηγούμενο κεφάλαιο, επιχειρήθηκε η παρουσίαση του νομοθετικού έργου και του Κοινοβουλευτικύ ελέγχου, που πραγματοποιήθηκε από το σώμα της Ελληνικής Βουλής κατά την περίοδο 2004-2014.

Η συγκεκριμένη χρονική περίοδος παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον, καθώς είναι η περίοδος όπου αφενός κορυφώθηκαν οι μεταναστευτικές ροές προς τη χώρα και αφετέρου η ελληνική οικονομία, πέρασε από το στάδιο της κρίσης του χρηματοπιστωτικού τομέα, στο στάδιο της βαθιάς ύφεσης της πραγματικής οικονομίας. Οι ραγδαίες οικονομικές εξελίξεις που συντελέστηκαν στη Ελλάδα, δεν άφησαν ανεπήρεαστο το κοινωνικό και -κατά συνέπεια-, το πολιτικό πλαίσιο της χώρας. Κοινωνικά ζητήματα όπως αυτά της εγκληματικότητας και της ανεργίας, συνδέθηκαν με το φαινόμενο της μετανάστευσης και αποτέλεσαν φτηνό και εύκολο επιχείρημα, για την ενίσχυση και ανάδειξη ακροδεξιάς παράταξης Ο φράχτης στα σύνορα του Έβρου, το φαινόμενο της «Μανωλάδας», οι συνθήκες κράτησης των μεταναστών στα κέντρα κράτησης στην Αμυγδαλέζα και την Κόρινθο. Με την άνοδο αρχικά της δεξιά-ορθόδοξης πολιτικής δύναμης (ΛΑ.Ο.Σ) και αργότερα της ακροδεξιάς παράταξης (Χρυσή Αυγή), κατόρθωσαν να εκλεγούν και να εισέλθουν στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, ως πολιτικά κόμματα έγιναν τα χαρακτηριστικά παραδείγματα ρατσισμού, με τον έντονο -και όχι μόνο-, αντιμεταναστευτικό τους λόγο και της αντιμετώπισης των μεταναστών από την ελληνική κοινωνία. Η τελευταία -ελληνική κοινωνία-, είναι ούτως ή άλλως συντηρητική με μηδενική ανοχή στη διαφορετικότητα του ατόμου και εκδήλωσε, μία έντονη ξενοφοβική και ρατσιστική αντιμετώπιση-αντίδραση, έναντι των μεταναστών.

Η κλιμάκωση αυτής της αντίδρασης, είναι ορατή από τον τρόπο που νομοθέτησε η Βουλή και στη θεματολογία στην οποία επικεντρώθηκε ο Κοινοβουλευτικός έλεγχος, κατά Κοινοβουλευτική περίοδο. Συγκεκριμένα, κατά την ΙΑ΄ Κοινοβουλευτική περίοδο (7/3/2004–18/9/2007), το νομοθετικό έργο, επικεντρώθηκε στην εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας ως προς τη διαμονή των αλλοδαπών στη χώρα, με το πνεύμα των κοινοτικών οδηγιών, ενώ θέσπισε για πρώτη φορά τον Κώδικα της Ελληνικής Ιθαγένειας, αφενός για να κωδικοποιήσει τη πληθώρα των διατάξεων, αναφορικά με την ελληνική ιθαγένεια και αφετέρου, να απλοποιήσει και να εκλογικεύσει τις διαδικασίες χορήγησής της. Η χώρα τότε

βρίσκεται σε προ Ολυμπιακό πνεύμα, οι οικονομικές προοπτικές φαντάζουν ευνοϊκές, η ελληνική κονωνία βρίσκεται σε μία κατάσταση ευδαιμονίας και όλες οι παρατάξεις εντοπίζουν θετικά στοιχεία στο συγκεκριμένο νομοσχέδιο, το οποίο ψηφίζεται από τις τότε πολιτικές δυνάμεις της χώρας ΠΑ.ΣΟ.Κ. και Νέα Δημοκρατία. Τα άλλα δύο νομοθετήματα αυτής της περιόδου, επιχειρούν να καλύψουν τα κενά που άφησε το νομοσχέδιο για την ελληνική ιθαγένεια ως προς τις διαδικασίες χορήγησης αδειών διαμονής και πολιτογράφησης, χωρίς όμως να προχωρούν σε γενναίες μεταρρυθμίσεις που θα συντελούσαν στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών. Την ίδια περίοδο ο Κοινοβουλευτικός έλεγχος για τους μετανάστες, περιορίζεται σε ελάχιστες επίκαιρες ερωτήσεις -δέκα των αριθμό σχεδόν στο σύνολό τους-, διατυπωμένες από τον Συνασπισμό της Ριζοσπαστικής Αριστεράς, με κύριο θέμα τις πολιτικές κοινωνικής ένταξης και νομιμοποίησής τους.

Κατά την ΙΒ΄ Κοινοβουλευτική περίοδο, η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας έχει ισχνή πλειοψηφία στη Βουλή, στην οποία έχει πλέον λόγο και το δεξιο-ορθόδοξο πολιτικό κόμμα, Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός. Το τελευταίο, εκφράζει τις συντηρητικές κοινωνικές δυνάμεις που θεωρούν τις μεταναστευτικές ροές προς τη χώρα, υπαίτιες για την ανεργία, τη φοροδιαφυγή, την εγκληματικότητα και την απομύζηση κρατικών κοινωνικών πόρων εις βάρος των Ελλήνων και ασκεί έντονη πίεση στην Κυβέρνηση υποβάλλοντας συνεχώς ερωτήματα αναφορικά με τις προθέσεις της για τη λαθρομετανάστευση, το κλείσιμο των συνόρων, τις απελάσεις των αλλοδαπών και την κράτησή τους. Τις ισορροπίες φαίνεται ότι κρατούσε κατά τη περίοδο αυτή, ο Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς, ο οποίος επίσης υποβάλει επικαίρες ερωτήσεις για το μεταναστευτικό ζήτημα, αλλά σε εντελώς διαφορετικό πλαίσιο. Ενώ το δεξιο-ορθόδοξο κόμμα ΛΑ.Ο.Σ., επικεντρώνεται στην ταύτιση της μετανάστευσης με την παρανομία. Το αριστερό κόμμα Κ.Κ.Ε., προσπαθεί από τις ερωτήσεις που υποβάλει, να αναδείξει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες, ως αποτέλεσμα του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου ή και της απουσίας αυτού. Ειναι χαρακτηριστικό ότι τη περίοδο αυτή, υποβλήθηκαν (18) επίκαιρες ερωτήσεις -αναφορικά με τη μετανάστευση-, ενώ δεν κατατέθηκε κανένα νέο νομοσχέδιο!

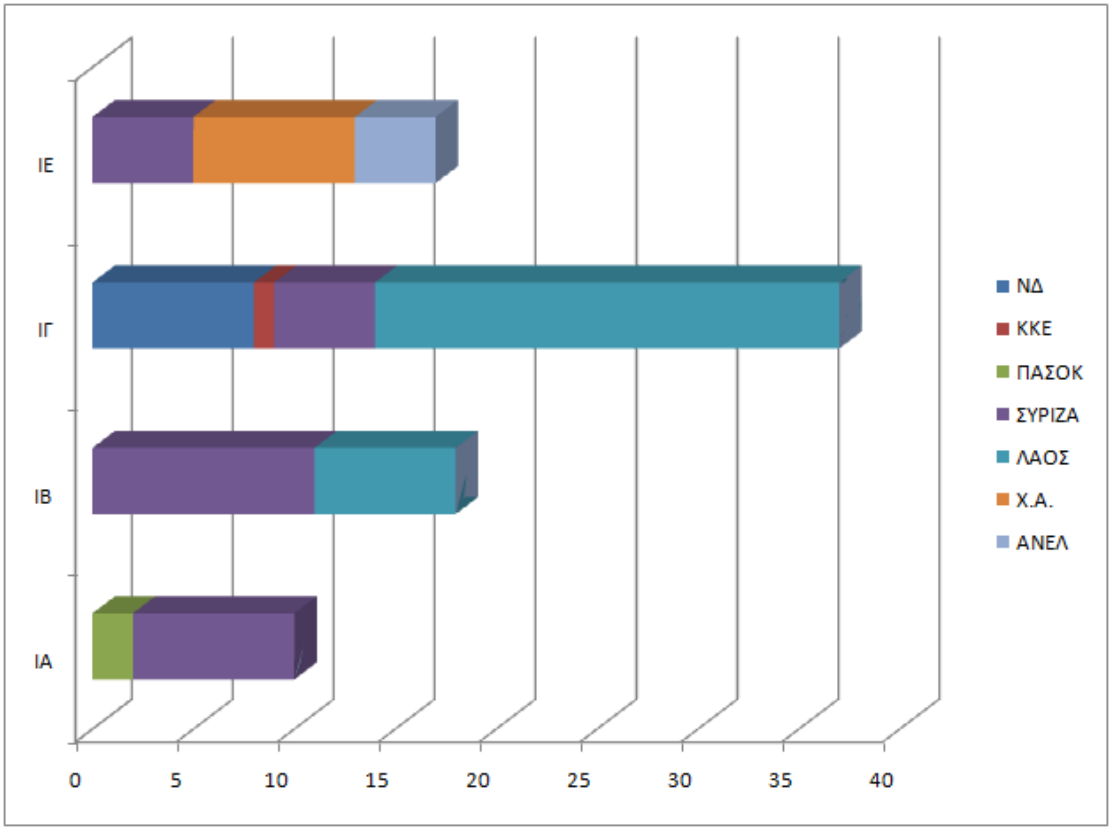
Κατά τη διάρκεια της ΙΓ΄ Κοινοβουλευτικής περιόδου, λαμβάνουν χώρα μία σειρά από εξελίξεις τόσο σε οικονομικό, όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, οι οποίες αναμφίβολα επηρέασαν τόσο το Νομοθετικό έργο, όσο και τον Κοινοβουλευτικό

έλεγχο που άσκησε το βουλευτικό σώμα. Η διακυβέρνηση της χώρας, έχει περάσει στο Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα, το οποίο με το Ν. 3838/10, επιχειρεί ένα γενναίο βήμα προς την Κοινωνική ένταξη των μεταναστών, παραχωρώντας του το δικαίωμα του *εκλέγειν,* στις εκλογές για την ανάδειξη των αρχών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ο νόμος αυτός, είχε αρκετές ευνοϊκές διατάξεις για τη νομιμοποίηση των μεταναστών. Ωστόσο, η χώρα κατά τη περίοδο αυτή, υπάχθηκε σε καθεστώς οικονομικών μνημονίων, εισήλθε σε βαθιά οικονομική ύφεση. Στη πραγματική οικονομία, ο δείκτης της ανεργίας εκτινάχθηκε και αντίστοιχα καταβαραθρώθηκαν οι δείκτες παραγωγικότητας και εισοδήματος. Το έδαφος ήταν πρόσφορο για το ΛΑ.Ο.Σ, το οποίο όξυνε ακόμη περισσότερο τον αντιμεταναστευτικό του λόγο. Είναι χαρακτηριστικό, ότι την περίοδο αυτή υποβλήθηκαν τριάντα οκτώ (38) επίκαιρες ερωτήσεις, εκ των οποίων οι μισές προήλθαν από το ΛΑ.Ο.Σ. Παράλληλα, η συγκεκριμένη παράταξη έθεσε και ζήτημα περί αντισυνταγματικότητας του Ν.3838/10, καθώς υποστήριξε ότι βάσει του Ελληνικού Συντάγματος, ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για Εθνικές ή Αυτοδιοικητικές εκλογές, το δικαίωμα του *εκλέγειν* και του *εκλέγεσθαι,* προβλέπεται από το Σύνταγμα αποκλειστικά για τους Έλληνες. Παράλληλα η κεντροδεξιά παράταξη της Νέας Δημοκρατίας, με βάση τη θεματολογία των επίκαιρων ερωτήσεων που υπέβαλε, έδειξε επίσης επιφυλακτικότητα, ως προ το ζήτημα της μετανάστευσης. Στον αντίποδα βρίσκεται ο ΣΥ.ΡΙΖ.Α., ο οποίος διατηρεί την *ίδια στάση διαχρονικά απέναντι στη μετανάστευση* και *επιμένει σε ζητήματα κοινωνικής ένταξης*.

Η ΙΕ΄ Κοινοβουλευτική περίοδος, η οποία ολοκληρώθηκε στις 31/12/2014, χαρακτηρίζεται από τη Συγκυβέρνηση Ν.Δ. και ΠΑ.ΣΟ.Κ. και την αντικατάσταση του δεξιού-ορθόδοξου κόμματος ΛΑ.Ο.Σ., από το ακροδεξιό κόμμα της Χρυσής Αυγής. Ενώ στην κατανομή των εδρών αυτής της Κοινοβουλευτικής περιόδου, συμπεριλαμβάνεται το δεύτερο νεοιδρυθέν κεντροδεξιό αλλά αντιμνημονιακό κόμμα και πρωτοεκλέγεται, αυτό των «Ανεξάρτητων Ελλήνων. Την περίοδο αυτή κρίνονται αντισυνταγματικές οι ευνοϊκές διατάξεις του Ν.3838/10, περί χορήγησης της Ελληνικής ιθαγένειας στα παιδιά των μεταναστών, που γεννήθηκαν ή φοίτησαν σε ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, καθώς και οι διατάξεις περί συμμετοχής των αλλοδαπών στις Αυτοδιοικητικές εκλογές. Παράλληλα θεσπίζεται ο νόμος 4251/14, ο οποίος κωδικοποιεί ξανά διατάξεις, για την ιθαγένεια και φιλοδοξεί -αν και η αντιπολίτευση διαφωνεί-, να αποτελέσει το πλαίσιο για την κοινωνική ένταξη των

μεταναστών. Επίσης την περίοδο αυτή οι βουλευτές της Χρυσής Αυγής, σχεδόν μονοπωλούν με τις επίκαιρες ερωτήσεις που υποβάλουν, το ζήτημα της μετανάστευσης το οποίο πλέον ταυτίζεται με την εγκληματικότητα και τη παρανομία. Στο ίδιο πνεύμα -αλλά με αρκετά πιο ήπιο πολιτικό λόγο-, κινείται και το κόμμα των Ανεξάρτητων Ελλήνων.

Εικόνα 5.1 «Επίκαιρες ερωτήσεις ως προς τη Μετανάστευση, ανά Πολιτική παράταξη και Βουλευτική περίοδο»

Πηγή: Πρακτικά Ολομέλειας Βουλής http://www.hellenicparliament.gr, *επεξεργασία στοιχείων Λουκία Πέππα*

Κατά την περίοδο 2004-2014, κατατέθηκαν (22) επίκαιρες ερωτήσεις στο Ελληνικό Κοινοβούλιο. Η Βουλή επέδειξε μια επιφυλακτικότητα, αναφορικά με το μεταναστευτικό ζήτημα. Τα νομοσχέδια που ψηφίστηκαν, χαρακτηρίζονται από ατολμία και προσανατολίζονταν στην ενσωμάτωση Κοινοτικών οδηγιών και στην απλοποίηση διαδικασιών. Το ζήτημα της ένταξης των μεταναστών σχεδόν έμεινε ανέπαφο. Ο αντιφάσεις στην Κοινοβουλευτική συμπεριφορά των δύο κομμάτων Ν.Δ. και ΠΑ.ΣΟ.Κ., φανερώνουν διάθεση συμβιβασμού με την άποψη της κοινής

γνώμης. Αυτή η διαπίστωση ενισχύεται από το γεγονός, ότι δεν μπορεί να εξηγηθεί, η διαφορετική «θεώρηση» του φαινομένου της μετανάστευσης, από τις δύο αυτές παρατάξεις σε διαφορετικές Κοινοβουλευτικές περιόδους.

Σε κάθε περίπτωση όμως, το **Μεταναστευτικό ζήτημα απαιτεί για την αντιμετώπισή του εθνική στρατηγική και σταθερότητα!**

Οι διαδοχικές αλλαγές, τα τελευταία δέκα χρόνια, φανερώνουν προχειρότητα και έλλειψη σχεδίου και πλάνου.-

VI. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

1. **Αγγελόπουλος Γ. (2005),** «Ανάλυση στοιχείων κοινοβουλευτικής συμπεριφοράς και εξαγωγή συμπερασμάτων και προβλέψεων, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων, ΠΜΣ στη Διοίκηση Επιχειρήσεων για Στελέχη

2. **Γιδαράκου Ε. Καζακόπουλος Λ., Λαγογιάννη Ο. (2012),** *«Οικονομική και κοινωνική ενσωμάτωση των οικονομικών μεταναστών – αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας στις περιοχές της Καρδίτσας και της Ιεράπετρας»,* σ. 253-288, Εκδόσεις ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, Σεπτέμβριος 2012

3. **Έμκε – Πουλοπούλου Η. (2007),** «Η μεταναστευτική πρόκληση», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007

4. **Εργαστήριο Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς, (2009***), «Ζητήματα Κοινωνικής Ένταξης Μεταναστών»,* Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης Πανεπιστημίου Αθηνών

5. **Ζωγραφάκης Σ. & Κασίμης Χ. (2014***), «Ελληνική οικονομία και μετανάστες: Χτες... σήμερα... αύριο»,* στο «Ανταγωνιστικότητα για Ανάπτυξη: προτάσεις πολιτικής», σελ. 381-396, Ελληνική Ένωση Τραπεζών

6. **Ζωγραφάκης Σ. & Μητράκος Θ. (2012),** *"Ο κίνδυνος χαμηλού εισοδήματος στα νοικοκυριά μισθωτών και ανέργων κατά τη διάρκεια της τρέχουσας κρίσης",* Τράπεζα της Ελλάδος, στο βιβλίο "Κοινωνική πολιτική και κοινωνική συνοχή στην Ελλάδα σε συνθήκες οικονομικής κρίσης", σελ. 173-215, Αθήνα

7. **Καββουνίδου Τ. (2012), «Η ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας», στο** *«Μετανάστες στην Ελλάδα: Απασχόληση & Ένταξη στις τοπικές κοινωνίες»,* Εκδόσεις ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, σελ. 69-104, Σεπτέμβριος 2012

8. **Κασίμης Χ. & Παπαδόπουλος Α., (2012),** *«Μετανάστες στην Ελλάδα: Απασχόληση & Ένταξη στις τοπικές κοινωνίες»,* σ. 9 – 65, Εκδόσεις ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, Σεπτέμβριος 2012

9. **Κονδύλη Δ. (2010),** *«Η ευρωπαϊκή εμπειρία από θεσμούς ένταξης μεταναστών»,* www.ekke.gr/projects/sem/resources/parousiaseis/Dimitra%20-%20Kalamata.pdf,

10. **Μητράκος Θ. (2013),** *«Η συμβολή των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία: Μετά-ανάλυση των εμπειρικών ευρημάτων»,* Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη, 2013, 87 (2) 87-106

11. **Μπαγκαβός Χ. & Παπαδοπούλου Χ. (2006),** *«Μετανάστευση και ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία»*, Εκδόσεις Gutenberg 2006

12. **Παπαγεωργίου Γ. (2013)** *«Ο κανονισμός Δουβλίνο 3 και οι επιπτώσεις του στην διαδικασία αιτούντων στην Ελλάδα»,* Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, παρουσίαση 2013

13. **Παπαδόπουλος Α., Τραγάκη Α., Μαυρομμάτης Γ.** ***(2013),*** «*Παραδόσεις στο πλαίσιο του μαθήματος «Μεταναστευτική Πολιτική και Μεταναστευτικές Ροές»», του ΠΜΣ «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου»,* Τμήμα Γεωγραφίας Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών

14. **Πολύβιος Σ. (2006),** *«Οι μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα: ανάλυση προσδιοριστικών παραγόντων, τυπολογία περιφερειών υποδοχής και χωρών προέλευσης»,* Αειχώρος, τόμος 5, τεύχος 2, σελ. 68-103

15. **Σαρρής Ν. (2010),** «Τα συμβούλια ένταξης των μεταναστών στο πλαίσιο της ΚοινήςΜεταναστευτικήςΠολιτικής»,www.ekke.gr/projects/sem/resources/parousiaseis/SEM_Sarris.pdf,

16. **Τριανταφυλλίδου Α. & Ρουμπίνη Γρώπα (2009),** *«Η μετανάστευση στην Ενωμένη Ευρώπη»,* Εκδόσεις Κριτική 2009

17. **Υπουργείο Εσωτερικών, Δημ. Διοίκησης και Αποκέντρωσης (2007***), «Εγκύκλιος 30: Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής (ν.3536/07)»* **Αθήνα 2007**

18. **Ψήνας Π. (2003),** *«Οι πολιτικές ένταξης των οικονομικών μεταναστών, όπως αυτές διαμορφώνονται στο ευρύτερο πλαίσιο μεταναστευτικής πολιτικής: η περίπτωση της Ελλάδας»* Σχολή Οικονομικών & Πολιτικών Επιστημών, τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, ΜΠΣ, Κράτος και Δημόσια Πολιτική

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

1. **Πρακτικά Ελληνικού Κοινοβουλίου Περίοδος ΙΑ΄,** http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/EvretiriaEpisimonPraktikonOlomeleias στην κατανομή των εδρών

2. **Πρακτικά Ελληνικού Κοινοβουλίου Περίοδος ΙΒ΄,** http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/EvretiriaEpisimonPraktikonOlomeleias

3. **Πρακτικά Ελληνικού Κοινοβουλίου Περίοδος ΙΓ΄,** http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/EvretiriaEpisimonPraktikonOlomeleias

4. **Πρακτικά Ελληνικού Κοινοβουλίου Περίοδος ΙΕ΄,** http://www.hellenicparliament.gr/Praktika/EvretiriaEpisimonPraktikonOlomeleias

ΦΥΛΛΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

1. ΦΕΚ 217/τΑ΄/2004

2. ΦΕΚ 212/τ.Α'/2005

3. ΦΕΚ 42/τ.Α'/2007

4. ΦΕΚ 49/τ.Γ΄/2010

5. ΦΕΚ 80/τ.Α΄/2014

Αγγλική

1. **Boswell C.,** (2005), "Migration in Europe",GCIM, (www.gcim.org), September 2005

2. **Escafre – Dublet, A.** (2014), *"Mainstreaming integration policy in France: Education, Employment & Social Cohesion Initiatives",* MPI Europe, August 2014

3. **Goldin C. & Libecap G.,** (1994) "*The Political Economy of Immigration Restriction in the United States, 1890-1921"*, p. 223-258, University of Chicago Press, January 1994.

4. **Lesger et al** (2002), *"Is there life outside the migrant network? German immigrants in XIXth century Netherlands and the need for a more balanced migration typology",* Annales de démographie historique, 2002/2 (No 104)

5. **Lomba S**. (2004), "The Right to Seek Refuge Status in the European Union", Interrsentia, Antwerp-Oxford-New York

6. **OECD (**2014), *"International migration outlook, 2014",* OECD Publishing, 2014

7. **Park R.,** (1928), *"Human Migration and the marginal map",* The American Journal of Sociology, May 1928, Volume XXXIII, number 6.

8. **Parkins N.** (2010), *"Push and Pull Factors of Migration",* American Review of Political Economy 8:2 (December 2010): 6 – 24

9. **Pollet K.** (2013), "Enhnacing Intra-EU Solidarity Tools to improve quality ans fundamental rights protection in the Common European Asylum System", European Council on Refugees and Exiles, January 2013

10. **Sidorenko O.** (2007), "The Common European Asylum System. Background, Current State of Affairs, Future Direction". T.M.C. Asser Press, The Hague, 2007

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

1. http://www.oecd.org/dev/38528396.pdf
2. http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/COM%282007%29248.pdf
3. http://www.amnesty.org.gr/
4. http://www.cairn.info/zen.php?ID_ARTICLE=ADH_104_0029
5. http://www.migrationpolicy.org,
6. http://www.historyworld.net
7. http://www.nyidanmark.dk
8. http://europa.eu
9. http://frontex.europa.eu,
10. http://frontex.europa.eu/about-frontex/mission-and-tasks.
11. *http://europa.eu/legislation_summaries*
12. http://www.mfa.gr
13. http://eur-lex.europa.eu,
14. http://www.ecre.org/refugees/refugees/refugees-in-the-eu.html
15. http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/%CE%A4AMPERE_1999_EL.pdf,
16. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics
17. http://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/main-tables
18. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/infographics/immigration/migration-in-eu-infographic_en.pdf

19. http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.12.3.html

20. http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_men_and_women/c10237_el.htm

21. http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=el

22. http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=327&langId=el

23. http://ete.ypes.gr/wp-content/uploads/2014/07/odigos-ef-13.pdf

24. http://www.ypes.gr/el/Generalsecretariat_PopulationSC/diefthinsi_ithageneias/ktisi_ithageneias/

25. http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE

26. http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-cencus2011tables

27. http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20140318.pdf

28. http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Ekloges/Eklogika-apotelesmata-New/

29. http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20100309_1.pdf

30. http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es041102.pdf

31. http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es02082005.pdf

32. http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es06022007.pdf,

33. http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/O-Thesmos/

34. http://www.pspa.uoa.gr/fileadmin/pspa.uoa.gr/uploads/Research/EDE/Conferences/KDP_2003/Proceedings/Psinas_Polivios.pdf

35. www.nomotelia.gr,